

STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE BOSANSKI PETROVAC

2021-2027.

Januar, 2021. godine

Sadržaj

1.	Uvod.....	3
1.1	Pristup izradi strategije razvoja.....	3
2.	Strateška platforma	4
2.1.	Situaciona analiza.....	4
a)	Geografski položaj, klimatske karakteristike, prirodne i kulturno-historijske znamenitosti ..	4
b)	Demografske karakteristike područja	5
c)	Pregled stanja i kretanja u ekonomiji	8
d)	Pregled stanja i kretanja na tržištu rada	17
e)	Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja	19
f)	Stanje javne infrastrukture i javnih usluga	29
g)	Očuvanje okoliša i energetska efikasnost	35
h)	Stanje prostorno planske dokumentacije	38
i)	Analiza budžeta i projekcije sredstava za finansiranje realizacije strategije razvoja.....	39
2.2.	SWOT analiza i strateško fokusiranje.....	40
2.3.	Vizija razvoja i strateški ciljevi sa indikatorima	43
3.	Prioriteti i mjere sa indikatorima	44
4.	Ključni strateški projekti.....	46
5.	Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata	49
6.	Indikativni finansijski okvir	52
7.	Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja.....	56
8.	Prilozi.....	59
	Sažeti pregled strategije razvoja	59
	Detaljan pregled mjera	72

1. Uvod

Strategija integrisanog razvoja općine Bosanski Petrovac 2021 - 2027. godine (Strategija) je ključni strateško-planski dokument općine Bosanski Petrovac, koji treba da podstiče budući rast i razvoj zajednice. Strategija razvoja obuhvata društvenu, ekonomsku i okolišnu, kao i prostornu sferu. Strategija je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, podsticanje lokalnih snaga, kao i odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Strategija informira sveukupnu javnost i potencijalne ulagače o razvojnem putu općine Bosanski Petrovac i predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira podlogu za praćenje napretka te ohrabruje saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Strategija je izrađena od strane radnih tijela koje je imenovao načelnik općine, uz puno učešće predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora.

1.1 Pristup izradi strategije razvoja

Strategiju razvoja općine Bosanski Petrovac je pripremio općinski Razvojni tim uz tehničku i stručnu podršku obezbijeđenu kroz Projekat integrisanog lokalnog razvoja (ILDP), a koji predstavlja zajednički projekat Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP). Sam proces izrade Strategije slijedio je principe otvorenosti i participativnosti što je prodržalo i uspostavljanje lokalnog partnerstva za razvoj u vidu Partnerske grupe. Članovi radnih tijela i ostali zainteresovani učesnici su imali mogućnost da uključivanjem u proces izrade Strategije, te kroz predlaganje konkretnih mjera i projekata, pruže vrijedan doprinos kako bi ovaj dokument bio što kvalitetniji te kako bi u najvećoj mogućoj mjeri bio odraz stvarnih potreba stanovnika općine Bosanski Petrovac.

Polaznu osnovu za definisanje ključnih pravaca budućeg ravoja općine Bosanski Petrovac predstavlja strateška platforma koja obuhvata sažetak situacione analize, strateške fokuse, viziju razvoja i strateške ciljeve koji odgovaraju prethodno utvrđenim fokusima budućeg razvoja općine Bosanski Petrovac. Izradi Strategije se pristupilo s nastojanjem da se na temelju sveobuhvatne analize stvari kvalitetna podloga za promišljaj o budućim pravcima razvoja. U okviru tog procesa identifikovane su ključne snage i slabosti te su iste stavljene u širi kontekst prilika i prijetnji sa kojima se općina Bosanski Petrovac suočava. Na bazi urađene situacione analize i strateške platforme definisani su prioriteti budućeg razvoja, posebno u oblastima ekonomije, društvenog razvoja i zaštite životne sredine, nakon čega su dalje razrađene konkretne mjere.

Izradom strateške platforme istovremeno je iniciran i konsultativni proces koji je trajao sve do finalizacije strateškog dokumenta i prijedloga liste projekata koja je usaglašena sa prioritetima i mjerama u okviru definisanih strateških ciljeva. Finalna faza izrade dokumenta je podrazumijevala izradu konkretnog operativnog plana uz definisanje finansijske konstrukcije predloženih projekata i nosioca odgovornosti za njihovu implementaciju, uključujući i plan razvoja organizacionih i ljudskih potencijala lokalne uprave kako bi se nadzor nad implementacijom strateškog dokumenta osigurao u punom kapacitetu.

Prilikom izrade Strategije vodilo se posebno računa o tzv. horizontalnoj i vertikalnoj usklađenosti Strategije sa sektorskim strategijama kao i sa planskim dokumentima na višim nivoima. Naročita pažnja je posvećena onim oblastima i pitanjima koja se međusobno snažno isprepliću, a neodvojivi su dio koncepta održivog razvoja, prije svega pitanja bolje uključenosti osjetljivih društvenih grupa, uvažavanja aspekta rodne ravnopravnosti kao i oblasti ruralnog razvoja. Tokom pripreme strateškog dokumenta uzeti su u razmatranje i širi razvojni pravci uspostavljeni kroz nacrt Okvira za ciljeve održivog razvoja u BiH, na način da je provjerena usaglašenost ove Strategije sa utvrđenim prioritetima i pokretačima održivog razvoja čime se nastoji dati doprinos u postizanju i praćenju opštih ciljeva za Bosnu i Hercegovinu iz Agende 2030.

2. Strateška platforma

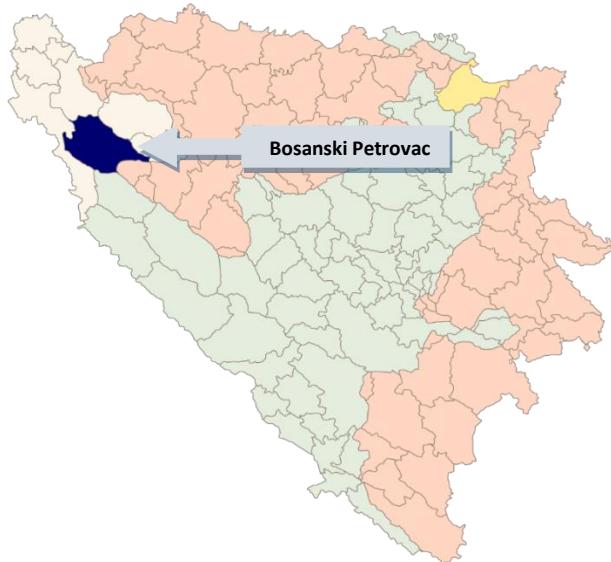
2.1. Situaciona analiza

a) Geografski položaj,klimatske karakteristike, prirodne i kulturno-historijske znamenitosti

Bosanski Petrovac je grad i središte istoimene općine u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine i dio je Unsko - sanskog kantona. Radi se o području koje ima izuzetno povoljan geoprometni položaj, jer zauzima prostor na pravcu osnovnih koridora Zapadna Evropa - Mediteran - Bliski Istok. Komunikacijski je dobro povezan sa Republikom Hrvatskom, a time i ostalim zemljama Evrope. Najkraći kopneni put prema velikim luka ma i značajnim središtima (Split, Šibenik, Zadar, Rijeka), vodi preko Bosanskog Petrovca i Bihaća.

Poslije potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma površina općine iznosi 716,52 km², od prijeratnih 853 km², jer je 136,48 km² pripalo novoformiranoj općini Petrovac (Drinić) u Republici Srpskoj. Teritorija općine graniči sa općinama Bihać, Ključ, Sanski Most, Bosanska Krupa i Drvar u Federaciji BiH i općinom Petrovac-Drnić u Republici Srpskoj. Područje općine organizovano je u 13 mjesnih zajednica. Općina se nalazi na raskrsnici dvaju magistralnih puteva Bihać-Sarajevo (put M-5) i Bosanska Krupa – Krnjeuša-Bosanski Petrovac-Drvar (put M-14) i dalje prema Republici Hrvatskoj i Jadranskom moru.

Slika 1: Položaj općine Bosanski Petrovac na karti Bosne i Hercegovine

Teritorija Bosanskog Petrovca se nalazi na nadmorskoj visini od 669 m/nv, okružena je planinama Grmeč, Osječenica i Klekovača. Između šumom bogatih planina Osječenice (1796m) i Klekovače (1962m), nalazi se prevoj Oštrelj, od davnina poznat kao vazdušna banja. Oštrelj je klimatski centar na visini od 1040mn/v koji karakteriše velika koncentracije ozona, čak među najvećim u Evropi zbog čega je ovo područje pogodno za liječenje srčanih i plućnih bolesti kao i za zdravstvenu rekreaciju djece. Pored toga, na Oštrelju se još uvijek nalazi Titov voz „Proleterka“, na pruzi dužine 50 m, što je svojevrsna turistička atrakcija.

U blizini Oštrelja, na udaljenosti od 7 km, na Klekovači, nalazi se prašuma Lom do koje postoje staze za istraživače i avanturiste. Posebnu i nesvakidašnju atrakciju planine Klekovače i Osječenice čini runolist, veoma rijetka i zaštićena biljka na ovim prostorima i u cijeloj Europi. Čista sredina i šumsko bogatstvo predstavljaju potencijale za razvoj turizma, pored sportsko-rekreativnog i zdravstvenog,

još i lovnog i zimskog turizma. Za Bosanski Petrovac značajno je napomenuti da je nadaleko poznat po velikom broju sunčanih dana u godini, zelenim šumama i cvjetnim livadama.

Kulturno-historijske znamenitosti

Kada su u pitanju kulturno-historijske znamenitosti potrebno je spomenuti:

- ostatke srednjovjekovnog grada Bjelaj;
- kulu u Koluniću iz XII vijeka (Crkva sv. Đurđa, oko koje se nalazi nekropola sa 50 nadgrobnih ploča, pisanim glagoljicom);
- kulu Kulenovića na Prkosima;
- rimski miljokaz na Oštrelju;
- Deli Muratovo turbe;
- bunar Gorinčani.

Važno je naglasiti i to da su u Bosanskom Petrovcu, za vrijeme Drugog svjetskog rata, održani Prvi kongres partizanskih ljekara i Prva konferencija Antifašističkog fronta žena Jugoslavije.

Također, u Bosanskom Petrovcu su rođeni poznati bosanskohercegovački književnici Skender Kulenović i Ahmet Hromadžić, te slikari Mersad Berber i Jovan Bijelić. Rodna kuća Skendera Kulenovića preuređena je u Spomen-muzej i biblioteku u kojoj se svake godine tradicionalno održava kulturna manifestacija „Dani Skendera Kulenovića“. Rodna kuća Jovana Bijelića danas je Spomen-muzej, a za posjetitelje je otvorena i rodna kuća Ahmeta Hromadžića. Bosanski Petrovac, također, ima dugu tradiciju u proizvodnji bosansko-petrovačkog čilima.

Prirodne i klimatske karakteristike

Po pitanju prirodnih resursa, bogatstvo i raznolikost šuma na ovim prostorima predstavlja vrlo dobru osnovu za drvoprerađivačku industriju i zauzima veliko učešće u zapošljavanju lokalnog stanovništva. Nažalost, teritorija općine Bosanski Petrovac je siromašna vodom. Ovakvo stanje uslovljeno je uglavnom geološkim sastavom i reljefom. Na ovom području nema niti jednog vodotoka koji bi se mogao nazvati rijekom.

Bosanski Petrovac je pod uticajem kontinentalno-planinske, odnosno umjerenog/kontinentalne klime. Osnovne karakteristike klime su topla i kratka ljeta, te duge i hladne zime. Srednja godišnja temperatura je $10,2^{\circ}C - 11,4^{\circ}C$ stepena. Vjetrovi karakteristični za ovo područje su bura i jugo, koji predstavljaju potencijal za izgradnju vjetroelektrana. Ovo područje je sunčano i trajanje vedrine je dosta veliko, sa godišnjim prosjekom od 1772-1970 sati, što predstavlja značajan potencijal za iskorištavanje sunčeve energije uz pomoć sunčanih kolektora.

b) Demografske karakteristike područja

Broj stanovnika općine Bosanski Petrovac, od popisa iz 1961. godine pa do zadnjeg zvaničnog popisa iz 2013 godine, ima stalnu tendenciju pada. Tako je 1961. godine bilo 20.198 stanovnika, 1991. godine - 15.621 stanovnika, a 2013. godine 7.328 stanovnika (od toga 3.678 muškaraca i 3.650 žena). Sadašnje brojčano stanje stanovništva na području općine Bosanski Petrovac teško je utvrditi jer postoje različiti zvanični podaci. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku FBiH broj stanovnika u Bosanskom Petrovcu u 2019. godini bio je 6.474. Posmatrano iz demografske perspektive, Bosanski Petrovac je općina sa najmanje stanovnika u Unsko-sanskom kantonu.

Najveći procenat stanovništva čini radno aktivna skupina od 15-64 godine ili 63,1%, dok skupina u dobi od 0-14 godine čini najmanji procenat stanovništva ili 11,8%. Udio stanovništva starijeg od 65 godina je preko 25% što je gotovo dvostruko više u odnosu na prosjek u Unsko-sanskom kantonu gdje stanovništvo te starosne kategorije učestvuje sa 13% u ukupnoj strukturi stanovništva.

Broj stanovnika	Ukupno stanovnika	Starosna dob (0-14)	% od ukupnog broja	Starosna dob (15-64)	% od ukupnog broja	Starosna dob (65-više)	% od ukupnog broja
Unsko-sanski kanton	267.874	38.793	14,5%	193.742	72,3%	35.339	13,2%
Bosanski Petrovac	6.474	769	11,8%	4.087	63,1%	1.618	25,1%

Tabela 1a: Starosna struktura stanovništva – Bosanski Petrovac u odnosu na USK

Izvor: *Federalni zavod za statistiku, Unsko-sanski kanton u brojkama*

Prirodni priraštaj stanovništva je negativan, sa daljom negativnom tendencijom, s obzirom da je broj umrlih, posmatrano u periodu od 2015. do 2019. godine, konstantno veći od broja rođenih.

Tabela 1b: Općina Bosanski Petrovac – prirodni priraštaj stanovništva

Godina	2016	2017	2018	2019
Broj rođenih	30	60	33	37
Broj umrlih	124	104	116	91
Razlika između broja rođeni u odnosu na broj umrlih	-94	-44	-83	-54

Izvor: *Federalni zavod za statistiku, Unsko-sanski kanton u brojkama*

Drugi faktor koji je uticao na smanjenje broja stanovnika su migracije. U periodu od 1991. godine pa sve do današnjih dana prisutan je veliki stepen migracionih kretanja stanovništva općine Bosanski Petrovac. Značajna migraciona kretanja stanovništva dešavala su se u toku rata sa statusom izbjeglih i raseljenih osoba. Drugi razlozi migracije stanovništva su nezaposlenost, nepovoljni uslovi i relativno nizak životni standard. Zabrinjava činjenica da odlaze mladi ljudi i visokoobrazovani kadrovi. U proteklih pet godina oko 173 stanovnika u prosjeku godišnje napusti općinu, a broj stanovnika koji su se iselili iz općine na godišnjem nivou je veći od broja osoba koje su doselile na područje općine.

Tabela 1c: Migraciona kretanja stanovništva

Godine	Doselili u općinu	Napustili općinu	Migracioni saldo
2013	107	134	- 27
2015	102	167	- 55
2016	105	176	- 71
2017	105	196	- 91
2018	82	175	- 93
2019	75	152	- 77

Izvor: *Federalni zavod za statistiku*

Prostorni raspored stanovništva se tokom godina mijenjao. U 1991. godini bilo je daleko više ruralnog stanovništva u odnosu na urbano, dok je taj odnos u 2019. godini skoro izjednačen. Analiza geografske raspoređenosti stanovnika ukazuje da je broj stanovnika u urbanim dijelovima općine neznatno veći (52%) od broja stanovnika u ruralnim dijelovima općine (48%). Rezultati Popisa iz 2013. godine ukazuju da su u etničkom smislu, na području općine Bosanski Petrovac najzastupljeniji Srbi (3.996 stanovnika) i Bošnjaci (3.179 stanovnika), dok na ostale etničke skupine otpada nešto više od 2% stanovnika ove općine.

Precizna evidencija o broju stanovnika općine Bosanski Petrovac koji žive i rade u dijaspori ne postoji. Unazad par godina, podrškom Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, pokušalo se sa uspostavom "Kancelarije za dijasporu" kao i formiranjem online registracije pravnih i fizičkih lica u

dijaspori, te elektronske baze podataka, međutim, evidentiran je slab odziv i slaba registracija građana u dijaspori, tako da "Kancelarija za dijasporu" još uvijek nije u potpunosti uspostavljena i funkcionalna, na čemu bi se trebalo poraditi u narednom periodu.

Zaključak:

Općina Bosanski Petrovac je područje sa značajnim prirodnim resursima, prije svega šumom i velikim površinama pogodnim za ispašu stoke, povoljnim klimatskim karakteristikama (koncentracija ozona na Oštrelju i veliki broj sunčanih dana) te bogatim kulturno-historijskim naslijeđem. Radi se o jedinstvenom prostoru koje je po svojim prirodnim i kulturno-historijskim obilježjima prepoznatljivo i izvan okvira Bosne i Hercegovine što je neophodno imati na umu prilikom definiranja budućih razvojnih perspektiva ovog područja.

Jedan od problema s kojim se općina suočava je stalno smanjenje broja stanovnika, bilo da se radi o negativnom prirodnom priraštaju ili migracijama, naročito odlivu mladih i obrazovanih, te depopulaciji sela. Iako je još uvijek najveći broj stanovnika općine u skupini radno aktivnih (63,1 %), zabrinjava nepovoljan trend kada je u pitanju odnos mlađeg i starog stanovništva i činjenica da je Bosanski Petrovac općina sa najmanjim brojem stanovnika i najstarijim stanovništvom u Unsko-sanskom kantonu. Negativan prirodan priraštaj, kao i odlazak stanovništva sa područja općine, ukazuju na potrebu osmišljavanja strateških intervencija koje će za cilj imati unaprjeđenje uslova i kvaliteta života te stvaranje prilika za zapošljavanje kako bi se potakao ostanak stanovništva, doprinijelo osnivanju novih porodica i ublažio negativan prirodni priraštaj.

c) Pregled stanja i kretanja u ekonomiji

Do 1991. godine privreda općine Bosanski Petrovac bila je organizovana u četiri osnovna sektora: prerada drveta, tekstilna industrija, prerada plastičnih masa i poljoprivreda. U ovim djelatnostima bila je zaposlena većina stanovništva i one su bile okosnica privrednog razvoja ovog kraja. Nakon 1995. godine situacija se u privredi drastično promijenila. Proces privatizacije je tekuo veoma sporo, tako da je broj uspješno privatizovanih preduzeća veoma mali. Ukupno ostvareni finansijski efekti iz privatizacije su takođe mali. Sada su dominantna mala preduzeća u privatnom vlasništvu sa manjim brojem zaposlenih, te ugostiteljske radnje i trgovine. Danas su na području općine Bosanski Petrovac dominantne privredne djelatnosti: poljoprivreda, proizvodnja i prerada drveta, prerada plastičnih masa i tekstilna industrija. Također, općina posjeduje i značajne potencijale za turizam, prije svega za planinski, etno, kulturno-historijski i agro turizam, ali su ti potencijali još uvijek nedovoljno iskorišteni.

Općina Bosanski Petrovac se svrstava među nerazvijene općine u Federaciji BiH¹, a u posljednjih nekoliko godina pala je za dodatnih 5 mjesta, sa 58. na 63. mjesto. Padu je najviše doprinio pad indikatora kretanja stanovništva sa 0,48 u 2018. na 0,13 u 2019. godini, odnosno, smanjenje procijenjenog broja stanovnika 2019. godine u odnosu na 2013. godinu za 854, dok je u 2018. godini smanjenje bilo 708 stanovnika.

Ipak, poreski prihodi na području općine Bosanski Petrovac u odnosu na 2015. godinu su se povećali. Naime, poreski prihodi u 2015. godini iznosili su oko 570.000 KM, odnosno 85 KM po glavi stanovnika, dok su u 2019. godini iznosili 809.641 KM, odnosno 125 KM po glavi stanovnika². To je odmah iza iznosa poreskih prihoda po glavi stanovnika za Bihać (196 KM), dok ostale općine u Unsko-sanskom kantonu imaju manji iznos za ovaj pokazatelj (pri čemu treba imati u vidu da je u Bosanskom Petrovcu značajno manji broj stanovnika u odnosu na ostale općine u ovom kantonu).

Broj registrovanih pravnih lica na području općine Bosanski Petrovac u periodu 2015-2019 je približno isti. Sa druge strane, zabilježen je blagi porast broja obrta, gdje je u 2015. godini na području općine Bosanski Petrovac poslovalo 134 obrta, dok je u 2019. godini broj obrta iznosio 142.

Tabela 2: Broj registrovanih pravnih lica na području općine Bosanski Petrovac po osnovnim djelatnostima

Vrsta djelatnosti	Broj pravnih lica				
	2015	2016	2017	2018	2019
Poljoprivreda, lov i šumarstvo i ribarstvo	31	33	33	33	33
Vađenje ruda i kamena	2	2	2	2	2
Perađivačka industrija	33	32	32	31	32
Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom i vodom	9	9	9	9	9

¹Indeks razvijenosti je mjera praćenja nivoa razvijenosti općina i Federaciji BiH razvijena od strane Federalnog zavoda za programiranje razvoja, a prilikom čijeg utvrđivanja se koriste slijedeći pokazatelji: stepen zaposlenosti stanovništva, stepen nezaposlenosti stanovništva, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na popis iz 1991. godine i poreski prihodi po općinama po glavi stanovnika

²Izvor podataka Federalni zavod za programiranje razvoja

Snabdijevanje/opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom	1	1	1	1	1
Građevinarstvo	3	3	3	3	3
Trgovina na veliko i malo, popravljanje motornih vozila	38	35	32	34	34
Prijevoz i skladištenje	5	5	4	4	6
Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane	5	5	5	5	6
Informacije i komunikacije	1	1	1	1	1
Finansijske djelatnosti i osiguranje	0	0	0	0	0
Poslovanje nekretninama	0	1	0	0	0
Stručne naučne i tehničke djelatnosti	3	3	3	3	3
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	0	0	0	0
Javna uprava i odbrana	15	15	16	16	16
Obrazovanje	3	3	3	3	3
Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	5	6	7	7	7
Umjetnost, zabava i rekreacija	19	19	20	20	20
Ostale uslužne djelatnosti	34	34	39	41	39
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0	0	0	0
Djelatnosti vanterritorialnih organizacija i organa	0	0	0	0	0
Ukupno	203	203	206	209	211

Izvor: Federalni zavod za statistiku - „Kantoni u brojkama“

Blagi skok je ostvaren prije svega zbog novčanih poticaja za novoosnovane obrte, kroz različite programe sufinansiranja od različitih donatora, uglavnom putem Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Kada je u pitanju opstanak obrta, on je najvećim dijelom uslovjen potrošnjom i kupovnom moći stanovništva, jer mali obrti nisu dovoljno jaki i konkurentni za izlazak na veća tržišta. Pored toga, visoke obaveze i poreska opterećenja na rad dodatno otežavaju rad malih obrta.

Od djelatnosti koje najviše preovladavaju u strukturi obrta, možemo izdvojiti ugostiteljske, poljoprivredne djelatnosti, sječa drva i iskorištavanje šuma, uslužne djelatnosti kao npr. frizerski saloni i drugi tretmani za uljepšavanje, te djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije.

Također, potrebno je istaknuti da je broj preduzeća na 1.000 stanovnika u 2019. godini iznosio 78,00 u odnosu na 2015. godinu kada je iznosio 69,1 što je više nego u svim ostalim općinama Unsko-sanskog kantona, s tim da opet treba uzeti u obzir i činjenicu da Bosanski Petrovac ima najmanji broj stanovnika u kantonu, što direktno utiče na ovaj pokazatelj.

Kako je već rečeno, najveći broj pravnih lica na području općine Bosanski Petrovac posluje u djelatnostima trgovine, prerađivačke industrije, ostalim uslužnim djelatnostima te poljoprivredi. Slična sektorska struktura preovladava i među obrtimima, pri čemu najveći broj obrta obavlja djelatnost trgovine, poljoprivrede, ostalih uslužnih djelatnosti, te djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije.

Ohrabruje i činjenica da izvoz sa područja općine Bosanski Petrovac kontinuirano raste od 2015. godine, u kojoj je izvoz iznosio oko 33 miliona KM u odnosu na 2019. godinu u kojoj je izvoz iznosio

oko 49,5 miliona KM. Sa druge strane, iznos uvoza također bilježi rast. Uvoz u 2015. godini iznosi je 14.829.000 KM dok je u 2019. godini iznosišo oko 26 miliona KM i veći je za 11,8 miliona KM u odnosu na 2015. godinu. Pozitivnom saldu robne razmjene općine Bosanski Petrovac u najvećoj mjeri doprinose uspješna izvozna preduzeća koja posluju na području općine Bosanski Petrovac, a pokazatelj pokrivenosti uvoza izvozom je ubjedljivo najpovoljniji u odnosu na sve druge jedinice lokalne samouprave u Unsko-sanskom kantonu. Tu svakako treba spomenuti firmu "PIRNAR" d.o.o. iz Bosanskog Petrovca, čija je djelatnost usmjerena na proizvodnju aluminijске stolarije, a koja je godinama jedan od najvećih izvoznika, ali i uvoznika na području Unsko-sanskog kantona i koja u značajnoj mjeri utiče na obim vanjskotrgovinske razmjene općine Bosanski Petrovac. Isto tako, bitno je naglasiti i uspješno poslovanje naših lokalnih aktivnih drvo-prerađivača.

Tabela 3: Vanjskotrgovinski bilans općine Bosanski Petrovac (u hiljadama KM)

	2015	2016	2017	2018	2019
Izvoz	33.171	41.081	43.671	39.543	49.469
Uvoz	14.829	21.017	23.207	29.161	26.675
Pokrivenost uvoza izvozom	224%	195%	188%	136%	185%

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvojem "Socioekonomski pokazatelji po općinama"

Uvažavajući značaj izgradnje poduzetničke infrastrukture na cjelokupni razvoj privrede, Općina Bosanski Petrovac je prostornim planom definisala poslovne i proizvodne zone. Nacrtom prostorne osnove definisane su: PZ Gorinčani 23,1 ha, PZ M5 26 ha, PZ Kolunić 1,88 ha koje spadaju u aktivne poslove zone;

- Poslovna zona "Gorinčani" u kojoj posluju tri privredna subjekta, od kojih je značajno izdvojiti Doo "Pirnar" Bosanski Petrovac koji se bavi proizvodnjom aluminijске stolarije i upošljava preko 100 radnika;
- Poslovna zona "Kolunić" u kojoj posluje jedan privredni subjekt čije se poslovanje bazira na obradi stakla, "Pirnar-Staklo" d.o.o. Bosanski Petrovac;
- Poslovna zona "M5" u kojoj posluju četiri privredna subjekta čije djelatnosti se odnose na finalnu obradu drveta, "Asiks" d.o.o. Bosanski Petrovac i Timber Trading and Manufacturing d.o.o. građevinarstvo, d.o.o. "Didović", tehnički pregled vozila "Central osiguranje"

Poslovna zona koja još uvijek nije aktivna je poslovna zona urbanog dijela na površini od 247,22 ha.

Poljoprivreda

Poljoprivredno zemljište na području općine Bosanski Petrovac zauzima površinu od 29.382 ha, od čega najveći udio zauzimaju livade (11.703 ha), zatim slijede oranice i vrtovi (8.669 ha), pašnjaci (8.743 ha) te voćnjaci (267 ha). U oblasti proizvodnje povrća tradicionalno dominiraju: krompir, krastavac, paradajz, mrkva, kupus, kukuruz, grah, tikve, dok su od žitarica najzastupljenije vrste: heljda, zob, ječam, raž, pšenica, tritikale.

Tabela 4: Kategorije zemljišta

Kategorija zemljišta	Površina (ha)				
	Privatno	%	Javno	%	Ukupno
Oranice i vrtovi	1.167	13,46	7.502	86,54	8.669
Voćnjaci	248	92,88	19	7,12	267
Vinogradi	0	0	0	0	0
Livade	9.124	77,96	2579	22,04	11.703
Ukupno obradivo zemljište	10.539		10.100		20.639
Pašnjaci	2.941	33,64	5802	66,36	8.743
Ribnjaci	0	0	0	0	0

Ukupno poljoprivredno zemljište	2.941		5.802		8.743
Šumsko tlo	1.293	2,96	42.274	97,04	43.567
Neplodno tlo	207	18,17	932	81,83	1.139
Ukupno	14.980	20,21	59.108	79,79	74.088

Izvor: Služba za obrt, poduzetništvo, razvoj i poljoprivredu Općine Bosanski Petrovac

Kada je u pitanju korištenje poljoprivrednog zemljišta radi se uglavnom o usitnjениm posjedima u privatnom vlasništvu, gdje je prosječna veličina posjeda ispod 1 hektara.

Od 2015. godine pa sve do 2018. godine bilježi se rast broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava koji ostvaruju pravo na podsticaje u poljoprivrednoj proizvodnji, bilo na kantonalm i/ili federalnom nivou, u zavisnosti od vrste proizvodnje (sa 487 u 2015. godini na 532 u 2018. godini), da bi u 2019. godini ukupan broj registrovanih poljoprivrednih proizvođača bio smanjen na 480. Između ostalog, razlog tome je činjenica da je došlo do odliva stanovništva, napuštanja porodičnih domaćinstava i odlaska u druge zemlje, naročito mlađih naraštaja, dok stariji članovi domaćinstva, zbog nedostatka radne snage prestaju sa poljoprivrednom proizvodnjom. Samim tim i iznos ostvarenih prihoda od poljoprivrede je u opadanju, tako je 2016. godine iznosio 3.067.072 KM, 2017. godine 1.148.757 KM, 2018. godine 2.730.309 dok je prema statističkim podacima resorne općinske službe u 2019. godini iznosio 1.688.584 KM. Najveći prihodi bilježe se u oblasti stočarstva (uzgoj ovaca i junica), kao i u proizvodnji mlijeka.

Tabela 5: Veličina zemljišnih posjeda po vlasničkoj strukturi

Površina (ha)	Vlasništvo	
	Privatno (br. domaćinstava)	% u ukupnom broju domaćinstava
0 – 1(ha)	4.808	70%
1 – 3(ha)	1.030	15%
3 – 5(ha)	688	10%
5+(ha)	343	5%
Ukupno:	6.869	100%

Izvor: Služba za obrt, poduzetništvo, razvoj i poljoprivredu Općine Bosanski Petrovac

U oblasti poljoprivrede dominantna grana je stočarstvo s tim da je proizvodnja mlijeka u opadanju, sa 2.857.680 litara u 2015. godini (2016.- 2.728.320 l, 2017.- 2.434.320 l i 2018.- 2.499.000 l) na 2.354.950 litara u 2019. godini, a što je povezano sa već konstatovanim manjim brojem registrovanih poljoprivrednih proizvođača. Ovdje treba dodati da se u posljednje vrijeme pojavljuju i proizvođači sira (evidentirani broj domaćinstava koji se bave tradicionalnom proizvodnjom sireva -petrovačke base i sirca je oko 15, međutim, prema nezvaničnim podacima broj domaćinstava koja se bave proizvodnjom sira je mnogo veći s tim da nisu registrovana gazdinstva). Proizvodnjom sira se bave mahom žene iz ruralnih područja koje svoje proizvode distribuiraju uglavnom putem lokalne pijace ili privatnim prodajnim "kanalima".

Općina Bosanski Petrovac pored brojnih polja koja su prekrivena livadama i pogodna su za ispašu stoke posjeduje i značajne šumske predjele na kojima se prema procjenama sakupljača mogu prikupiti izuzetno velike količine samoniklog ljekovitog bilja, bobičastog voća, mahovine i gljiva. S obzirom na taj prirodni potencijal, postoji potreba da se izgrađuju kapaciteti kako bi se lokalno stanovništvo dodatno stimulisalo za sakupljanje ljekovitog i začinskog bilja. U skladu s tim Općina je putem Javnog konkursa 2019. godine. provela aktivnosti dodjele sušare na korištenje kako bi se lokalnim proizvođačima pomoglo da uspostave prerađivačke kapacitete, prije svega za sušenje ljekovitog i začinskog bilja. Izgradnja lokalnih kapaciteta podrazumijeva i konstantnu edukaciju poljoprivrednih proizvođača, pogotovo o organskoj proizvodnji i prednostima certifikacije organskih

proizvoda uzimajući u obzir komparativne prednosti područja za ovu vrstu poljoprivredne proizvodnje. Trenutno su na području općine registrovana dva poljoprivredna proizvođača koja se bave organskom proizvodnjom, u pitanju je heljda i ljekovito bilje i povrće, a jedan od njih je certifikovan.

U Bosanskom Petrovcu postoje takođe pogodni uslovi za uzgoj heljde koja se na ovom području uzgajala sve do šezdesetih godina da bi se od 2009. godine njen uzgoj ponovo popularizovao. Općina Bosanski Petrovac je bila uključena kao partner u projekat "Podrška ruralnom razvoju" (od maja 2016. do aprila 2017. godine), u okviru kojeg su se realizovale aktivnosti edukacije poljoprivrednih proizvođača za promociju i komercijalizaciju rijetkih i autohtonih sorti žitarica, između ostalih pšenice, heljde, raža, spelte i lana, te njihove proizvodnje na tradicionalan način.

U oblasti povrtlarstva značajno je spomenuti da je došlo i do blagog povećanja obima plasteničke proizvodnje (papirka i paradajz) sa 1600 m² u 2015. godini instaliranih plastenika na 2000 m² u 2019. godini, sa tendencijom i dalje rasta. Proizvođači svoje proizvode plasiraju individualno, putem lokalne pijace ili na "kućnom pragu".

Na području općine egzistira i Udruženje pčelara i primjetna je zainteresovanost stanovništva za bavljenjem ovim vidom proizvodnje, obzirom da općina ima sve predispozicije za proizvodnju najkvalitetnijeg meda, oslanjajući se tu na velika prostranstva cvjetnih livada i čistog zraka. Na području općine ima registrovano 7 pčelara sa ukupno 744 košnice. Svoje proizvode izlažu na sajmovima, kako domaćim tako i regionalnim na kojima ostvaruju prestižne rezultate i kao takav petrovački med je prepoznatljiv. Prodaja se isključivo zasniva na individualnim aranžmanima.

Kada je u pitanju poljoprivreda treba reći i to da na području općine djeluje JP „Veterinarska stanica“ sa stručnim kadrom i modernom opremom, 2 specijalizirane poljoprivredne apoteke, 3 zemljoradničke zadruge, 5 udruženja poljoprivrednika, te udruženje pčelara. Nivo organizovanosti poljoprivrednih proizvođača bi se morao poboljšati kako bi došlo do certifikacije proizvoda, te boljeg plasmana poljoprivrednih proizvoda na tržište.

Industrijska proizvodnja

Prema strukturi najvećih preduzeća na području općine, u oblasti industrijske proizvodnje dominiraju proizvodnja i prerada drveta, prerada plastičnih masa i tekstilna industrija. S obzirom da je područje općine Bosanski Petrovac izuzetno bogato šumom (površina općine pod šumama iznosi 45.300 ha), privreda je značajnim dijelom usmjerena na eksploataciju i preradu drveta, pa je tako 7 najvećih izvoznika na području općine aktivno u oblasti drvne industrije. U oblasti drvne industrije potrebno je poticati razvoj kapaciteta za veći stepen finalizacije proizvoda i veću dodanu vrijednost, jer značajan dio privrednih subjekata izvozi proizvode niske dodatne vrijednosti, najčešće bez finalne prerade (Husetić d.o.o., Željeznik d.o.o., RHM d.o.o., i Una Les d.o.o.) a samo manji broj drvoprerađivača proizvodi finalne proizvode (ASIKS d.o.o. za proizvodnju drvenih kuća-brvnara, Edra d.o.o. za proizvodnju namještaja, Anem Company d.o.o. i "Candela" d.o.o.-proizvodnja peleta).

Osim navedenih privrednih subjekata u oblasti drvoprerade, jedno od najznačajnijih preduzeća u Bosanskom Petrovcu je Bosnaplast d.d. za preradu plastičnih masa uz već spomenuti Pirnar d.o.o za proizvodnju aluminijumske stolarije.

Ekonomsko osnaživanje žena u ruralnim područjima

U Bosanskom Petrovcu je nekada značajan broj radnika bio zaposlen u tekstilnoj industriji, a krajem 2016. godine je otvoren pogon firme Alma Ras iz Olova, odnosno, firma kćerka, Avantis d.o.o. u krugu nekadašnje firme Novitet, za proizvodnju finog donjeg rublja i spavaćeg programa u kojoj je uposleno ukupno 31 radnik, od toga 30 žena i 1 muškarac.

Imajući u vidu tradiciju, ali i činjenicu da se značajan broj lokalnog stanovništva bavi ovčarstvom i da postoji resurs vune, kao jedan od lokalnih potencijala ističe se proizvodnja tradicionalnih petrovačkih čilima, čime bi se doprinijelo i upošljavanju ženske radne snage na području općine te je aktiviranje tkalačke radionice za edukaciju i proizvodnju petrovačkog čilima bila jedna od prioritetnih aktivnosti koja se realizovala 2013.godine. Uzorci izrađenih čilima izloženi su u Spmen Muzeju "Jovana Bjelića". Međutim, izostala je finalizacija ideje, tačnije da se organizuje proizvodnja tradicionalnih petrovačkih čilima u komercijalne svrhe.

Turizam

Općina Bosanski Petrovac raspolaže sa potencijalom za razvoj turizma koji nažalost nije iskorišten. U uvodnom tekstu je već istaknuta turistička zona Oštreljkao vazdušna banja i klimatsko odmaralište, te izuzetan šumski potencijal, bogat kulturni historijat i drugi turistički potencijali koji mogu učiniti turizam jednom od perspektivnih grana djelatnosti na području općine.

Samo 11 kilometara udaljeno od Bosanskog Petrovca, na putu prema Drvaru, smješten je Zimski centar Oštrelj koji obiluje stoljetnim šumama. Vrh je visok 1330m, a prevoj i naselje se nalaze na 1040m nadmorske visine. Susret mediteranske i kontinentalne klime u kombinaciji sa velikom nadmorskog visinom daje mu karakteristike vazdušne banje. Bogatstvo četinarskom šumom i zanimljiva konfiguracija terena, čine ovo mjesto prijatnjim za oči i duh.

Slika 2: Oštrelj

Skijalište na Oštrelju sa pratećim objektima izgrađeno je nakon sarajevske olimpijade 1984 godine. Ski centar Oštrelj uništen je u toku rata, a završetak renoviranja i službeno otvaranje ski staza bilo je 02.02.2007. godine.

Centar raspolaže sa više skijaških staza: rekreativno dužine 715 m, sportsko dužine 630 m, 15 metarskom skakaonicom, sanjkaškom stazom i klizalištem. Skijalište posjeduje vučnicu tipa sidro koja se nalazi između dvije staze dužine 1500 i 950 metara. Također posjeduju bebi lift za najmlađe uzraste. Uz to u neposrednoj blizini su brojne staze za skijaško trčanje, vožnju saonicama sa konjskim zapregama, pješačenje. Centar trenutno nije u funkciji, tj ne radi u punom kapacitetu zadnjih godina. Skijalište je pod koncesijom privatnog vlasnika i radi se na njegovom ponovnom uspostavljanju. Nema tačnih podataka o broju posjetilaca, uglavnom su posjete individualne u privatnom aranžmanu i najčešće od strane lokalnog stanovništva i vlasnika okolnih vikendica.

Pored obilježenih planinarskih staza, na ovim područjima postoji i značajan broj biciklističkih staza. U saradnji sa klubom ekstremnih sportova organizuju se vožnje sa iskusnim biciklistima koji poznaju ovaj kraj i staze.

- Od životinjskih vrsta na ovom području najviše su zastupljeni vuk, lisica, medvjed, tetrojeb, zec. Uz pomoć "Lovačkog udruženja" radi se na organizovanju lova na ove životinje i razvoju lovнog turizma, koji je veoma zastupljen u Bosanskom Petrovcu, a i šire.
- Udruženje Lovačko društvo "Srndać 32" osnovano je 1932 godine i ima 430 članova, multietničkog karaktera i od kojih je veliki broj mlađih od 35 godina. Udruženje ima 4 profesionalno zaposlena člana. Bavi se uzgojom, zaštitom i lovom divljači. Posjeduje 50 000 ha lovne površine. Od infrastrukture posjeduje:

- Lovački Dom Skakavac
- Lovačke kuće 10 kom
- Visoke zatvorene čeke 7 kom
- Kancelariju i salu za sastanke

Lovački dom Skakavac je novoizgrađen dom lovačkog društva ,koji ima svu potrebnu infrastrukturu (vodu, struju, telefon i asfaltni prilaz) koji se nalazi u naselju Skakavac, MZ Suvaja. Kraj obiluje prirodnim bogatstvima i netaknutom prirodom i od izuzetnog je značaja, kako za lovce, tako i za širu društvenu zajednicu (planinare, ekologe, speleologe).

Novoizgrađeni dom potrebno je opremiti sa opremom, kako bi upotpunili ponudu smještaja i noćenja za zaljubljenike u lovni turizam kojih je sve više kako sa područja naše općine, tako i iz drugih krajeva i zemalja. Omogućavanjem opremanja smještajnih kapaciteta proširuju se usluge kako za lov, tako i za druge avanturističke ponude na području naše općine svim zaljubljenicima čiste, netaknute prirode.

Slika 3: Životinske vrste zastupljene na području općine

Bosanski Petrovac ima i svoje Medeno polje, sinonim za partizansku eskadrilu, koje je potrebno oživjeti za letenje sa malim sportskim avionima i paraglajdinzima. U oživljavanju Medenog polja kao atraktivne turističke destinacije zalaže se lokalni "Aero-Klub Medeno polje", koji je predhodnih godina uz pomoć Općine Bosanski Petrovac organizovalo manifestaciju 27. juli Dan ustanka naroda Bosne i Hercegovine protiv fašizma na kojoj su bili upriličeni letovi motornih letejelica, kao i padobranci koji su maestralno izvodili svoje skokove. Manifestacija se organizira od 2013. godine. Na lokalitetu Medenog polja u Bosanskom Petrovcu održava se i tradicionalno takmičenje u aeromodelarstvu organizaciji Aerokluba „Izet Kurtalić“ iz Visokog. Ovo takmičenje se već tradicionalno održava 21 godinu zaredom na terenu Medenog polja. Takmičenje je neprofitnog karaktera kome prisustvuje preko 60 takmičara iz inostranstva i iz cijele Bosne i Hercegovine.

Također, jedna od najvećih i najstarijih etno-sela u BiH, Čardaklige u Vrtočama, odavno su postale destinacija za školske ekskurzije, ali i za diplomatske susrete. Selo je smješteno na 30-om kilometru magistralnog puta Bihać-Sarajevo, 12 km od Nacionalnog parka Una, 2 sata od Jadranskog mora i 70 km od Plitvičkih jezera. Seosko domaćinstvo „Čardaklige“ su staro seosko domaćinstvo na kojem se živi i radi onako kako su to naši preci radili. Za sve ljubitelje aktivnog odmora, pruža se mogućnost jahanja konja, vožnja fijakerom, sulkama ili konjskim kolima. U sklopu centra smještena je i sala za edukacije i seminare kapaciteta 50 sjedećih mjesto. U neposrednoj blizini centralnog djela nalaze se smještajni objekti. Riječ je o tipskim seoskim kućicama apartmanskog tipa sa 4 ili 6 ležaja. Boja osušenog čaja od šipka, miris soka od zove, ukus pekmeza od šljiva, pravljenih po tradicionalnim recepturama, nekoga će vratiti u djetinjstvo, za nekoga biti prvo iskustvo.

Motel No 9 Bosanski Petrovac nalazi se u ulici Put Avnoja bb, tačnije na magistralnom putu M-5 Bihać-Sarajevo na 51 km od Bihaća. Radno vrijeme je non-stop. Motel No 9 je objekat koji pruža usluge prenoćišta, restoranske usluge, te usluge pranja i čišćenja automobila i organizaciju različitih događaja (prezentacije, seminari, svadbe, maturalne zabave). Raspolaže sa kapacitetom od 62 kreveta. Kapacitet restorana je cca 250 mesta što ga čini posebnim za organizaciju različitih događaja. U restoranu se poslužuju jela iz tradicionalne bosanske kuhinje, gotova i kuhanja jela, jela sa roštilja i pice iz krušne peći. Prepoznatljiv je po svojem unikatnom izgledu i vjetrenjači.

Club-Hotel Silver nalazi se u samom centru grada. Ima ukupno 52 kreveta. U sklopu hotela je i kuhinja u kojoj se pripremaju jela iz tradicionalne bosanske kuhinje, gotova i kuhanja jela, jela sa roštilja i jela po narudžbi. Hotel posjeduje i ljetnu baštu koja ima kapacitet cca 100 mesta koja je pogodna za ljetna druženja i kafice.

Novootkrivena pećina "**Riponjina jama**" iz 2019. godine ima velik potencijalu budućem razvoju avanturističkog turizma. Objekat je izuzetno značajan zbog svog bogatstva stalagmitima, stalaktitima, pećinskim draperijama, salivima, bigrenim kadama, koralima i pećinskim stubovima. Na prvom mjestu ističe se pećinski stub sa svojih 33,4 metra visine i 14 metara u obimu što trenutno čini najviši pećinski stub u Evropi. Riponjina jama se nalazi 12 km od Bos. Petrovca, u mjesnoj zajednici Smoljana, zaseok Tavani, na nadmorskoj visini od 1030 m. U 2020. godini pokrenute su aktivnosti izrade elaborata kao i naučna istraživanja u samoj spilji. Aktivnosti provodi Speološko udruženje "Kaverna" Bosanski Petrovac. U narednom periodu nakon dobivanja potrebnih saglasnosti od strane Federalnog ministarstva za okoliš i turizam planiraju se radovi u unutrašnjosti pećine, tačnije izgradnja pristupne staze "Via ferrata" (gvozdeni put), kako bi se speologima, a i široj javnosti omogućio bolji i sigurniji pristup spilji.

Kada je u pitanju razvoj turizma u proteklom petogodišnjem periodu implementirane su određene strateške intervencije kako bi se analizirali potencijali seoskog turizma, uredilo izletište Pećina, elektrificirao put do planinskog centra Oštrelj, pružila podrška održavanju petrovačkih manifestacija i slično. U narednom periodu potrebno je prioritizirati projekte koji će imati za cilj veću valorizaciju turističkih potencijala posebno u segmentu kulturno-historijskog turizma. Na području općine ne postoji registrovana turistička organizacija koja se bavi promocijom lokalne turističke ponude niti postoji zvanična evidencija o broju gostiju i ostvarenih noćenja u registrovanim smještajnim kapacitetima.

Zaključak

Pozitivni pokazatelji koje općina ima u smislu broja registrovanih poslovnih subjekata po glavi stanovnika i pokrivenosti uvoza izvozom govore u prilog tome da se Bosanski Petrovac može afirmisati kao povoljna sredina za razvoj poslovanja. Međutim, kako bi se osiguralo privlačenje novih investitora u budućem periodu, kao i ostanak postojećih, neophodno je planiranje i implementacija strateških intervencija i mjera ka onim područjima gdje postoje izražene komparativne prednosti i interes za proizvodnju proizvoda više dodatne vrijednosti i zapošljavanje kao što su drvoprerada, turizam i poljoprivreda.

U kontekstu razvoja poljoprivrede na osnovu poljoprivrednih potencijala i iskazanih potreba od nekoliko registrovanih udruženja poljoprivrednikau narednom periodu potrebno je raditi na unapređenju stanja u oblasti stočarske proizvodnje (proizvodnje goveđeg mesa i mlijeka, povećanja stočnog fonda, poboljšanja poljoprivredne mehanizacije na području općine i izgradnje savremenih stajskih objekata).

U cilju ekonomskog osnaživanja žena u ruralnim područjima i revitalizacije seoskih domaćinstava, javlja se potreba za organizacijom, standardizacijom, promocijom, pakovanjem i zajedničkim plasmanom petrovačke base i sirca, sireva koji se proizvode po tradicionalnoj recepturi. Također, postoji potreba za edukacijom poljoprivrednih proizvođača o organskoj proizvodnji i prednostima certifikacije organskih proizvoda te podrškom za certificiranje organskih proizvoda. Općina Bosanski Petrovac ima polja prekrivena livadama, kao i šumske predjele na kojem se prema procjenama sakupljača mogu prikupiti izuzetno velike količine samoniklog ljekovitog bilja, bobičastog voća, mahovine i gljiva.

U oblasti turizma postoje vrijedni i značajni potencijali koji nisu valorizovani. U tom smislu neophodno je unaprijediti postojeću turističku ponudu kroz izgradnju potrebne infrastrukture i bolje uvezivanje turističkih sadržaja. To podrazumijeva izgradnju smještajnih kapaciteta, kreiranje specifične ponude i promociju rekreativnog, kulturnog, vjerskog, lovnog, te etno ili agro turizma. Obzirom da podaci o prihodima u sektoru turizma, broju noćenja i broju posjeta turista nisu do sada praćeni na lokalnom nivou i nisu dostupni za analizu, potrebno je u narednom periodu uspostaviti mehanizam za praćenje podataka kako bi se stvorila analitička osnova za upravljanje razvojem turizma na području općine Bosanski Petrovac.

d) Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Broj zaposlenih na području općine Bosanski Petrovac rastao je kontinuirano sve do 2018. godine kada je zabilježen pad broja zaposlenih za 92, da bi se u 2019. godini broj zaposlenih opet povećao za 45 osoba, tačnije sa 1.274 na 1.319 zaposlenih osoba. Podaci o spolnoj strukturi zaposlenih nisu dostupni.

Tabela 6: Pregled broja zaposlenih

2015			2016			2017			2018			2019		
M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ
		1.078			1.127			1.366			1.274			1.319

Izvor: Federalni zavod za statistiku "Kantoni u brojkama"

Kada su u pitanju lica na evidenciji zavoda za zapošljavanje, posmatrajući strukturu nezaposlenih osoba prema kvalifikacijama u 2019. godini, zaključuje se da se i dalje najveći udio odnosi na KV radnike (320, odnosno 37,6%) i NKV radnike (277, odnosno 32,5%), dok je nešto manji udio nezaposlenih sa visokom stručnom spremom (23, odnosno 2,7%) u odnosu na udio u 2015. godini (42, odnosno 3,7%).

Tabela 7a: Broj nezaposlenih u odnosu na obrazovnu strukturu

Obrazovna struktura	2015			2016			2017			2018			2019		
	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ
NKV	177	174	351	165	173	338	160	154	314	153	151	304	130	147	277
PKV	8	10	18	5	10	15	5	10	15	6	12	18	4	9	13
KV	219	206	425	196	193	389	185	177	362	168	176	344	163	157	320
VKV	4	0	4	3	0	3	4	0	4	5	0	5	5	0	5
NS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SSS	109	152	261	92	150	242	100	135	235	84	125	209	84	119	203
VŠS	6	7	13	6	3	9	4	3	7	5	4	9	4	6	10
VSS	16	26	42	14	24	38	5	19	24	7	17	24	11	12	23
Magistri, doktori nauka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	539	575	1114	481	553	1034	463	498	961	428	485	913	401	450	851

Izvor: Biro rada-Općina Bosanski Petrovac

Tabela 7b: Broj nezaposlenih u odnosu na starosnu strukturu

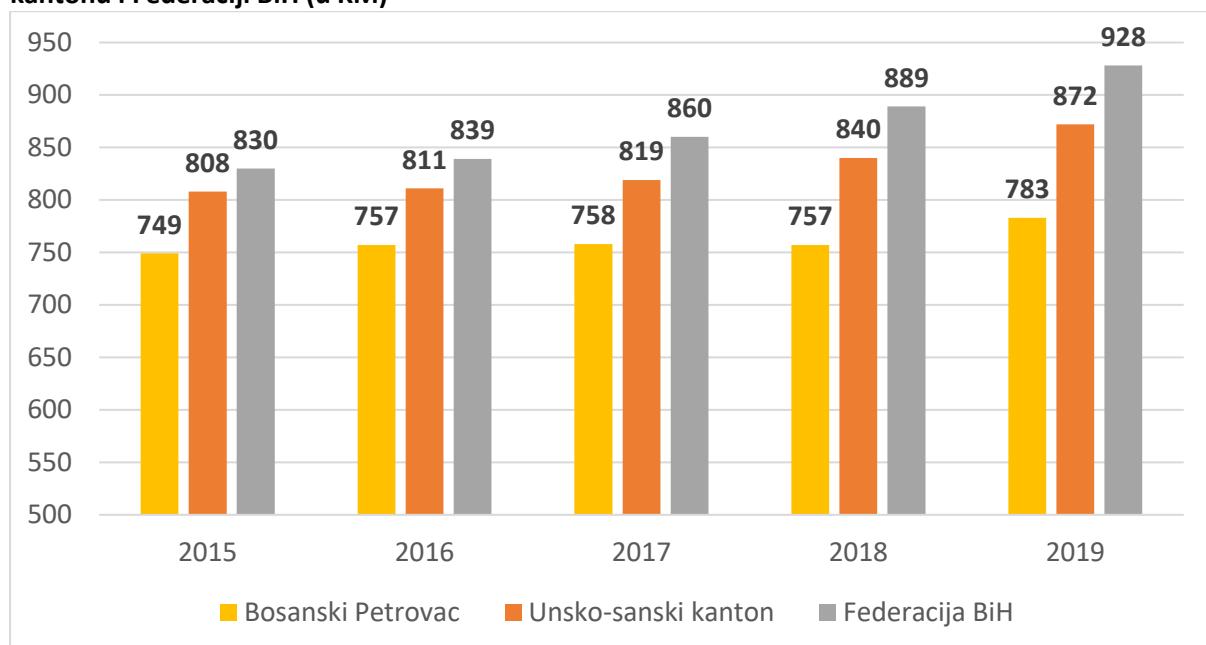
Starosna struktura	2015			2016			2017			2018			2019		
	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ
15-19	33	21	54	33	20	53	28	16	44	14	16	30	13	15	28
20-24	55	54	109	40	52	92	44	48	92	43	46	89	50	43	93
25-29	51	56	107	41	49	90	36	38	74	24	40	64	21	25	46
30-34	36	63	99	31	48	79	37	38	75	31	33	64	20	29	49
35-39	52	68	120	47	56	103	27	45	72	30	37	67	24	35	59
40-44	55	71	126	46	70	116	47	56	103	47	52	99	43	44	87
45-49	58	87	145	53	86	139	48	79	127	45	76	121	41	62	103
50-54	61	74	135	52	70	122	50	73	123	43	72	115	49	78	127
55-59	82	60	142	74	70	144	71	66	137	77	68	145	73	59	132
60+	56	21	77	64	32	96	75	39	114	74	45	119	67	60	127
Ukupno	539	575	1114	481	553	1034	463	498	961	428	485	913	401	450	851

Izvor: Biro rada-Općina Bosanski Petrovac

Prema starosnoj strukturi, najveći broj nezaposlenih je u dobnoj skupini između 50 i 60 godina, i preko 60 godina (386 osoba ili 45 %), a 82% nezaposlenih čeka na zaposlenje duže od 48 mjeseci.

Iznos prosječne isplaćene mjesecne neto plate na području općine Bosanski Petrovac bio je relativno konstantan do 2019. godine kada je došlo do blagog povećanja sa 758 KM na 783 KM. Ipak, prosječna neto plata u općini Bosanski Petrovac je značajno ispod prosjeka Unsko-sanskog kantona i Federacije BiH.

Grafikon 1: Uporedni prikaz prosječne neto plate u općini Bosanski Petrovac, Unsko-sanskom kantonu i Federaciji BiH (u KM)

Izvor: Federalnizavod za statistiku - "Unsko-sanski kanton u brojkama i Federacija u brojkama"

Broj penzionera u periodu 2015-2019. godina na području općine Bosanski Petrovac je u neznatnom padu obzirom da je 2015. godine evidentiran ukupno 601 korisnik penzije (starosne, invalidske i porodične) dok je 2019. godine evidentirano 595 korisnika. Broj zaposlenih na 1 penzionera je 2,2, a iznos prosječne penzije u 2019. godini je iznosio 356,18 KM što je za 39,78 KM manje u odnosu na prosječnu penziju na nivou USK-a što je jedan od pokazatelja koji ukazuje na posebno težak položaj i ranjivost ove kategorije stanovništva.

Zaključak

Može se reći da na lokalnom tržištu rada postoje pozitivni trendovi u smislu povećanja zaposlenosti i smanjenja ukupnog broja nezaposlenih. Ipak, nezaposlenost je još uvijek relativno visoka uprkos nadprosječnom pokazatelju broja poslovnih subjekata po glavi stanovnika. Takođe, konstantno je veća nezaposlenost žena u odnosu na muškarce što govori o potrebi da se prilikom definiranja mjera za podsticanje zapošljavanja posebno vodi računa o ovoj kategoriji, naročito žena iz ruralnih područja koje teško dolaze do prilike za zaposlenje.

Iznos prosječne neto plate koja je niža od prosjeka Unsko-sanskog kantona i Federacije BiH ukazuje na jedan od mogućih uzroka naglašenih radnih migracija i odliva stanovništva. U tom smislu neophodno je u narednom periodu promovisati investiciona ulaganja u kapacitete za proizvodnju proizvoda više dodatne vrijednosti i otvaranje bolje plaćenih radnih mesta.

e) Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

Obrazovanje

Obrazovanje na području općine Bosanski Petrovac se obavlja u okviru jedne predškolske ustanove (JU „Dječiji vrtić), jedne osnovne škole (OŠ Ahmet Hromadžić, koju čini 5 područnih škola) i jedne srednje škole (MSŠ Bosanski Petrovac). Na području općine ne postoje ustanove visokog obrazovanja.

Broj djece u predškolskoj ustanovi, odnosno, JU „Dječiji vrtić“ Bosanski Petrovac, je u 2015. godini iznosio 41 dok je u 2019. godini taj broj neznatno povećan na 49.

Osnovna i glavna potreba predškolske ustanove se ogleda u izgradnji novog objekta iz razloga što je postojeći objekat već dotrajao, dolazi do pucanja i slijeganja te osjetne vlage koja je štetna po zdravlje djece. U prethodnom periodu bilo je značajnih ulaganja u objekat, ali se problem nije riješio. Od ostalih potreba su otvaranje nove vrtičke grupe, te prijem dva odgajatelja za rad sa vrtičkom djecom. U narednom periodu potrebno je i obnoviti i vanjsko dječije igralište te nabaviti mobilijare za isti.

Broj učenika u Osnovnoj školi "Ahmet Hromadžić" Bosanski Petrovac, uključujući sve područne škole, u 2015. godini iznosio je 523, što je za 87 učenika više u odnosu na 2019. godinu. Broj nastavnog osoblja uključenog u rad ove škole iznosi 45.

Mješovitu srednju školu (MSŠ) Bosanski Petrovac u 2015. godini pohađalo je 230 učenika. I u oblasti srednjoškolskog obrazovanja se bilježi kontinuiran pad broja učenika obzirom da ih je u 2019. godini bilo 211. Najveći broj učenika ove škole pohađa opću gimnaziju, dok su manje zastupljena stručna zanimanja, kao što su: ekonomisti, trgovci, konobari/kuhari, šumarski tehničari, frizeri, bravari i CNC operateri.

Tabela 8: Broj učenika koji pohađaju škole na području općine

	Broj učenika														
	2015/16			2016/17			2017/18			2018/19			2019/20		
	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ
Predškolsko obrazovanje	20	21	41	31	25	56	24	32	56	26	27	53	28	21	49
Osnovno obrazovanje	257	266	523	249	251	500	227	234	461	223	226	449	218	218	436
seoske škole	57	56	113	52	54	106	42	42	84	40	40	80	36	42	78
gradske škole	200	210	410	196	198	394	185	192	377	183	186	369	182	176	358
Specijalna odjeljenja			0			0			0			0			0
Srednje obrazovanje	125	105	230	117	102	219	115	99	214	104	104	208	97	114	211

Izvor: Odgojno-obrazovne ustanove sa područja općine Bosanski Petrovac

Savjetodavno vijeće JU Mješovita srednja škola „Bosanski Petrovac“, kojeg čine predstavnici škole, lokalne zajednice, privrednika i Zavoda za zapošljavanje, utvrdilo je potrebu za novim strukama, prvenstveno elektrotehničkih i poljoprivrednih zanimanja. U tom smislu potrebno je izraditi elaborat te prikupiti sredstva za opremanje kabineta za izvođenje nastave, kako bi se omogućilo uvođenje novih struka i usklađivanje upisnih politika prema deficitarnim zanimanjima.

Od 2013/2014. godine općina Bosanski Petrovac počela je sa realizacijim programa stipendiranja učenika sa područja ove općine, za pohađanje visokoškolskih ustanova. Od 2015. godini dodijeljene su stipendije u ukupnom iznosu od 26.800 KM i ta cifra je bila približno ista tokom prethodnog perioda, osim za 2019. godinu kada je ona smanjena za 19.450 KM.U periodu od 2015-2018. godine novčanu podršku dobijali su svi studenti koji bi se prijavili na javni poziv, dok je 2019. godine odabir vršen po kriterijima koje je

definiralo Općinsko vijeće. Također, u okviru osnovno-školskog obrazovanja, sredstvima iz budžeta, Općina finansira učenike prvačiće, učesnike maturalne ekskurzije i učenike generacije.

Kada je u pitanju školska infrastruktura u proteklom periodu od 2015. do 2019. godine u tri školska objekta djelomično je uveden sistem energetske efikasnosti (EE) u svrhu smanjenja gubitka energije i to u JU Dječiji vrtić, JU OŠ Ahmet Hromadžić i MSŠ Bosanski Petrovac. U narednom periodu planirano je utopljavanje dijela centralnog objekta OŠ „Ahmet Hromadžić“ te Mješovite srednje škole Bosanski Petrovac kako bi se nastavilo sa provođenjem mjera energetske efikasnosti.

Na području općine djeluje i niža muzička škola, koja je u sklopu Muzičke škole Bihać. Broj djece koja pohađaju nižu muzičku školu je 22. Djeca imaju mogućnost obrazovati se iz tri instrumenta: gitara, harmonika i klavir. U toku svog školovanja bilo samostalno ili u sklopu manifestacija na području općine, priređuju koncerte na kojima pokazuju svoje talente. Bitno je spomenuti da učenici zajedno sa svojim nastavnicima i rukovodstvom škole, kako iz osnovnog obrazovanja, tako i srednjeg, aktivno realizuju različite projektne aktivnosti i akcije i time daju veliki doprinos u društvenom razvoju lokalne zajednice.

Kultura i sport

Na području općine Bosanski Petrovac nosilac organizacije kulturnih događaja, kao i koordinacije i upravljanja kulturno-historijskim objektima je Javna ustanova Centar za kulturu i obrazovanje. Ova javna ustanova počela je sa radom 06.09.2004. godine u zgradama Doma kulture i Spomen-muzeja Jovan Bijelić, broji šest zaposlenika i raspolaže sa 614 m² korisnog prostora. Centar za kulturu i obrazovanje se u najvećoj mjeri finansira iz općinskog budžeta.

Tabela 9: Pregled godišnjih budžeta ustanova kulture

Opis	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Izdvajanja za JU Centar za kulturu i obrazovanje Bos Petrovac (u KM)	-	142.000	183.800	130.500	202.900	212.600

Izvor: JU Centar za kulturu i obrazovanje

U okviru Centra za kulturu i obrazovanje od 2007. godine djeluje i Radio stanica Bosanski Petrovac koja emituje svoj program na FM talasima i putem interneta.

Zgrada Dom kulture je sagrađena 1936. godine (Sokolski dom), danas je kao i zgrada Spomen-muzeja Jovan Bijelić (sagrađena početkom XX vijeka), zaštićena kao objekat od kulturno-historijskog značaja. U prizemlju zgrade se nalazi postavka tri izložbene cjeline: Umjetnička djela Jovana Bijelića sa pratećim inventarom, izložba djela Marka Stupara, "Bosanska soba", zbarka bosanskopetrovačkih čilima. Zbirka slika Jovana Bijelića sa pratećim inventarom je 2009. godine proglašena za nacionalno dobro BiH od strane Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH, Sarajevo. Posjete Muzeju "Jovan Bijelić" su individualne i u organizaciji školskih ekskurzija.

Od ustanova na području općine je i Spomen biblioteka Skendera Kulenovića sa četri uposlena radnika. Ustanova raspolaže sa 250 m² korisnog prostora. Pored svojih tekućih poslova, djelatnici ove ustanove u suradnji sa Centrom za kulturu općine Bosanski Petrovac, kao i sa Općinom Bosanski Petrovac organizuju manifestaciju "Dani Skendera Kulenovića" na kojoj se okupi značajan broj književnika i pjesnika kao i ostalih poznavaoaca i ljubitelja pisane riječi sa područja kantona, a i šire.

Što se tiče kulturnih i sportskih događaja koji se organizuju svake godine na teritoriji općine kao najznačajniji mogu se izdvojiti:

- Stalna postavka umjetničkih slika Akademskog slikara Jovana Bijelića u Muzeju „Jovan Bijelić“;
- Stalna postavka petrovačkih čilima i rukotvorina u Muzeju „Jovan Bijelić“;

- Postavka ličnih predmeta Ahmeta Hromadžića;
- Dani Skendera Kulenovića;
- Sajam base i krompira Smoljana-Bosanski Petrovac;
- Obilježavanje 27. jula-Dan ustanka naroda BiH protiv fašizma;
- Prvomajske trke;
- Dan općine Bosanski Petrovac, 25. maj;
- Prvi glas Bosanskog Petrovca;
- Petrovačko kulturno-sportsko ljeto;
- Prva kosa Grmeča.

Kada su u pitanju ulaganja u oblasti kulture za potrebe JU "Centar za kulturu i obrazovanje" Bosanski Petrovac koja je smještena u Domu kulture trebala bi se izvršiti nabavka kancelarijskog namještaja i računara. Imajući u vidu da ova ustanova brine i o kulturno-historijskim spomenicima na teritoriji općine, i to za održavanje i sanaciju Partizanskog groblja, spomen-obilježja iz Drugog svjetskog rata i posljednjeg rata u BiH - 1992-95., trebaju se planirati značajnija sredstva za potrebe realizacije aktivnosti kojima se ustanova bavi. Na zgradi gdje je smješten Spomen muzej Jovan Bijelić potrebno je uraditi zadnju i bočnu fasadu kao i potkrovле zgrade, te uvesti sistem grijanja u sve prostorije kao i u prizemlju zgrade gdje se nalazi postavka tri izložbene cjeline.

Isto tako, u narednom periodu aktivnije se treba posvetiti nastavku radova oko izrade geodetskih snimki, dalnjih konzervatorsko-restauratorskih radova, te čišćenja i održavanja lokaliteta Kulin-kapetanova kula, Prkos, Bjelajska kula, Bjelaj, Panadur, te ostataka hrama Sv. Georgija, Kolunić, kako bi se otklonilo njihovo propadanje. Ulaganja su neophodna i u sanaciju spomen kuće Ahmeta Hromadžića, obnovu i rekonstrukciju Partizanskog groblja, restauraciju Titovog voza, te restauraciju monolitnih ploča. U programskom smislu buduće intervencije u oblasti kulture odnose se na potrebu pokretanja likovne kolonije „Jovan Bijelić“.

Sport

U oblasti sporta na području općine Bosanski Petrovac djeluju Nogometni klub "Mladost" sa pjetlići 16, predpioniri 20, pioniri 14 ukupno 50 (5 Ž I 45 M). Nogometni klub "Mladost" nije u sklopu Sportskog saveza.

U sklopu sportskog saveza su : Košarkaški klub "Mladost" , (30 Ž I 20 M) Odbojkaški klub "Mladost", (20 Ž I 15 M) Rvački /Hrvачki klub "Grmeč" (9Ž I 18 M), Klub ekstremnih sportova "Crni Vrh"(18 Ž I 19 M), Šahovski klub "Mladost" (4 Ž I 16 M), Karate klub "Mladost" (15 Ž I 15 M), Biciklistički klub "Grip" (2 Ž I 8 M) , Udruženje pedagoga tjelesnog odgoja (0 Ž I 5 M), Klub slobodnih letača "Gavran" (0 Ž I 5 M). Sportski klubovi združeno djeluju kroz Sportski savez općine Bosanski Petrovac, koji je krovna sportska organizacija, a svi zajedno rade na afirmaciji djece, omladine i odraslih o značaju sporta. Putem svojih matičnih sportskih klubova organizuju različita druženja i takmičenja kako na lokalnom tako i na kantonalm i državnom nivou i ostvaruju zavidne rezultate. Značajnu ulogu u domenu sporta ima i Udruženje pedagoga koje svake godine provodi školu plivanja i školu skijanja u zavisnosti od godišnjeg doba, gdje u vrijeme raspusta djeca školskog uzrasta imaju priliku da uz druženje i igru nauče plivati i skijati.

Od sportskih objekata na području općine je izgrađen nogometni stadion "Mladost" (6.000 m²), sportska dvorana JU MSŠ Bosanski Petrovac (800 m²), te betonsko igralište za košarku i mali nogomet/rukomet (1936 m²). U 2020. godini realizovan je projekat presvlačenja betonskog igrališta kvalitetnim sportskim podlogama, a u proteklom periodu djelimično je sanirana i sportska dvorana, te je izvršena sanacija svlačionica na nogometnom stadionu. U2019.god. putem projekta međuopćinske saradnje sa Opštinom Drinić nabavljen je i sportska oprema za najmlađe polaznike škole fudbala.

Svake godine Općina izdvaja grant sportskom savezu . Tako je 2015. godine grant za sportski savez iznosio 15.000,00 KM, dok je za 2019. godinu iznosio 27.000,00 KM.

Tabela 10: Iznos dotacija sportskomsavezu iz budžeta kantona i općine

Naziv	Iznos dotacija iz budžeta					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Budžet općine	30.000,00	15.000,00	30.000,00	30.000,00	25.000,00	27.000,00
Budžet Kantona	10.851,00	22.050,00	23.210,00	20.300,00	21.500,00	24.550,00
UKUPNO	40.851,00	37.050,00	53.210,00	50.300,00	46.500,00	51.550,00

Izvor: Sportski savez Općine Bosanski Petrovac

U narednom periodu potrebno je sanirati sportski-nogometni teren, završiti sanaciju igrališta MSŠ, rješavanje problema plaćanja sportske dvorane za aktivnosti sportskih klubova te nabavku opreme za sve sportske klubove na području općine kako bi se doprinijelo povećanju broja članova sportskih udruženja i obogatili sportski sadržaji.

Zdravstvo i socijalna zaštita

Zdravstvene usluge na području općine pruža Dom zdravlja Bosanski Petrovac sa jednom područnom ambulantom u Krnjevići i ukupno tri tima porodične medicine. Dom zdravlja se najvećim dijelom finansira putem Zavoda zazdravstveno osiguranje, kao i sve zdravstvene ustanove na području Kantona u državnom vlasništvu. Na većinu specijalističkih pregleda i na bolničko liječenje pacijenti se upućuju u Bihać, koji je udaljen 54 km. Bolesti kojima je stanovništvo općine najsklonije su kardiovaskularne, dijabetes i onokološke. Područje općine pokrivaju četiri ljekara opće prakse, jedan specijalista pedijatar i jedan stomatolog. Ukupan broj zdravstvenih radnika je 22.

Tabela 11: Broj zaposlenih ljekara, stomatologa i broj bolesničkih postelja u odnosu na broj stanovnika

Općina	Stanovništvo (procjena sredinom 2020. godine)	Broj ljekara	Broj stomatologa	Broj bolesničkih postelja	Broj stanovnika		
					Na 1 ljekara	Na 1 stomatologa	Na 1 bolničku posteljinu
Bosanski Petrovac	6474	5	1	0	1295	6474	0
Unsko- sanski kanton	267874	354	41	696	757	6534	385

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socio-ekonomski pokazatelji po kantonima i općinama, april 2020. godine

U svrhu unapređenja uslova rada Doma zdravlja, u narednom periodu implementacije Strategije neophodna je sanacija Doma zdravlja i opremanje ove ustanove te stavljanje u funkciju dijela viška prostora sa kojim raspolaže ova ustanova.

Od početka pandemije COVID-19 virusom Dom zdravlja je svoj rad i prostor prilagodio preporukama i mjerama propisanim od strane Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK-a. Aktivno su učestvovali u radu općinskog kriznog štaba u razmjeni informacija vezanih za epidemiološku situaciju na području naše općine. Na početku same pandemije ustanova se susrela sa nedostatkom medicinske opreme, koja je posredstvom različitih donacija kako privatnih firmi, tako i fizičkih lica uspjela se osigurati u vidu zaštitnih odjela, maski, toplomjera, dezifikacionih sredstava i ostale medicinske opreme potrebne za borbu protiv Covida 19.

Također u jeku pandemije Općina je DZ-a Bosanski Petrovac dala na privremeno korištenje kontejner za trijažu pacijenata, što je uveliko olakšalo rad i organizaciju u pružanju usluga primarne zdravstvene zaštite.

Uspostavom 24-satnog dežurstva od strane Kriznog štaba Općine Bosanski Petrovac, higijensko-epidemiološkoj službi se pomagalo i koordiniralo u radu obilazaka pacijenata koji su bili u izolaciji po izdatim rješenjima. Dom zdravlja Bosanski Petrovac i dalje organizuje svoj rad u skladu sa epidemiološkom situacijom i preporukama nadležnih institucija.

Socijalna zaštita

U sferi socijalne zaštite ključnu ulogu obavlja JU "Centar za socijalni rad" Bosanski Petrovac koju je osnovalo Općinsko vijeće Općine Bosanski Petrovac radi obavljanja poslova neposredne socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom utvrđenih federalnim i kantonalnim zakonom o socijalnoj zaštiti.

Centar za socijalni rad posluje sa 7 uposlenika u radnom odnosu i to 4 stručna radnika, 2 administrativna radnika i direktorom što je minimalno potrebno za njegovo funkcionisanje. Prostorije Centra se nalaze na drugom spratu općinske zgrade, bez adekvatnog pristupa za invalidne osobe te je samim tim i rad Centra otežan.

Kada su u pitanju korisnici usluga, najveći broj njih se odnosi na korištenje jednokratne novčane pomoći (150 korisnika u 2019. godini, a 93 u 2015. godini), usluge zdravstvenog osiguranja (55 korisnika – od toga 40 žena), te stalne novčane pomoći (7 korisnika u 2019. godini). U ustanovama socijalne zaštite smješteno je sedam lica i taj broj je konstantan tokom proteklog petogodišnjeg perioda, a u navedene ustanove su smješteni po osnovu oduzete poslovne sposobnosti, mentalne retardacije, šizofrenije ili iz razloga što nemaju članove porodice koji bi se stalno brinuli o njima.

Ono što predstavlja problem u sferi socijalne zaštite je neredovno doznačavanje sredstava koja sleduju korisnike iz kantonalnog budžeta po osnovu prava na stalnu novčanu pomoć, novčanu naknadu za pomoć i njegu od strane drugog lica, osposobljavanja za samostalan život i rad, novčanu naknadu za vrijeme trudnoće i porođaja žene majke koja je u radnom odnosu, jednokratnu novčanu pomoć porodiljama koje nisu u radnom odnosu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite. Isplate zavisno od prava, kasne i preko godinu dana, a korisnici prava obraćaju se svakodnevno Centru zbog kašnjenja isplata.

Od značajnijih aktivnosti Centra za socijalni rad, pored obavljanja redovnog posla, mogu se izdvojiti:

- Organizovanje odlaska djece iz socijalno ugroženih porodica u organizaciji Saveza sindikata RS - sindikata obrazovanja, nauke i kulture RS Banja Luka i organizacije Luchiano Lama iz Italije, na ljetni i zimski raspust, Sicilija i Sardiniju;
- Izrada Programa socijalnih davanja iz budžeta Općine Bosanski Petrovac za 2020. godinu;
- Producena projektna aktivnost ovog projekta je odlazak djece sa poteškoćama u razvoju u Centar za razvoj inkvizivnih praksi Bihać uz podršku načelnika, Općinskog vijeća i Centra koji vrši prevoz djece do Bihaća jednom sedmično.

Broj djece sa poteškoćama u razvoju na području naše općine, a koja su kategorisana, je 5 i uključena su u redovan nastavni proces uz pomoć asistenata u nastavi.

U proteklom petogodišnjem periodu, izgrađena je zgrada sa 6 stanova i dvije porodične stambene jedinice za socijalno zbrinjavanje u kojima je ukupno zbrinuto 8 porodica, a u okviru projekta "Podrška trajnim rješenjima Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma" izvršena je obnova još 9 kuća. U okviru projekta MLJPI BiH adaptirano je i opremljeno 8 stanova u već postojećoj zgradi za potrebe readmisiranih povratnika. Također, izgrađena je zgrada sa 20 stambenih jedinica za socijalno stanovanje te obnova 7 porodičnih objekata u okviru projekta RSP. Putem Saudijskog fonda obnovljeno je 12 kuća, Federalnog ministarstva za raseljene 6 kuća i putem programa regionalnog stambenog zbrinjavanja 4 kuće.

U kontekstu ranjivih grupa, evidentirano je smanjenje odgojno zanemarene i zapuštene djece. U 2015. godini bilo je evidentirano 15 djece dok je u 2019. godini taj broj iznosio 3. Međutim, u svrhu utvrđivanja stvarnog stanja i potreba u oblasti socijalne zaštite, kao ključna potreba u narednom periodu, ističe se izrada socijalne karte za područje općine Bosanski Petrovac. U proteklom periodu izvršena je Analiza situacije u oblasti socijalne zaštite i inkluzije za područje općine Bosanski Petrovac na osnovu čega je urađen i Akcioni plan u oblasti socijalne zaštite i inkluzije za područje općine Bosanski Petrovac sa osrvtom na raseljena lica i povratnike za period 2016-2017 godina (nijeurađen novi plan, niti se ovaj revidirao). Broj raseljenih lica i povratnika na području općine je 7.328 (prema zadnjem popisu: 95% povratnika i 5% raseljenih).

U toku 2019. godine Centar za socijalni rad je preuzeo glavninu posla u obilasku socijalno ugroženih građana prema spiskovima mjesnih zajednica, a u saradnji sa Crvenim krstom i mjesnim zajednicama. Sa ovim poslom koji je trajao 2 mjeseca urađena je socijalna karta najugroženijih kategorija stanovištva (53 najugroženije osobe su identifikovane). Ova evidencija će biti iskorištena za asistenciju i buduću podršku najugroženijima od strane Crvenog križa uz saradnju sa Centrom za socijalni rad i mjesnim zajednicama.

Naime, za izradu šire socijalne karte su potrebna značajna materijalna sredstva, koja nisu obezbjeđena, te su od ideje za izradu socijalne karte određene predradnje završene od strane uposlenika Centra, kada su u 2012. godini prikupljeni podaci, međutim od tad se demografska slika značajno izmjenila, i podatke je svakako neophodno ažurirati.

Upozlenici Centra i dalje prikupljaju podatke o socijalno ugroženim licima kroz svoju bazu podataka, te se svakodnevno prilikom izrade rješenja unose podaci o socijalno ugroženim licima u bazu podataka SOTAC - federalna baza podataka u koju se unose svi korisnici prava iz socijalne zaštite koja je relevantna programska baza podataka na čijem unosu se svakodnevno radi.

Posebna pažnja i svaki slobodan prostor izvan stručnog rada i redovnih obaveza posvećen je projektima i kvalitetnoj saradnji sa drugim organizacijama i institucijama, kako na općinskom nivou, tako i na kantonu pa i šire.

Rukovodeći se podacima sa kojima raspolaže ovaj Centar, evidentno je da se broj osoba u stanju socijalne potrebe povećava čemu je najveći uzrok ekonomska situacija koja u najvećem broju slučajeva dovodi i do problema u braku, nasilja, većeg broja izrečenih mjera kako prema punoljetnim tako i prema maloljetnim licima. Međutim zbog izmjena zakonskih propisa, kao i starosne strukture registrovanih korisnika socijalne pomoći, broj korisnika stalne novčane pomoći, kao i broj korisnika tuđe njege i pomoći i neratnih invalida se smanjuje, odnosno gube se ova prava.

U narednom periodu potrebno je obezbijediti i opremiti adekvatan prostor za rad Centra u okviru kojeg je potrebno otvoriti Dnevni centar za zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe.

Civilno društvo

Na području općine Bosanski Petrovac aktivno djeluje 14 organizacija civilnog društva. U strukturi ovih organizacija preovladavaju organizacije koje sprovode aktivnosti usmjerene na unapređenje stanja poljoprivrede. Većine lokalnih nevladinih organizacija ne posjeduju kadrovske i tehničke preduslove za implementaciju značajnijih projekata, posebno finansiranih iz međunarodnih fondova te se kao ključna potreba u narednom periodu ističe unapređenje kapaciteta lokalnih organizacija civilnog društva. Također, u svrhu ostvarenja kvalitetnog uvida u stanje i kapaciteta nevladinih organizacija, kao i potrebe za unapređenjem potencijalnih mogućnosti saradnje i slično, neophodna je uspostava kvalitetne baze podataka lokalnih organizacija civilnog društva, koja će se kontinuirano ažurirati. Od najznačajnijih ističu se općinski Crveni križ, Vijeće mladih (30 članova) i KES Crni vrh (40 članova, od toga 10 su žene) koji se

izdvajaju po svojoj organizaciji i aktivnosti u implementaciji različitih projekata u lokalnoj zajednici (voloterske akcije u pomoći i zbrinjavanju starih i iznemoglih lica, dobrovoljno davalanstvo krvi, izgradnja dječijih igrališta, seminari i edukacije za mlade, projekti mira i pomirenja, obilježavanje planinarskih staza, istraživanje spilja i dr.).

U općinskom budžetu redovno se izdvajaju sredstva do 15.000 KM (Tkući transfer za udruženja građana), koja se realizuju putem objave Javnog pozivapo LOD metodologiji. Svake godine budu podržana udruženja za realizaciju različitih projekata koji se implementiraju na području općine s ciljem unapređenja lokalnog razvoja.

Mladi

Iako su u proteklom periodu provedene brojne aktivnosti na poboljšanju položaja mlađih ljudi na području općine Bosanski Petrovac, postoji još uvijek veliki prostor za unapređenjem. Trenutno najaktivniji mlađi ljudi su srednjoškolci, koji svojim aktivnostima rade na poboljšanju položaja svojih vršnjaka. Bosanski Petrovac ima veliki nedostatak kada su u pitanju studenti, jer su u većini slučajeva to osobe koje rijetko borave u Bosanskom Petrovcu pa nisu u mogućosti da se priključe aktivnostima mlađih u lokalnoj zajednici. Mlađi radnici i osobe starosti od 25 do 30 godina nisu toliko aktivni i postoji potreba da se u narednom periodu ciljano radi sa tom populacijom kako bi se dodatno motivirali.

U Bosanskom Petrovcu djeluje nekoliko nevladnih organizacija i omladinskih programa. Najaktivnija organizacija je Vijeće mlađih Bosanski Petrovac, koje predstavlja krovnu organizaciju mlađih u lokalnoj zajednici. Broji 30 članova. Od omladinskih programa najznačajniji je Omladinska banka, gdje mlađi ljudi kroz javni poziv, kao članovi neformalnih grupa realiziraju društveno korisne projekte. Trenutno je u toku realizacija projekta uređenja i otvaranja Omladinskog centra, koji bi bio jedinstven prostor koji bi koristili samo mlađi ljudi. Omladinski centar bio bi mjesto druženja i rada mlađih ljudi prvenstveno iz Bosanskog Petrovca. Prostorije je ustupila općina Bosanski Petrovac, besplatno. To je pozitivan primjer dobre saradnje općine Bosanski Petrovac i mlađih ljudi.

Sigurnost građana

Struktura kriminaliteta u proteklom petogodišnjem periodu ostala je nepromijenjena te i dalje najveći udio zauzimaju imovinski delikti. Veliki problem predstavljaju i migranti kojih je sve više na području općine, što je rezultiralo uspostavom migrantskog centra na "Lipi". Kamp se nalazi na udaljenosti oko 30 km od Bosanskog Petrovca i samim tim ruta koju prelaze migranti direktno je vezana za našu općinu. U proteklom periodu evidentirana su krivična dijela od strane migranta kao što su provale, paljevine i krađa automobila. Nivo uticaja općine na rješavanje ovog pitanja je veoma ograničen zbog čega se nade polažu u aktivniji pristup i odlučnije intervencije viših organa vlasti koji su zaduženi za rješavanje ovog problema u saradnji sa predstvincima Unsko-sanskog kantona i jedinica lokalne samouprave koje su pogodjene ovom problematikom.

Tabela 12: Prikaz registrovanih krivičnih djela 2015-2019

GRAD/OPĆINA	2015	2016	2017	2018	2019
Bosanski Petrovac	42	49	32	33	36

Izvor podataka: Godišnji izvještaji Uprave policije USK za period 2015 – 2019

Tabela 13: Broj krivičnih djela na 1.000 stanovnika

	2015	2016	2017	2016	2018	2019
Bihać	8,8	7,9	8,0	7,9	8,1	9,4
B.Petrovac	5,5	6,7	4,3	6,7	4,5	4,9
Cazin	3,4	4,0	4,3	4,0	4,3	5,4
S. Most	6,3	5,5	4,9	5,5	3,4	4,1
Ključ	4,5	5,0	4,3	5,0	4,8	3,9
V.Kladuša	5,0	5,5	6,1	5,5	6,3	9,1
B.Krupa	4,1	4,9	4,5	4,9	4,0	4,5

Bužim	5,3	4,1	3,4	4,1	2,5	3,0
UKUPNO	5,6	5,5	5,4	5,5	5,1	6,2

Izvor podataka: Godišnji izvještaji Uprave policije USK za period 2015 – 2019

Kada je u pitanju aspekt sigurnosti građana treba istaći i problem pasa latalica na području općine Bosanski Petrovac. Naime, u posljednje vrijeme zbog nepostojanja adekvatnog rješenja za njihovo zbrinjavanje, primjetan je veliki broj pasa latalicana području općine Bosanski Petrovac, s tim da ne postoji procjena njihovog broja. Zakonske odredbe propisale su kao obavezu lokalnoj upravi da neškodljivo vrši uklanjanje pasa latalica. Na području općine ne postoji izgrađeno prihvatilište za pse te se nameće potreba njegove izgradnje kako bi se ispunile zakonske odredbe, građanima obezbjedio siguran boravak na ulicama, naročito u večernjim satima, spriječilo širenje zaraze, te osiguralo adekvatno zbrinjavanje pasa. Po uspostavi prihvatilišta potrebno je sprovoditi aktivnosti sterilizacije i kastracije pasa te redovno praćenje podataka o broju napada pasa latalica, kroz saradnju sa Veterinarskom stanicom, Domom zdravlja i JP Komunalno.

Crveni križ

Crveni križ općine Bosanski Petrovac ima jednu profesionalno zaposlenu osobu. Volonteri/aktivisti se angažuju prilikom obilježavanja nekih značajnih datuma, organizovanja akcija prikupljanja humanitarne pomoći, i sl. Najčešće su to Mladi Crvenog križa, od 5 - 10 volontera. Od početka 2020. godine u programu kućne njege angažovana su dva-tri volontera/aktivisti, ovisno o obimu posla na terenu, sa kojima su potpisani Ugovori o djelu. U periodima vanrednih situacija, kad je proglašeno stanje prirodnih nesreća, kao što je bio slučaj tokom 2020. godine i Covid-19 pandemije, formiran je tim od 10 volontera, a aktivno je bilo uključeno 5 volontera. Crveni križ općine Bosanski Petrovac skoro svakodnevno ima intervencije u programima koje provode. Obilazak starih i bolesnih osoba, pružanje pomoći u održavanju higijene korisnika, kao i higijene prostora u kojima borave, podjela humanitarne pomoći, podjela lanč paketa migrantskoj populaciji koji su u tranzitu kroz općinu i sl. Pokrenuta je i dodatna inicijativa kroz koju predstavnici općinskog Crvenog križa obilaze i distribuiraju neophodnu opremu unutar migrantskog privremenog prihvatnog centra „Lipa“.

Ugroženost od prirodnih i drugih nesreća

Minska područja

Područje općine Bosanski Petrovac, koje je bilo kontaminirano minama (tačnije područje Oštrelja koje je planirano da postane turistička i sportsko-rekreativna zona u predhodnom periodu) je očišćeno od mina na osnovu Plana protiv minskog djelovanja koji je urađen u 2016. godini, te je time cijela općina zapravo očišćena od minskih sredstava.

Zaštita od poplava

Na području općine sve učestalije su negativne posljedice prirodnih nepogoda, što se prvenstveno odnosi na olujni vjetar i poplave. Iako općina Bosanski Petrovac nema kategorisane vodotoke, ona posebno na području mjesnih zajednica Krnjeuša i Smoljani, kao i Vođenica, Suvaja, Kapljuh i Bravsko, obiluje podzemnim vodama koje su izazvale potapanje ovih mjesnih zajednica uslijed obilnih padavina u 2014. godini. Ukupna šteta izazvana ovom prirodnom katastrofom na području općine Bosanski Petrovac iznosila je oko 259.000 hiljada KM, a nakon 2014. godien nije bilo plavljenja koja su prouzrokovala neku značajniju štetu. Najveću štetu su pretrpjeli građevinski objekti (u ličnoj i svojini pravnih lica) i lokalna infrastruktura (saobraćajnice, vodovod i kanalizacija itd.). Da bi sanirali posljedice, Općina je preusmjeravala značajan dio razvojnih sredstva iz budžeta za sanaciju posljedica prirodnih nepogoda, a ključne potrebe u ovom kontekstu odnose se na jačanje lokalnih kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa te istraživanja lokaliteta izbijanja podzemnih voda. U proteklom periodu implementacije Strategije uređeni su vodotoci rječica/potoka Smoljanica i Japaga. Iskazana je potreba za uređenjem i izgradnjom novog kanala za

oborinske vode u MZ Grad 2, čišćenje korita od šiblja i uređenje obala riječice Suvaja, Smoljana, Japaga i Vođenica, kako bi se eventualno smanjila ili u potpunosti spriječila plavljenja. Općina ima Procjenu ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća koja je urađena 2019. godine.

Zaštita od požara

Na području općine, u proteklom periodu, evidentirani su česti požari, pri čemu do sada nije vođena evidencija o ukupnim štetama izazvanim dosadašnjim požarima. Zabilježeni broj intervencija u 2019. godini je 68 što je nešto manje u odnosu na 2015. godinu kada je iznosio 72. Posebno u ljetnom periodu, uslijed velikih suša, dolazi do povećanja broja požara na lokalnom području. Također, specifičan problem u gašenju požara nastaje kada se desi nestašica vode u ruralnim predjelima općine Bosanski Petrovac, gdje Vatrogasna jedinica interveniše u snabdijevanju stanovništva pitkom vodom. Dotrajalost opreme povećava vrijeme odziva na slučajeve požara i time utiče na sigurnost stanovništva općine. Navedeno implicira ključnu potrebu u narednom periodu koja se odnosi na opremanje i osposobljavanje Vatrogasne jedinice.

Trenutno stanje požarnih šumskih puteva je relativno dobro, prohodni su, a njihovo održavanje je u nadležnosti ŠPD USK-a. Važno je naglasiti i to da je općina Bosanski Petrovac uradila Plan zaštite od požara izrađen 2016. godine, kao i procjenu ugroženosti od požara koji se ažurira i dopunjuje svake godine, i nema definisan period trajanja. Svi planovi zaštite i procjena ugroženosti se ažuriraju po potrebi, odnosno u slučaju nekih značajnijih promjena.

Kada je u pitanju zaštita od požara postojeća profesionalna vatrogasna jedinica djeluje u sastavu Službe civilne zaštite i vatrogastva, odnosno pri jedinstvenom organu uprave općine Bosanski Petrovac i trenutno broji 5 uposlenih, a po planu/sistematizaciji su predviđena još 3 uposlenika. Slaba opremljenost i dotrajala oprema, uključujući i dotrajalo vatrogasno vozilo, u velikoj mjeri otežavaju uslove rada Vatrogasne jedinice. Na tom polju radilo se i na opremljenosti Vatrogasne jedinice nabavkom adekvatne opreme kao i nabavkom polovnog vatrogasnog vozila koji je doniran od Kraljevine Švedske, podsredstvom jednog sugrađanina koji živi u Švedskoj. Podsredstvom Ministarstva civilnih poslova donirano je i vozilo cisterne za potrebe civilne zaštite.

Ugroženost izazvana pandemijom COVID-a 19

Globalna pademija izazvana virusom COVID 19 donijela je niz izazova u privredi, odgojno obrazovnom procesu, kulturnim i sportskim dešavanjima, kao i u svim društvenim aktivnostima života općenito. Općina Bosanski Petrovac je sa proglašenjem pandemije od strane Svjetske zdravstvene organizacije poduzela sve aktivnosti u skladu sa preporukama Kriznih štabova Federacije i Kantona, a sve u cilju osiguranja zaštite i suzbijanja, kako zaraze tako i posljedica uzrokovane pandemijom. U tom pravcu, općinski Krizni štab u kojem su bili imenovani svi predstavnici relevantnih institucija, svakodnevno je koordinisao aktivnosti sa Civilnom zaštitom, Crvenim križom, Centrom za socijalni rad, Policijskom stanicom i Domom zdravlja općine Bosanski Petrovac. Uvedeno je bilo i 24 satno dežurstvo u prostorijama općine čije su ekipe redovno obilazile osobe u samoizolaciji po izdatim Rješenjima sanitarnih inspektora, takođe obilazila su se stara i iznemogla lica, te lica u stanju socijalne potrebe, kako bi se osigurala opskrbljeno prehrabbenim paketima i lijekovima u periodu kada je bilo ograničeno kretanje lica preko 65 godina i u toku trajanja policijskog sata. Aganžmanom općinske administracije, Crvenog križa, JU Centra za socijalni rad, vlastitim sredstvima, kao i putem donacija od različitih organizacija nabavljena je zaštitna oprema, rukavice, maske, dez. sredstva, prehrabbeni paketi koji su osigurali adekvatnu zaštitu dežurnih ekipa i ostalog osoblja aktivno angažovanog na aktivnostima koje su se realizovale u tom periodu.

Za očekivati je da će ova pandemija imati još dugo veliki uticaj na tokove društvenog razvoja i posljedice se već uveliko osjete u standardu života. U budućem periodu nastojaće se vršiti prilagođavanja novonastaloj situaciji, a sve u skladu sa uputama i preporukama viših instanci vlasti.

U cilju kvalitetnijih odgovora na izaove koje prouzrokuje pandemija, ali i druge prirodne nesreće, Općina je donijela i formirala sljedeće:

- Odluku o formiranju jedinica civilne zaštite i povjerenika mjesnih zajednica;

- Odluku o formiranju službi zaštite i spašavanja-formirane 2 službe:
 - Služba za med.pomoć pri DZ
 - Služba za zbrinjavanje ugroženih i stradalih pri crvenom križu općine

U toku je formiranje Službe za sanaciju terena sa d.o.o. Komunalnim preduzećem Bosanski Petrovac, dok u javnim institucijama postoje planovi zaštite od požara. Konkretno, što se tiče poslovnih zona radi se na donošenju planskih dokumenata za zaštitu.

Zaključak

U sferi obrazovanja primjetan je pad broja učenika iz godine u godinu, posebno u srednjoj školi. Zbog toga je utvrđena potreba za uvođenjem novih obrazovnih profila, prvenstveno elektrotehničkih i poljoprivrednih zanimanja. U tom smislu potrebno je izraditi elaborat te prikupiti sredstva za opremanje kabineta za izvođenje nastave, kako bi se omogućilo uvođenje novih struka i usklađivanje upisnih politika prema deficitarnim zanimanjima. Također, neophodno je nastaviti sa ulaganjima u opremanje školskih objekata i provođenje mjera energetske efikasnosti (utopljavanje dijela centralnog objekta OŠ „Ahmet Hromadžić“, te Mješovite srednje škole Bosanski Petrovac)

U sferi zdravstvene i socijalne zaštite neophodna je sanacija prostorija Doma zdravlja i opremanje ove ustanove potrebnom medicinskom opremom i aparatom, dok je u oblasti socijalne zaštite neophodno obezbijediti i opremiti adekvatan prostor za rad Centra za socijalni rad u okviru kojeg će raditi i Dnevni centar za zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe.

U oblasti kulture i sporta također su neophodna ulaganja u infrastrukturu, prije svega na sanaciji zgrade gdje je smješten Spomen muzej Jovan Bijelić kao i na drugim lokalitetima gdje postoje vrijedne kulturno-historijske znamenitosti, a sve kako bi se spriječilo njihovo propadanje i kako bi se stavili u funkciju razvoja turističke ponude.

Kada je u pitanju sport, potrebno je stvoriti prepostavke za povećanje broja članova sportskih klubova i proširenje sportskih sadržaja što podrazumijeva saniranje sportsko-nogometnog terena i igrališta Mješovite srednje škole.

Civilni sektor je potrebno dalje jačati i razvijati izgradnjom kapaciteta registrovanih udruženja građana koja aktivno djeluju na području općine te promocijom partnerskog pristupa kroz zajedničke projekte i aktivnosti.

Sa aspekta sigurnosti građana veliki problem predstavlja trenutna migrantska kriza i odsustvo sistemskog pristupa u rješavanju smještaja migranata i njihove kontrole kretanja.

Po pitanju ostalih prijetnji za sigurnost građana treba istaći potrebu za opremanjem Vatrogasne jedinice kako bi efikasnije djelovala u situaciji požara i drugih prirodnih nepogoda. Također, neophodno je u narednom periodu pristupiti rješavanju problema pasa latalica kroz saradnju sa svim relevantnim akterima koji djeluju u oblasti spašavanja životinja te započeti izgradnju prihvatišta za pse kako bi se ispunile zakonske obaveze koje lokalna samouprava ima u pogledu rješavanja ovog pitanja.

f) Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

Putna infrastruktura

Na području općine Bosanski Petrovac postoji 72 km magistralnih puteva, 50 km regionalnih puteva te 38 km lokalnih (nekategorisnih) puteva, od kojih su samo magistralni putevi u dobrom stanju. Sva općinska domaćinstva su pokrivena putnom infrastrukturom. U proteklom petogodišnjem periodu lokalni putevi su djelimično sanirani i rekonstruisani te se i dalje kao ključna potreba ističe sanacija preostalih lokalnih puteva. U te svrhe Općina je započela sa investicijom u vrijednosti od 1.200.000 KM kojom će se asfaltirati lokalni putevi u dužini od oko 12 km, koja za opći cilj ima uspostavljanje bolje saobraćajne povezanosti stanovništva, prohodnost proizvoda te bolje uvezivanje lokalnih proizvođača i tržišta.

Tabela 14: Pregled putne mreže na području općine Bosanski Petrovac

Opis	Dužina (km)
Nekategorizirani putevi	0
Lokalni putevi	38
Regionalni putevi	50
Magistralni putevi	72
Autocesta	0
Ukupno	160

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvojem – „Socio-ekonomski pokazatelji po općinama“

Elektrifikacija

Na području općine Bosanski Petrovac ukupno 104 evidentirana domaćinstva nemaju priključak na elektro mrežu, što direktno utiče na programe obnove stambenih objekata u tim naseljima u smislu da ih se ne uzima u razmatranje, jer nemaju minimum opremljenosti infrastrukture. Vlasnici tih objekata su diskriminisani u odnosu na ostale koji mogu da se prijave za projekte obnove zbog čega je potrebno što prije pristupiti rješavanju problema elektrifikacije u tim naseljima. Shodno tome prioritetni lokaliteti za elektrifikaciju su: u MZ Krnjeuša naselje Guskarica, (2 obnovljena i 26 neobnovljena stambena objekta) u MZ Kolunić naselje Podosječenica, (8 domaćinstava) u MZ Smoljana naselje Šobatovac, (9 domaćinstava) te u MZ Vrtoče, naselje Prkosi (7 domaćinstava koji imaju stalni boravak i 26 koji nisu tu).

Pokrivenost općine javnom rasvjетom je oko 70 %. Evidentirano je oko 1650 rasvjetnih tijela, od toga 150 su led rasvjetna tijela. U svakoj MZ evidentirani su zaseoci koji nisu pokriveni javnom rasvjjetom. U narednom periodu u planu je uvođenje led rasvjete i za ova područja.

Vodosnabdijevanje

U periodu 2011-2019 godine, u okviru implementacije prethodnog strateškog plana rekonstruisan je vodovod i izgrađen rezervoar u MZ Bjelaj, rekonstruisan je vodovod u naselju Ploča u dužini 3.734 metra i izgrađen vodovod za MZ Smoljana. Također, radilo se i na rekonstrukciji vodovoda Bahići i Revenik, kao i vodovoda u MZ Vrtoče i izgradnji vodovoda u MZ Bravsko, čime je ostvarena pokrivenost domaćinstava pitkom vodom od 85%. Broj domaćinstava u općini koja su još uvijek bez priključka na vodovod je smanjen na 350 u odnosu na 2015. godinu, kada je taj broj iznosio 600 domaćinstava.

Istovremeno, broj korisnika usluga javnog vodovoda je smanjen na 4.000 u odnosu na 2015. godinu, kada je taj broj bio 4.200. Kontrola kvaliteta vode u centralnom vodovodnom sistemu se vrši dva puta

mjesečno od strane ovlaštene laboratorije JU "Zavod za javno zdravstvo USK" Bihać, a po potrebi se analize i ponavljaju u slučajevima poremećaja u kvaliteti vode. Analiza vode u lokalnim vodovodima MZ Bjelaj, MZ Krnjeuša i MZ Vrtoče, koji su pod ingerencijom JP "Komunalno" Bos. Petrovac, vrši se jednom mjesечно ,kao i analiza "sirove" vode na izvoru Smoljana ili Sanica, u ovisnosti koje je u upotrebi. Interno se analiza vrši svakodnevno, na više punktova, kontrola koncentracije rezidualnog hlora kao i u samim rezervoarima-hlorinatorskim stanicama.

Tabela 15: pregled stanja vodovodne mreže, potrošnja vode i projekcija potreba količina voda

Opis	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Br. kilometara vodovodne mreže na području općine	126	126	126	126	152	158
Br. kilometara vodovodne mreže na području općine koji je rekonstruiran u skladu sa lokalnim propisima	2	2	2,5	1,5	26	2
Nivo investicija u izgradnju vodovodne infrastrukture		0,05	0,05	0,12	0,15	0,05
Nivo investicija u rekonstrukciju vodovodne infrastrukture		0,25	0	0,05	0,15	0,15
Nivo investicija u održavanje vodovodne infrastrukture	0,15	0,15	0,18	0,2	0,2	0,23
Br. potrošača vode sa javnog vodovoda	4200	4400	4200	4100	4000	4000
% gubici vode	65%	62%	61%	60%	55%	50%
Potrebe l/s	28	28	26	24	22	20
Br. domaćinstava u općini bez priključka na vodovod	600	500	500	500	380	350
Br. domaćinstava u općini koji koriste vodu iz lokalnih sigurnih/kontroliranih vodovoda	150	260	260	260	380	380
% domaćinstava u općini koji imaju kvalitetno regulirano vodosnadbijevanje pitkom vodom	70	80	80	80	84	85
Br. domaćinstava u općini koji nemaju pristup vodovodu	150	150	150	150	150	130
Prosječna cijena m3 vode u KM	1	1	1	1	1,3	1,3
% naplate usluga vodoopskrbe	80%	82%	82%	82%	85%	85%

Izvor: D.o.o. "Komunalno" Bosanski Petrovac

Na osnovu mjerjenja i pregleda postojeće mreže, ustanovljeni su značajni gubici na zapadnom dijelu urbanog područja općine, dok su gubici u kompletном sistemu vodosnadbijevanja svedeni na 50%, a što znači da gubici u tom dijelu mreže i značajno utječu na sveukupne gubitke u sistemu vodosnadbijevanja.

Postojeći profili distributivnih vodova i sekundarne mreže ne zadovoljavaju potrebe stanovništva radi svoje male propusne moći i čestih kvarova na istim, a koji su posljedica dotrajalosti, odnosno, starosti sistema koji je izgrađen 1964. godine. Zbog poroznosti cijevi i spojeva istih postoji opasnost usisavanja otpadnih voda iz kanalizacione mreže koja se nalazi u neposrednoj blizini vodovodne mreže. Također, u slučaju bilo kakvog kvara na sistemu ne postoji nikakvi sekpcioni niti priključni ventil za kontrolu protoka, već se u takvom slučaju mora zatvarati kompletan sistem. Stoga, neophodna je rekonstrukcija vodovodnog sistema u zapadnom dijelu urbanog područja općine. U narednom periodu potrebe u oblasti vodosnabdijevanja obuhvataju i završetak izgradnje vodovoda i povezivanje seoskih vodovoda mjesnih zajednica Vođenica, Krnjeuša, Vrtoče, sanaciju izvorišta Bazen, Pećina, Skakavac, Ždribovac i Šekovac, rekonstrukciju vodovodnih mreža Bahići, Revenik, Smoljana, Dževar-Dobro selo te proširenje dijela mreže naselja Latinović, kao i izgradnju vodovoda za zaseoke Bunara, Škrakića Brdo-Bukovača i Podsrnetica-Bravsko.

Kanalizacija

U okviru implementacije prethodnog strateškog dokumenta, na istočnom, zapadnom i centralnom dijelu grada izgrađena je i dijelom rekonstruisana kanalizaciona mreža (Istočni dio-novoizgrađeno 11.200 m, Zapadni dio-novoizgrađeno 4.060 m i Centrani dio 3.200 m rekonstruisane kanalizacione mreže). Time je ukupna kanalizaciona mreža povećana na 36 km u 2015. godini. Ukupan broj priključaka domaćinstava od 2015. godine iznosio je 1.550 i taj broj se povećao 2019. godine na 1.750 domaćinstava koji su priključeni na kanalizacionu mrežu. Također i broj pravnih lica koji su priključeni na kanalizacionu mrežu se neznatno povećao sa 150 u 2015. godini na 155 u 2019. godini.

Prema procjeni trenutni broj domaćinstava bez priključka na kanalizacionu mrežu iznosi 1.600. U cilju daljeg unaprijeđenja upravljanja otpadnim vodama na području općine, potrebno je završiti izgradnju gradskog prečistača otpadnih voda, koja je u toku, postaviti prečistač u Krnjeuši, te izgraditi kanalizacionu mrežu za MZ Rašinovac i rješiti pitanje sekundarne kanalizacione mreže istočnog dijela grada, kao i odvodnju otpadnih voda.

Tabela 16: Pregled stanja kanalizacione mreže

Godina	2015	2016	2017	2018	2019
Br. kilometara kanalizacijske mreže na području općine	30	33	33	33	33
Nivo investicija u izgradnju kanalizacijske infrastrukture		0,05	0,05	0,05	0,08
Nivo investicija u rekonstrukciju kanalizacione infrastrukture		0,01	0,01	0,02	0,05
Nivo investicija u održavanje kanalizacijske infrastrukture	0,05	0,05	0,08	0,1	0,1
Domaćinstva – priključci	1550	1590	1735	1745	1750
Pravne osobe – priključci	150	152	155	155	155
Br. domaćinstava u općini bez priključka na kanalizacionu mrežu - procjena	1800	1760	1615	1605	1600
Prosječna cijena m3 otpadne vode	0,33	0,33	0,33	0,33	0,43
Postotak otpadnih voda koje se prečišćavaju	0	0	0	0	0
Postotak naplate usluga	80%	80%	80%	82%	83%

Izvor:d.o.o. "Komunalno" Bosanski Petrovac

Komunalno doo, Bosanski Petrovac, u posljednjem pravnom obliku, osnovano je 1997. godine, kao pravni nasljednik Zanatskog Komunalnog preduzeća koje je osnovano 1958. godine, i rokom vremena promijenilo više pravnih formi zavisno od zakonske regulative. 100 % osnivač i vlasnik kapitala Opština Bosanski Petrovac.

Preduzeće je osnovano s ciljem obavljanja većeg broja komunalnih djelatnosti, a to su:

- prikupljanje, tretman i distribucija pitke vode
- odvodnja otpadnih voda
- prikupljanje i deponovanje neopasnog komunalnog otpada
- poslovi održavanja javne higijene i javnih površina
- djelatnost gradske tržnice
- poslovi upravitelja nad zgradama kolektivnog stanovanja
- usluge niskogradnje i izgradnje vodovoda i kanalizacije.

Preduzeće trenutno zapošljava 26 radnika, upravlja centralnim i sa tri lokalna vodovodna sistema, procijenjene ukupne dužine 180 km, i 3.500 korisnika, te prikuplja otpad sa 13 mjesnih zajednica sa približno 2.500 direktnih korisnika (individualno odlaganje otpada), i 1.500 indirektnih korisnika usluge (centralizovano odlaganje otpada). Komunalno preduzeće posluje u vrlo otežanim uslovima, budući da je komunalna infrastruktura u Bosanskom Petrovcu veoma razuđena a istovremeno zbog malog broja korisnika ostvaruje nedovoljne prihode za pokrivanje troškova održavanja, amortizacije i razvoja. Vodovodni sistem, predstavlja jedan od tehnološki i finansijski najzahtjevnih sistema u regiji, jer se u vrijeme nepovoljnih hidroloških uslova voda dobavlja sa izvora rijeke Sanice, teritorija Opštine Ključ, kako zbog velike udaljenosti od 31 km i tako i velike visinske razlike od 700 m.

Takođe, sredstva ostvarena iz drugih djelatnosti nisu dovoljna za pokrivanje osnovnih troškova. Komunalno se oslanja na vlastite izvore prihoda i razne projekte osnivača i viših nivoa vlasti, te za sada obezbeđuje sredstva za redovno poslovanje uz minimalnu dobit. Međutim, ovakav koncept nije dugoročno održiv, te je potrebno obezbjediti dodatna sredstva za ulaganja u razvoj sistema budući da je osnovni izazov pad broja korisnika i ne ekonomска cijena komunalne usluge.

Lokalna uprava i javne usluge

U općinskoj upravi Bosanski Petrovac broj sistematizovanih radnih mjesta utvrđen je prema sljedećem rasporedu: 1 rukovodeći državni službenik, 33 ostala državna službenika i 32 namještenika. Popunjeno radnih mjesta je sljedeća: 1 rukovodeći državni službenik, 23 namještenika i 20 državnih službenika, što znači da je upražnjeno 13 radnih mjesta državnih službenika i 9 radnih mjesta namještenika. Spolna struktura zaposlenih u općini Bosanski Petrovac je sljedeća: 28 žena i 16 muškaraca. Nacionalna struktura u organu uprave općine Bosanski Petrovac je sljedeća: 34 Bošnjaka, 8 Srba, 1 Hrvat i 1 iz reda ostalih.

Ocenjivanje državnih službenika i namještenika vrši se kontinuirano svake godine, a najveći broj provedenih obuka državnih službenika i namještenika održan je od strane Agencije za državnu službu Federacije BiH.

Na području općine Bosanski Petrovac, uspostavljeno je 13 mjesnih zajednica koje imaju 105 aktivnih članova savjeta. Mjesne zajednice nisu opremljene adekvatnom kancelarijskom tehničkom opremom (tel./fax, računar i sl.), što otežava njihov rad, a tri mjesne zajednice nemaju kancelarijski prostor u funkciji.

Tabela 17: Pregled općinskih administrativnih usluga

	2015	2016	2017	2018	2019
Iznos financijskih ulaganja u tehničko opremanje (informatizacija i sl.)	2.000	1.000	4.000	2.000	1.000
Broj računara	35	37	43	39	42
Iznos financijskih ulaganja u obuku osoblja	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Broj predmeta	14.975	15.513	15.336	15.139	15.030
postotak (%) riješenih predmeta	85,5	85,5	85	83	80
postotak (%) prenesenih predmeta	14,5	14,5	15	17	20

Izvor: Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, stručne poslove OV-a i zajedničke poslove

Akcenat u radu lokalne uprave je na kontinuiranom unapređenju usluga građanima u skladu sa projektom upravne odgovornosti. U tom smislu ističu se aktivnosti vezane za:

- provođenje pripremnih aktivnosti za apliciranje za ISO certifikat;
- podršku inicijativama u oblasti razvoja mladih, NVO sektora i civilnog društva;
- digitalizaciju i skeniranje predmeta za arhivu što će omogućiti zaštitu arhivske građe, brže pretraživanje i efikasniji pristup arhivskoj građi;
- korištenje svih programskih rješenja koja bi olakšala rad samih uposlenika i brže pruženje usluga građanima;
- saradnju sa nevladinim udruženjima, pripremu i realizaciju zajedničkih projekata;
- edukaciju predstavnika mjesnih zajednica i izradu kvalitetnih projektnih prijedloga koji bi bili upućeni relevantnim faktorima u cilju njihovog finansiranja ili sufinansiranja;
- jačanje kapaciteta, efikasnosti i formalne komunikacije stanovništva i lokalne zajednice, kao i povećanje njihove uključenosti u donošenju odluka.

Pored navedenih aktivnosti i poslova kao i realizacije započetih projekata, općinska administracija će raditi na svim poslovima koji su predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Jedinstvenog općinskog organa uprave općine Bosanski Petrovac.

Rješenjem općinskog načelnika formirano je prošireno tijelo Jedinice za upravljanje razvojem (JURA-e) koje čine, pored Načelnika, svi šefovi službi, te članovi ispred Komisije za razvoj općinskog vijeća. Cjelokupne aktivnosti u procesu planiranja, prikupljanja, praćenja i izvještavanja definirane su Pravilnikom o planiranju, praćenju, vrednovanju i izvještavanju (PPVI procedura) koji se u općini primjenjuje od 2015. godine i koji će biti predmet dodatnih dopuna i prilagođavanja u skladu sa Zakonom o razvojnog planiranju u Federaciji BiH i izmjenama normativnog okvira. Pored toga, na sistemu upravljanja treba se kontinuirano raditi i održavati trend unapređenja rasta. Neophodno je u narednom periodu izvršiti kadrovsko popunjavanje nedostajućih radnika sa tendencijom da se razvoju daje dodatni značaj postepenim izdvajanjem ovog segmenta u zaseban odsjek ili Službu. Drugi problem predstavlja i nedovoljna koordinacija kod planiranja. Komunikaciju je neophodno unaprijediti i u radu sa eksternim akterima koji rade na implementaciji i dostavljanju podataka o realizaciji strateških projekata.

U narednom periodu potrebno je dosljedno primjenjivati usvojene PPVI procedure, kojim su definirani poslovi, uloge, odgovornosti i rokovi svih relevantnih aktera, a prvenstveno zaposlenih u općinskoj upravi, na realizaciji svake faze u procesu implementacije Strategije razvoja.

Zaključak

U narednom periodu najznačajniji dio ulaganja na području općine Bosanski Petrovac će se odnositi na izgradnju i uređenje komunalne infrastrukture. To podrazumijeva sanaciju i proširenje lokalne putne mreže, rekonstrukciju vodovodnog sistema u zapadnom dijelu urbanog područja općine, završetak izgradnje vodovoda i povezivanje seoskih vodovoda kako bi se dodatno poboljšao sistem vodosnabdijevanja.

Pored toga, u cilju daljeg unaprijeđenja upravljanja otpadnim vodama na području općine, potrebno je završiti izgradnju gradskog prečistača otpadnih voda, postaviti prečistač u Krnjeuši, te izgraditi kanalizacionu mrežu za MZ Rašinovac i rješiti pitanje sekundarne kanalizacione mreže istočnog dijela grada, kao i odvodnju otpadnih voda u pojedinim naseljima.

U sferi javnih usluga potrebno je raditi na dodatnom podizanju organizacionih, stručnih i tehničkih kapaciteta lokanog organa uprave s ciljem unapređenja efikasnosti rada i pružanja što kvalitetnijeg

servisa građanima. U isto vrijeme neophodno je jačati saradnju sa predstavnicima civilnog društva i mjesnih zajednica te proaktivno djelovati na pripremi i realizaciji razvojnih projekata u partnerstvu sa domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama.

g) Očuvanje okoliša i energetska efikasnost

Biodiverzitet

Diverzitet flore i faune Bosanskog Petrovca je uslovjen reljefnom raznolikošću, klimatskim faktorima koji vladaju na prostoru, a što ima za posljedicu stvaranje raznolikog vegetacijskog pokrivača, koji utiče na razvoj i životinjskog svijeta. Obzirom na nepostojanje razvijene hidrografske mreže u Bosanskom Petrovcu, može se govoriti o zajednicama čiji razvoj nije direktno vezan za riječna područja i tokove a to su uglavnom paprati i sjemenjače. Paprati se javljaju na močvarnim staništima, na kojima dominiraju vrste iz roda preslice, vodenjare i izuzetno rijetke paprati. Posebno vrijedni elementi lokalnih šumskih ekosistema su crvotočine, koje nastanjuju humozna zemljišta tamnih četinarskih šuma i pukotine ultrabazičnih stijena. Sjemenjače su pak najzastupljenije, te su ujedno i najznačajniji biološki resursi, koji imaju dalekosežan uticaj na cijelokupnu etnogenezu, naseljavanje, pa i razvoj ljudskih zajednica. Na planinama Osječenici i Klekovači raste i endemska biljka runolist, te endemska vrsta leptira – Apolonov leptir.

Postojanje velikih šumskih prostranstava, pružilo je dom i brojnim vrstama sisara. Najznačajnije vrste sisara su mrki medvjed (*Ursus arctos L.*), jelen (*Cervus elaphus L.*), koji vjerovatno migrira iz lovišta iz susjedne Hrvatske, srna (*Capreolus capreolus L.*), divlja svinja (*Sus scrofa*) i zec (*Lepus europaeus*). Velik broj vrsta sisara smatra se ugroženim prema nekoj od IUCN³ kategorija ugroženosti i većina je pod nekim oblikom zaštite. Među tako ugrožene svojte mogu se ubrojiti vuk, ris i medvjed.

Na temelju podataka promatranja i proučavanja ptica na širem području Like i gornjeg Pounja na ovom je širem prostoru zabilježeno više od 120 vrsta ptica. Od tog broja više od 80 vrsta su gnjezdarice, dok nešto iznad 20 vrsta potpadaju pod selice. Usporedi li se ovaj broj s evropskom ornitofaunom on čini oko 25% europske faune ptica, koja broji više od 500 vrsta. Temeljem literaturnih podataka i podataka o ornitofauni šireg područja Like i Pounja broj vrsta ptica prelazi 160 vrsta. Ptice područja gornjeg toka Une mogu se sistematizirati u 17 redova i 45 porodica. Značajne vrste su veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus L.*) i lještarka (*Tetrastes bonasia L.*) ili šumska jarebica koja je vrlo rijetka Bosni i Hercegovini.

Pored navedenog, okoliš ovog područja karakteriše i postojanje prašumskog rezervata Lom, jednog od tek nekolice kojih su registrovani na području BiH, i koji se nalazi na planini Klekovači, na nadmorskoj visini od 1.250 m. Za općinu Bosanski Petrovac, prisustvo ovog vrijednog prirodnog rezervata je velika prilika za naučno – istraživački rad i turizam koji se veže uz to, te se može i vezati za buduću ponudu ove općine. Osnovnu životnu zajednicu ovog rezervata čine bukovo – jelove šume i očuvane populacije gorskog javora, jarebice i brojnih drugih vrsta u višim spratovima. U spratu šiblja se najčešće javljaju kozokrvine, likovac, divlja ruža, ribizla i borovnica.

Zaštita vazduha i tla

Na teritoriji općine Bosanski Petrovac, i u bližem okruženju, nisu locirani veći zagađivači životne sredine (zemljišta i vazduha), pa se o Bosanskom Petrovcu može govoriti kao o zdravom i ekološki čistom području. Međutim, zagađivanje zemljišta je u značajnoj mjeri vezano i sa stepenom razvoja sistema upravljanja otpadom koji na području općine Bosanski Petrovac nije zadovoljavajući što se ogleda u sljedećim problemima:

³Međunarodna unija za zaštitu prirode i prirodnih resursa je izdala Crvenu listu ugroženih životinjskih vrsta. Uniju su 1948. godine osnovale Ujedinjene nacije. Zadatak IUCN-a je da se stara o aktivnostima vezanim za zaštitu prirode. To obuhvata i pisanje i izrada Crvene liste, u kojoj se nalaze informacije o ugroženim vrstama koje su prikupili više od 10.000 naučnika.
eng. International Union for Conservation of Nature)

- Nesanitarna općinska deponija
- Pojava velikog broja divljih deponija
- Slaba pokrivenost organizovanim sistemom sakupljanja otpada

Upravljanje otpadom

Redovan i organizovan odvoz smeća iz domaćinstava se vrši uglavnom iz urbanog dijela općine i djelimično iz MZ Rašinovac. Ruralne sredine općine su djelomično pokrivene odvozom smeća, tačnije usluga se ne vrši pojedinačno za svako domaćinstvo, već se vrši tako što su postavljeni kontejneri na jednoj lokaciji i na taj način se prikuplja i odvozi smeće. Postotak pokrivenosti odvozom smeća na području općine se povećao sa 80 % u 2015. godini na 94 % u 2019. godini za domaćinstva, dok je za pravna lica povećanje bilo sa 95% u 2015. godini na 97% u 2019. godini.

Tabela 18: Odvoz smeća i otpada

Postotak pokrivenosti odvozom smeća (%)	2015	2016	2017	2018	2019
Domaćinstva	80%	80%	90%	92%	94%
Pravne osobe	95%	95%	97%	97%	97%
Ukupno	1,75	1,75	1,87	1,89	1,91
Broj korisnika usluge odvoza smeća i otpada	1981	1986	2600	2700	2800
Količina otpada prikupljenog tokom godine – m3	1800	1900	2700	3400	4000
Postotak smeća i otpada koji se sortira – procjena	0	0	0	0	0
Količina otpada koji nije prikupljen tokom godine – m3 – procjena (odložen na „divlje“ deponije i sl.)	400	380	300	300	250
Broj divljih deponija na području općine – procjena	15	13	10	8	8
Broj saniranih divljih deponija na području općine	1	2	3	2	0
Iznos investicija u održavanje postojećih deponija (KM)	12.000	20.000	3.000	30.000	30.000
Broj MZ-a pokrivenih organiziranim prikupljanjem otpada	3	3	12	15	15
Broj kontejnera za kolektivno prikupljanje otpada na području općine	110	130	180	190	190
Prosječna cijena odvoza otpada po mjernoj jedinici	5	7	7	7	10
Postotak naplate usluga	85	85	85	85	85

Izvor: D.o.o.„Komunalno“ Bosanski Petrovac

Broj korisnika usluga odvoza smeća i otpada se povećao sa 1.981 u 2015. godini na 2.800 u 2019. godini. Samim tim povećala se i količina prikupljenog otpada tokom godine sa 1.800 m² u 2015. godini na 4.000 m² u 2019. godini. Prema procjeni, količina otpada prikupljenog tokom cijele godine odloženog na "divlje" deponije se smanjila sa 400 m² u 2015. godini na 250 m² u 2019. godini.

Prema evidenciji nadležne općinske službe na području općine evidentirano je 8 lokacija na kojima se nelegalno odlaže otpad i kao takve su kategorisane u "divlje deponije", od toga je 5 većih.

Kao i većina općinskih deponija u BiH, deponija „Vaganac“ na koju se trenutno odlaže otpad općine Bosanski Petrovac je neuređena po načinu deponovanja otpada i kao takva se može svrstati u kategoriju nesanitarnih deponija. U prilog tome govori i činjenica da ne postoji dozvola za upotrebu deponije, koju nije moguće ni dobiti dok se u potpunosti ne sprovedu aktivnosti njenog uređenja. Odlagalište „Vaganac“ nalazi se 3-4 km zračne linije sjeveroistočno od centra Bosanskog Petrovca, a količine deponiranog otpada bilježe stalni porast i ovaj trend se povećava. Površina sadašnjeg odlagališta iznosi 111.120 m² (11,112 ha) ali parcele namijenjene za odlagalište imaju površinu od oko 20 ha ukupno. Ova deponija nema mogućnost selektivnog odlaganja pošto na području općine nije rješeno selektivno prikupljanje otpada.

Ipak, općinsko rukovodstvo je odlučno u namjeri da se poboljša i bitno promjeni sadašnje izrazito nepovoljno stanje trajnog odlaganja komunalnog otpada. U tom cilju naručen je i urađen Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada Općine Bosanski Petrovac za koje je Federalno ministarstvo okoliša i turizma dalo saglasnost 2013 godine. Planom prilagođavanja predviđeno uređenje i izgradnja svih objekata koji osiguravaju kvalitetno i sigurno funkcioniranje deponije tako da će ista udovoljavati regulativama Bosne i Hercegovine i Evropske Unije. Pristupilo bi se postepenom zatvaranju i sanaciji ove deponije te bi se kompletan sortirani otpad preko pretovarne stanice odvozio do buduće Regionalne deponije koja je planirana na području izvan Bosanskog Petrovca. Pored toga izrađena je i projektna dokumentacija za sanaciju deponije „Vaganac“. Bitno je napomenuti, da se neće pribjegavati drugim rješenjima u saniranju deponije "Vaganac", pored navedenog rješenja u Strategiji, te da strategija razvoja u području upravljanja otpadom, ne podržava izgradnju spalionice otpada bilo kakvog tipa na području općine Bosanski Petrovac, jer bi to bilo i u suprotnosti sa važećim Federalnim planom upravljanja otpadom.

Energetska efikasnost – obnovljivi izvori energije

Općina Bosanski Petrovac ima jedinstvenu poziciju kada je u pitanju mogućnost za korištenje obnovljivih izvora energije koja se ogleda u velikom broju sunčanih i vjetrovitih dana te u poljoprivrednim nusproizvodima – biomasi, koji se mogu koristiti za proizvodnju čiste obnovljive energije. U prethodnom periodu na tom polju ostvareni su značajniji pomaci. U naseljenom mjestu Krnjeuša, u općini Bosanski Petrovac, otvorena je prva solarna elektrana. Investitor ovog projekta je privredno društvo "RSV ENERGY" d.o.o. Bosanski Petrovac. Ova solarna elektrana s kapacitetom od 150 kw i godišnjom proizvodnjom električne energije od 219 MWh, predstavlja najveću solarnu elektranu ove veličine na Unsko-sanskom kantonu. Na površini od 1.600 m², uz vlastitu trafostanicu, instalisano je 1200 ploča, koje su već počele sa proizvodnjom električne energije. Solarna elektrana je počela sa radom 2019. godine.

Što se tiče mjera energetske efikasnosti, na području općine u javnim objektima u prethodnom periodu rađeni su projekti energetske efikasnosti zgrade Osnovne škole, na kojoj su i instalirani solarni paneli za toplu vodu, također i u zgradi organa uprave općine Bosanski Petrovac putem projekta „Alterenergy“ urađen je energetski pregled objekta, zamijenjena stolarija i postavljena termoizolacija na krovu zgrade. Nažalost, podaci o praćenju ostvarenih ušteda ne postoje, jer se nisu vršila nikakva konkretna praćenja.

Zaključak

U pogledu zaštite okoliša i očuvanja raznolikosti flore i faune lokalnog područja nameće se potreba rješavanja problema upravljanja otpadom u narednom periodu. U prvom redu potrebno je pristupiti uređenju/sanaciji lokalne deponije „Vaganac“ na način koji će osigurati kvalitetno i sigurno funkcioniranje deponije tako da ista udovoljava regulativama Bosne i Hercegovine i Evropske Unije. Dugoročno, u skladu sa utvrđenim Planom prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada općine Bosanski Petrovac pristupilo bi se postepenom zatvaranju i sanaciji ove deponije te bi se kompletan sortirani otpad preko pretovarne stanice odvozio do buduće Regionalne deponije koja je planirana na području izvan Bosanskog Petrovca.

Općina Bosanski Petrovac ima jedinstvenu poziciju kada je u pitanju energetska efikasnost i korištenje obnovljivih izvora energije, naročito energije sunca i vjetra. U tom pravcu potrebno je nastaviti sa započetim aktivnostima i raspoložive potencijale pretočiti u odgovarajuće projekte koji će biti privlačni za investicije u domenu alternativnih energetskih izvora.

h) Stanje prostorno planske dokumentacije

Što se tiče prostorno planske dokumentacije usvojena je prostorna osnova za općinu Bosanski Petrovac 2013-2033 i čeka se usvajanje Prostornog plana Unsko-sanskog kantona. Također, od planova za namjenu površina, usvojen je i urbanistički plan grada Bosanski Petrovac za period 2007-2027 godina.

Od provedbeno planskih dokumenta, općina Bosanski Petrovac posjeduje:

- Regulacioni plan „Gorinčani“ usvojen u Prijedlogu 2010. godine,
- Regulacioni plan „STRC Oštrelj“ usvojen u Prijedlogu 2009. godine,
- Regulacioni plan „Industrijska zona“ Bosanski Petrovac usvojen u Prijedlogu 2009. godine,
- Regulacioni plan „Kolunić“ - Prijedlog plana usvojen 2011. godine.

i) Analiza budžeta i projekcije sredstava za finansiranje realizacije strategije razvoja

U narednoj tabeli prikazano je kretanje budžetskih prihoda i rashoda Općine Bosanski Petrovac tokom perioda 2015 – 2019. godina. Može se uočiti da budžetski prihodi, uz određene oscilacije tokom 2018. godine, bilježe trend rasta i da u njihovoj strukturi dominantno učestvuju poreski prihodi, a naročito prihodi od indirektnih poreza, sa više od 33% u odnosu na ukupne prihode. To ukazuje na činjenicu da su budžetski prihodi vrlo elastični u odnosu na ekonomski kretanja na regionalnom i nacionalnom nivou i zavisni od trenutnog mehanizma raspodjele sredstava od indirektnih poreza.

Na drugoj strani, budžetski rashodi su relativno konstantni, na nivou od 3,5 miliona KM tokom posmatranog perioda uz manja odstupanja u 2018. godini. U strukturi ukupnih budžetskih rashoda oko 2/3 ukupnih sredstava se izdvaja za plate i naknade troškova zaposlenih i na materijalne troškove, što ostavlja relativno ograničen prostor za finansiranje razvojnih potreba lokalne zajednice iz budžeta općine. Treba ipak naglasiti da je Općina, u skladu sa mogućnostima, uspjevala u proteklom periodu da izdvoji značajan dio budžetskih sredstava za grantove, subvencije i različite vrste novčanih doznaka prema budžetskim korisnicima.

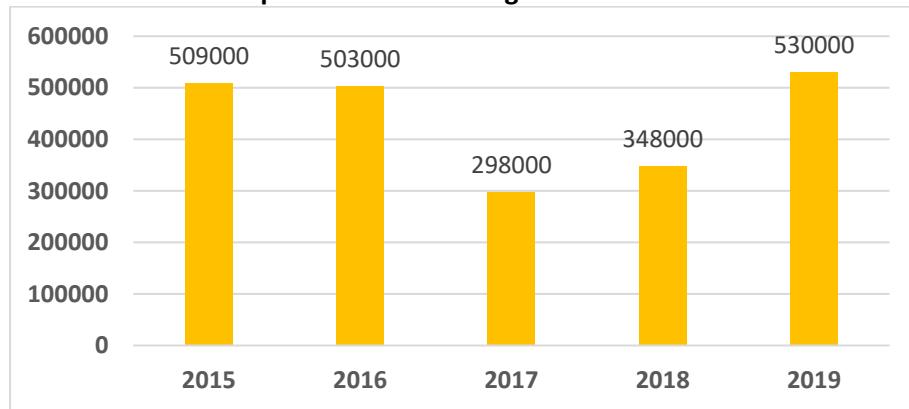
Tabela 19: Budžetski prihodi i rashodi Općine Bosanski Petrovac za period 2015 – 2019. (u 000 KM)

Vrsta prihoda	2015	2016	2017	2018	2019
POREZNI PRIHODI (ukupno)	1.306	1.332	1.419	1.467	1.670
Porez na imovinu	182	101	149	87	184
Porez na dohodak	165	186	250	259	292
Prihodi od indirektnih poreza	959	1040	1020	1120	1194
Prihodi od carina i ostali	0	5	0	1	0
NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	1.527	1.685	1.839	1.634	1.366
Prihodi od nefinansijskih institucija i finansijskih institucija	118	94	107	138	111
Ostali prihodi od imovine	45	224	91	26	42
Administrativne takse	95	125	153	82	83
Komunalne takse	387	505	300	463	214
Proračunske naknade	768	640	1.092	831	796
Posebne naknade i takse	103	87	71	82	111
Prihodi od vlastitih djelatnosti	11	10	25	10	8
Novčane kazne	0	0	0	2	1
GRANTOVI (ukupno)	522	367	253	288	531
Grantovi od viših razina vlasti -namjenski	522	367	253	288	531
PRIHODI (ukupno)	3.355	3.384	3.511	3.389	3.567
Vrsta rashoda	2015	2016	2017	2018	2019
Plaće i naknade troškova zaposlenih (ukupno)	1.622	1.631	1.667	1.653	1.747
Materijalni izdaci (ukupno)	857	887	807	701	626
Tekući grantovi (ukupno)	469	429	594	493	634
Kapitalni grantovi (ukupno)	96	98	106	56	27
Izdaci za kamate i ostale naknade (ukupno)	10	9	8	7	10
Kapitalni izdaci (ukupno)	509	503	298	348	530
RASHODI / IZDACI UKUPNO	3.563	3.557	3.480	3.258	3.574

Izvor:Služba za finansije, budžet i računovodstvo, Općina Bosanski Petrovac

Kada su u pitanju kapitalni izdaci i sredstva za finansiranje razvojnih projekata na području općine Bosanski Petrovac, ohrabruje trend rasta od 2017. godine, pogotovo ako se uzme u obzir da je za ove namjene najviše izdvojeno u 2019. godini i to 530.000 KM, što je oko 15% ukupnih budžetskih rashoda.

Grafikon 2: Pregled izdvajanja sredstava za realizaciju kapitalnih investicija iz budžeta Općine Bosanski Petrovac u periodu 2015-2019. godina

Izvor: Služba za finansije, budžet i računovodstvo, Općina Bosanski Petrovac

U strukturi kapitalnih projekata, izdvajanja iz općinskog budžeta su seu proteklom periodu usmjeravala na projekte izgradnje i uređenja infrastrukture, prije svega u projekte vodosnabdijevanja, uređenje poslovnih zona, javne rasvjete i dr.

Procjena finansiranja strategije razvoja općine Bosanski Petrovac za period 2021-2027. godine pripremljena je na način da su uzeti u obzir trendovi izdvajanja sredstava u prethodnom periodu, planiranog budžeta za tekuću godinu i projekcija budžeta (DOB-a) za naredne tri godine, te na osnovu procjene očekivanih dopunskih sredstva iz ostalih eksternih izvora. Takođe, prilikom procjene vodilo se računa o ograničenjima u pogledu akumuliranih obaveza i zaduženosti kao i drugih rizika.

Ovdje treba naglasiti da je u protekle 5 godina (2016-2019. godina) na ime transfera različitim kategorijama stanovništva i budžetskim korisnicma te finansiranja razvojnih prioriteta i/ili kapitalnih/infrastrukturnih investicija, izdvojeno više od 5 miliona KM (2016. godine 1.806.962 KM, 2017. godine 1.403.401,26 KM, 2018. godine 1.507.025,95 KM i 2019. godine 1.071.694,94 KM). Kada je riječ o strukturi finansiranja po oblastima razvoja, ne postoje potpuni podaci koji bi omogućili precizan uvid, ali se na osnovu prirode realizovanih projekata okvirno može reći da je najviše sredstava uložene u projekte društvenog razvoja (više od 50% ukupnih sredstava), zatim u projekte zaštite okoliša i energetske efikasnosti, oko 30%, te u projekte ekonomskog razvoja preostalih 20%.

Na osnovu analize pribavljenih informacija i podataka u pogledu projekcije izdvajanja za Strategiju razvoja općine Bosanski Petrovac za period 2021-2027. godinu, za kapitalne projekte i ostale investiciono značajne projekte je okvirno predviđeno 12.245.281 KM (4,6 miliona KM budžetski i 7,6 miliona KM eksterni izvori). Prilikom definisanja finansijskog okvira za realizaciju strateškog dokumenta uzeta je u obzir i činjenica da je u 2018. godini potpisana Ugovor o realizaciji velikog infrastrukturnog projekta na području općine Bosanski Petrovac u vrijednosti od 3,3 miliona KM a koji se odnosi na izgradnju kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Projekat će u skladu sa ugovorom biti finansiran iz donatorskih sredstava (sredstva SIDA-e u iznosu od oko 2 miliona KM), kreditnih sredstava (kredit Evropske investicijske banke u iznosu od 766.048 KM) i općinskog budžeta.

Takođe, prilikom pripreme projekcije krenulo se od pretpostavke da će do kraja 2021. godine izdvajanja iz budžeta za realizaciju kapitalnih projekata biti nešto niža u odnosu na raniji period, zbog očekivanih negativnih efekata izazvanih globalnom pandemijom virusa COVID 19. Od 2022. godine planirana je stabilizacija budžeta i nešto veći procenat budžetskih sredstava za realizaciju kapitalnih investicija na području općine.

Kada je riječ o trenutnom finansijskom stanju općine Bosanski Petrovac, akumulirane obaveze na dan 31.12.2019. godine su iznosile 2.358.462,00 KM, od čega kratkoročne obaveze iznose 861.732,00KM, a dugoročne obaveze 1.496.730,00 KM. Servisiranje svih obaveza po osnovu dugoročnih zaduženja u skladu sa trenutnom vremenskom dinamikom je planirano do kraja 2035. godine

Ova procjena je pripremljena putem konsultacija ključnih članova Razvojnog tima i Službe za finansije te je usaglašena sa načelnikom. Procjena služi kao polazna osnova za pripremu indikativnog okvira finansiranja strategije razvoja općine Bosanski Petrovac.

Tabela 20: Pregled procjene po glavnim izvorima finansiranja za period 2021 -2027. godine

Izvori finansiranja strategije razvoja JLS	UKUPNO (u hiljadama KM)							
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	UKUPNO PO IZVORIMA
Iz budžeta JLS (u KM)	430.500,00	430.500,00	612.000,00	700.000,00	770.000,00	804.000,00	876.696,00	4.623.696,00
Iz eksternih izvora*	500.000,00	500.000,00	500.000,00	620.792,00	620.793,00	700.000,00	700.000,00	4.141.585,00
Iz eksternih izvora**	500.000,00	540.000,00	540.000,00	500.000,00	600.000,00	400.000,00	400.000,00	3.480.000,00
UKUPNO (u KM)	1.430.500,00	1.470.500,00	1.652.000,00	1.820.792,00	1.990.793,00	1.904.000,00	1.976.696,00	12.245.281,00
<hr/>								
Ekonomski razvoj		Društveni razvoj			Okoliš		Ukupno	
3.105.000 KM		4.167.415 KM			4.972.866KM		12.245.281KM	

*Krediti, entiteti, država, javna preduzeća i privatni izvori, u KM.

**IPA, donatori i ostalo, u KM

2.2.SWOT analiza i strateško fokusiranje

a) Pregled unutrašnjih i spoljnih faktora – SWOT analiza.

Tabela 21: SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Dobar geografski položaj općine, kao raskrsnica puteva prema moru, granici sa EU i unutrašnjosti BiH • Prepoznatljivost po bogatoj kulturno-historijskoj baštini • Očuvan biodiverzitet, raznolikost flore i faune (runolist kao endemska vrsta, prašuma Lom i dr.) • Velike površine pod livadama koje su pogodne za ispašu stoke • Nezagadjena životna sredina pogodna za organsku proizvodnju, za voćarstvo i pčelarstvo • Veliko šumsko bogatstvo i sekundarni šumski proizvodi (šumski plodovi i ljekovito i aromatično bilje) • Izgrađeni kapaciteti za primarnu preradu drveta • Tradicija u proizvodnji tekstila i bosanskohercegovačkih čilima • Aktivirane poslovne zone i započeto infrastrukturno uređenje poslovne industrijske zone • Veliki broj sunčanih dana i povoljne struje vjetrova kao preduslovi za korištenje obnovljivih izvora energije izvori • Dostupnost osnovnog obrazovnog sistema (dobra pokrivenost općine područnim osnovnim školama) i postojanje Mješovite srednje škole • Kvalifikovana radnasnaga u oblasti drvoradrade i tekstila • Relativno veliki broj poslovnih subjekata u odnosu na broj stanovnika • Pozitivan spoljnotrgovinski bilans – konstantno veći izvoz od uvoza • Niska stopa kriminaliteta 	<ul style="list-style-type: none"> - Negativan prirodni priraštaj i odliv stanovništva, naročito mladih i obrazovanih - Nepovoljna starosna struktura stanovništva - Velika geografska razuđenost što je izazov za uređenje komunalne infrastrukture - Relativno visoka nezaposlenost, posebno nezaposlenost žena - Dominiraju proizvodi sa niskom dodanom vrijednošću - Nedostatak prerađivačkih kapaciteta za finalnu obradu proizvoda - Nedostatak organizovanog pristupa tržištu (za poljoprivredu i drvoradradi) - Neprilagođenost obrazovanja u tehničkim strukama i potrebama tržišta - Visoki troškovi održavanja makadamske putne mreže na području općine - Loše stanje objekata kulturno-historijske baštine - Loše stanje sportske infrastrukture - Nedovoljni prostorni kapaciteti Centra zasocijalni rad - Nedovoljna pokrivenost kanalizacionom mrežom - Loše stanje vodovodne mreže (poroznost cijevi, neadekvatni profili cjevovoda, itd.) - Nesanirana deponija i nepostojanje selektivnog prikupljanja otpada - Neočišćena korita rijeka i nedovoljni kanali zaoborinske vode - Nedovoljna elektrifikacija ruralnih područja - Učestale negativne posljedice od požara i poplava - Sve veći broj pasa latalica
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ○ Mogućnosti za plasman proizvoda na tržištu u regiji i Evropskoj Uniji (drvno, plastika) ○ Povećanje važnosti proizvodnje zdravehrane ○ Otvaranje otkupnih centara i prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode, ljekovito i samoniklo šumsko bilje napodručju općine, kroz domaće ili strane investicije ○ Interes investitora za obnovljive izvore energije u globalnoj ekonomiji ○ Turistički potencijali općine za planinski turizam, sportski (brdski biciklizam), seoski turizam i lov ○ Fondovi i donatora za finansiranje razvojnih projekata (IPA, UNDP, IFAD, UNHCR, Ambasade) 	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Posljedice pandemije COVID 19 ◊ Stalan priliv migranata na područje općine i kantona bez adekvatne kontrole njihovog kretanja i smještaja ◊ Politička nestabilnost na području BiH iznadnog Balkana ◊ Nedovoljna koordinacija viših nivoa vlasti uđenju razvojnih odluka i nizak nivonadležnosti JLS-a ◊ Izmjene legislative i propisa na višim nivoimavlasti koje mogu negativno utjecati na razvojna lokalnom nivou ◊ Spor proces integracije u EU i ograničena dostupnost finansijskim izvorima EU

○ Kreditni izvori (EBRD, IRB FBiH) ○ Fondovi viših nivoa vlasti za finansiranje projekata jedinica lokalnih samouprava ○ Inicijativa za otvaranje regionalne deponije ○ Promocija regionalne turističke ponude USK-a putem Turističke zajednice USK i agencija	◊ Nedefiniran i nestabilan pravni i finansijski okvir u BiH (nesigurnost za investitore) ◊ Klimate promjene i rizici od elementarnih nepogoda (poplave, podzemne vode i jaki vjetrovi, požari) ◊ Nekontrolisana sječa šuma

b) Strateško fokusiranje

Strateški fokus br.1. Povećanje iskorištenosti prirodnih potencijala za rast privrednih aktivnosti

S obzirom na to da općina Bosanski Petrovac raspolaže značajnim, ali nedovoljno iskorištenim prirodnim potencijalima, potrebno je u narednom periodu djelovati kako bi se oni u što većoj mjeri stavili u funkciju ekonomskog razvoja i zapošljavanja. U tom smislu neophodno je postojće preradivačke i industrijske kapacitete proširiti i usmjeriti ka tome da se kroz proces prerade prirodnim resursima doda veći stepen vrijednosti. To podrazumijeva fokusiranje na investicije i proizvodnju koja je zasnovana na znanju te razvoj novih inovativnih usluga umjesto dosadašnjeg usmjerenja na primarne faze prerade. Time će se doprinijeti stvaranju kvalitetnijih i bolje plaćenih radnih mjesta što je jedan od osnovnih preduslova za zaustavljanje odliva stanovništva i percipiranje općine Bosanski Petrovac kao atraktivne sredine za život i rad.

Definisane i ranije aktivirane poslovne zone, uspostavljeni preradivački i industrijski kapaciteti, te već spomenuto bogatstvo prirodnih resursa su dobra polazna osnova za buduće djelovanje. Shodno tome, aktivan pristup potencijalnim investitorima (domaćim i stranim) te kontinuirana saradnja sa relevantnim institucijama i organizacijama koje se bave razvojem trebaju omogućiti da se privredni subjekti sa ovog područja još bolje integrišu u postojće lance vrijednosti, a sve u cilju podizanja obima proizvodnje i novog zapošljavanja. Bogatstvo šumama svakako je jedna od najizraženijih komparativnih prednosti lokalnog područja za razvoj drvene industrije u kojoj je, u skladu sa već navedenim, neophodno poticati veći stepen finalizacije i stvaranje dodane vrijednosti proizvoda. Pri tome treba voditi računa o održivom upravljanju prirodnim resursima, pogotovo kad se uzme u obzir odgovornost i obaveza svih lokalnih aktera da se očuva ovaj jedinstveni prostor u smislu bogatstva biodiverziteta i nezagađene životne sredine.

U smislu budućeg ekonomskog razvoja i zapošljavanja treba pomenuti i značajnu tradiciju u tekstilnoj industriji koja je prepoznata kao komparativna prednost područja od strane domaćih investitora imajući u vidu pokretanje proizvodnje u ovoj oblasti prije nekoliko godina. To je svakako primjer koji treba dodatno afirmisati i omogućiti proširenje ove industrijske grane gdje se zapošjava uglavnom ženska radna snaga.

U oblasti poljoprivrede, bogatstvo pašnjacima pruža uslove za povećanje stočarske djelatnosti, pri čemu postoje područja pogodna za organsku proizvodnju sa zemljишtem koje nije zagađeno teškim metalima i koje je udaljeno od aerozagađivača. To otvara brojne mogućnosti i za proizvodnju drugih ratarskih kultura (lana, heljde, spelte, raži), povrtlarstva i voćarstva čime se se može uspješno odgovoriti na rastuće potrebe specifičnih tržišnih niša, kako u Bosni i Hercegovini tako i u inostranstvu.

Kako bi se prirodni potencijali i bogato kulturno-historijsko naslijeđe još bolje valorizovali, neophodno je unaprijediti postojće turističku ponudu kroz izgradnju potrebne infrastrukture i bolje uvezivanje turističkih sadržaja. U prvom redu to podrazumijeva izgradnju smještajnih kapaciteta, kreiranje specifične ponude i promociju rekreativnog, kulturnog, vjerskog, lovnog, te etno ili agro turizma.

Strateški fokus br. 2. Unaprijeđenje ambijenta življenja za stanovnike općine

Kao rijetko naseljena općina, Bosanski Petrovac ima potrebu da u narednom periodu uspostavi osnovu za planski i uravnoteženi razvoj općine i unaprijedi uslove za život na ovom području izradom i usvajanjem Prostornog plana. Na osnovu definisanog Prostornog plana i u skladu sa ovim strateškim dokumentom, potrebno je stvarati uslove za zadržavanje stanovništva ovom području, naročito mladih. To svakako podrazumijeva ulaganje u izgradnju i održavanje komunalne infrastrukture (putne mreže, vodovodne mreže, elektrifikacije ruralnih područja), unaprijeđenje usluga obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, te kreiranje novih društvenih sadržaja u oblasti kulture i sporta, a sve kako bi se stvorio ugodniji i sigurniji ambijent življenja za sve stanovnike općine. Važnu ulogu u tom procesu svakako ima i lokalna uprava koja kroz izgradnju vlastitih kapaciteta i efikasniji rad treba osigurati pružanje što kvalitetnijeg servisa građanima.

Ono što u ovom trenutku predstavlja ozbiljan izazov sa aspekta sigurnosti građana općine Bosanski Petrovac, ali i cijelog kantona je odsustvo sistemskog pristupa u rješavanju problema migrantske krize u BiH što ima direktnе negativne posljedice na samu općinu. U tom pogledu u narednom periodu se mogu očekivati još glasniji zahtjevi prema nadležnim institucijama vlasti na nivou Bosne i Hercegovine kako bi se migrantska kriza, odnosno, pitanje smještaja i kontrolisanog kretanja migranata riješilo na svima prihvatljiv način.

Strateški fokus br.3. Očuvanje zdrave životne sredine

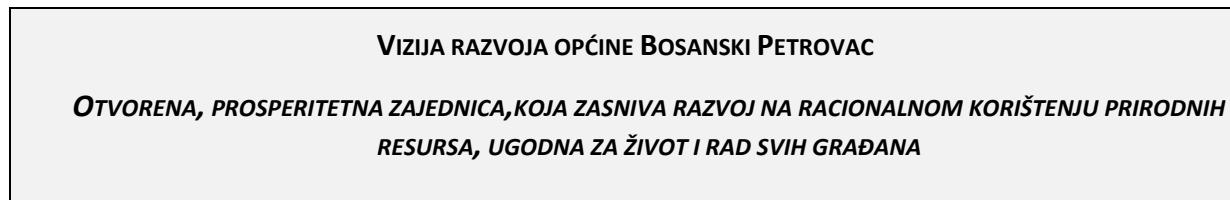
Očuvanje zdrave životne sredine je od ključnog značaja za općinu Bosanski Petrovac, jer se njena jedinstvenost i komparativna prednost prvenstveno zasniva na bogatsvu prirodnih resursa i nezagađenoj životnoj sredini. Zbog toga je potrebno uspostaviti sistem za njihovu zaštitu kako bi se racionalno koristili i zaštitili od zagađenja. U tom smislu nameće se potreba za rješavanjem problema sakupljanja otpada i uređenja sanitarne deponije, kao i rješavanjem problema upravljanja otpadnim vodama kroz završetak izgradnje prečistača otpadnih voda.

U sferi zaštite od prirodnih katastrofa i drugih nesreća potrebno je izgrađivati kapacitete Vatrogasne jedinice kako bi mogla efikasnije i brže djelovati slučajevima požara, ali i drugih prirodnih nesreća.

Već je pomenuto da općina Bosanski Petrovac ima jedinstvenu poziciju kada je u pitanju energetska efikasnost i korištenje obnovljivih izvora energije zbog velikog broja sunčanih dana i povoljnim strujama vjetrova. Potencijali u korištenju obnovljivih izvora energije su već prepoznati kroz izgradnju solarnih panela i u tom pravcu svakako treba nastaviti i dalje sa pripremom i implementacijom projekata koji će dovesti do smanjenja potrošnje čvrstih goriva i emitovanja čestica onečišćenja zraka.

2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi, sa indikatorima

a) Vizija razvoja

b) Strateški ciljevi sa indikatorima

Na osnovu utvrđenih strateški razvojnih pravaca i vizije razvoja općine Bosanski Petrovac, definisani su sljedeći strateški ciljevi za naredni sedmogodišnji period:

- **Strateški cilj 1: Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa**
- **Strateški cilj 2:Poboljšan kvalitet života stanovnika**
- **Strateški cilj 3:Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima**

U narednoj tabeli su utvrđeni mjerljivi pokazatelji sa polaznim i cilnjim vrijednostima kako bi se osiguralo praćenje napretka u realizaciji svakog od tri definisana strateška cilja.

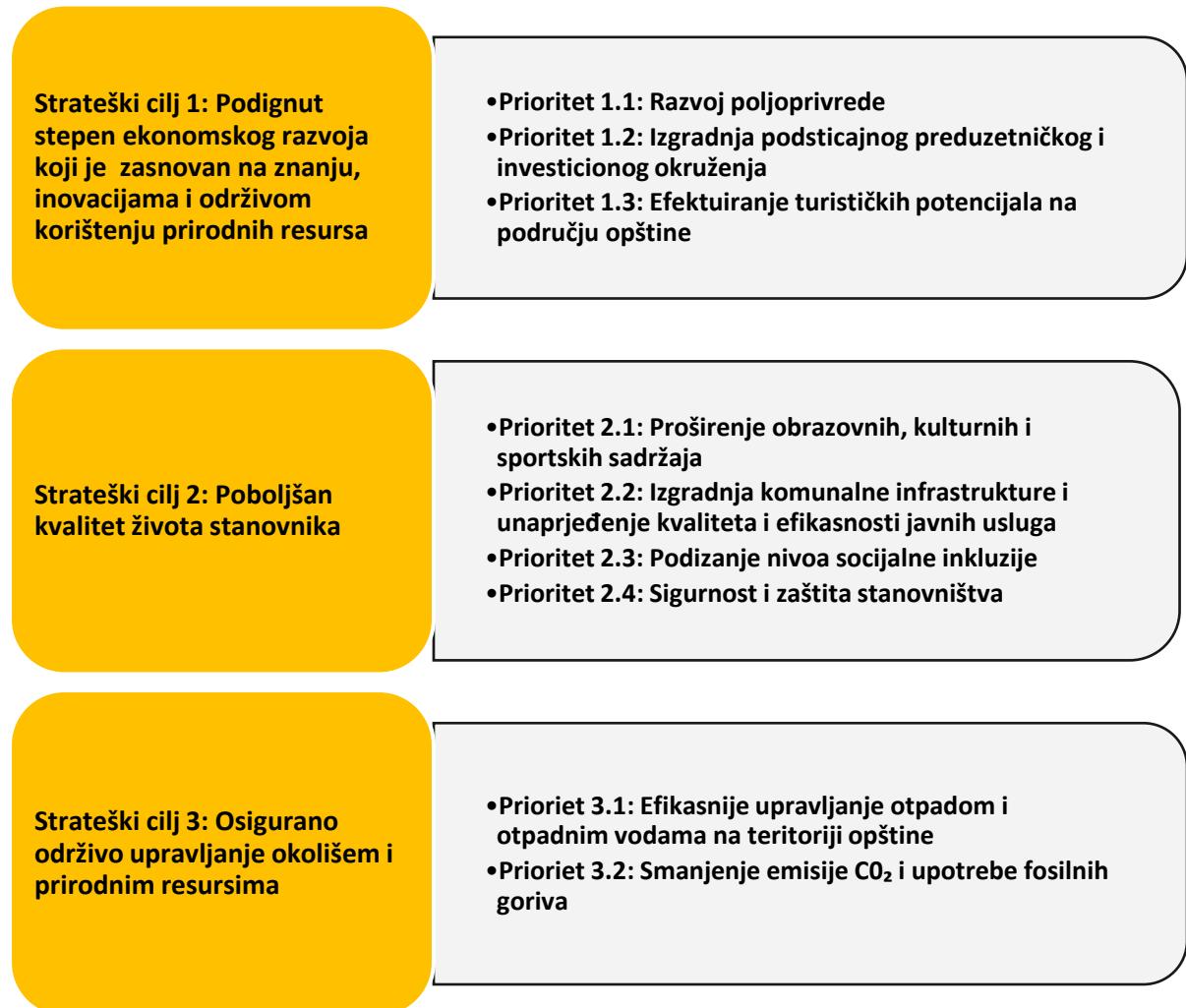
Tabela 22: Indikatori(uticaja) realizacije strateških ciljeva

STRATEŠKI CILJ 1 Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2018.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Ukupna vrijednost izvoza	39 miliona KM	60 miliona KM	
Ukupan broj zaposlenih na području općine	1.274	1.500	
Vrijednost prosječne isplaćene neto plate na području općine	757 KM	> 1.000 KM	
STRATEŠKI CILJ 2 Poboljšan kvalitet života stanovnika	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2018.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Migracioni saldo – petogodišnji prosjek	-77 stanovnika	-30 stanovnika	
Stepen razvijenosti općine Bosanski Petrovac na nivou FBiH – rang i grupa	58 (IV)	<50 (III)	
STRATEŠKI CILJ 3 Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2018.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Udio komunalnog otpada koji se prikuplja i odlaže na sanitарne deponije, %	92%	100%	
% otpadnih voda obuhvaćenih kanalizacionim sistemom koje se prečišćavaju	0	100%	
Granična vrijednost izloženosti za suspendovane čestice PM2.5 – mjerno mjesto na urbanom području	n/a	< 30 µg/m3	

3. Prioriteti i mjere sa indikatorima

Kao prvi korak u razradi definisanih strateški ciljeva budućeg razvoja općine Bosanski Petrovac utvrđeni su prioriteti kao ključna polja i smjerovi djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva. Realizacijom prioriteta omogućiće se ostvarenje strateških indikatora i oni su zbog toga na narednoj slici grupisani po relevantnim strateškim ciljevima.

Slika 2: Prioriteti po strateškim ciljevima

a) Pregled prioriteta i pripadajućih mjera sa indikatorima

Prioriteti za strateški cilj 1, uključujući pripadajuće mјere, prikazani su u narednoj tabeli. U sklopu svakog prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tabela 23: Prioriteti za Strateški cilj br. 1. sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 1 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2018)	Ciljna vrijednost (2027.)
PRIORITY 1.1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE	Ostvareni prihodi u poljoprivredi u KM	1.688.584	2.700.000
	Broj poljoprivrednih gazdinstava	480	500

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.1.1. Unaprjeđenje održivosti poljoprivrednih gazdinstava i povećanje prihoda u poljoprivredi			
1.1.2. Uspostavljanje održivog korištenja poljoprivrednog zemljišta i prirodnih poljoprivrednih resursa			
PRIORITET 1.2: IZGRADNJA PODSTICAJNOG PREDUZETNIČKOG I INVESTICIONOG OKRUŽENJA	Broj registrovanih obrtničkih djelatnosti na području općine Bosanski Petrovac	164	184
	Broj registrovanih pravnih lica na području općine	209	220
	Ostvareni poreski prihodi per capita	196 KM (2019. godina)	>250 KM
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.2.1. Unapređenje održivosti postojećih obrta i podsticanje za otvaranje novih kroz podršku u vidu novčanih podsticaja			
1.2.2. Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačanje novih investicija			
PRIORITET 1.3. EFEKTUIRANJE TURISTIČKIH POTENCIJALA NA PODRUČJU OPĆINE	Broj evidentiranih turističkih posjeta općini	0	500
	Broj novozaposlenih turizmu	0	20
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.3.1. Promocija turističke i kulturne ponude općine Bosanski Petrovac			
1.3.2. Izgradnja turističke infrastrukture općine Bosanski Petrovac			
1.3.3. Uvezivanje smještajnih kapaciteta na teritoriji općine u funkciji razvoja cjelokupne turističke ponude			

Tabela 24: Prioriteti za Strateški cilj br.2. sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 2 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2018)	Ciljna vrijednost (20xx.)
PRIORITET 2.1. PROŠIRENJE KULTURNIH, SPORTSKIH I OBRAZOVNIH SADRŽAJA NA PODRUČJU OPĆINE	Ukupan broj djece i korisnika odgojno-obrazovnih ustanova sa područja općine	208	220
	Broj organizovanih sportskih manifestacija i događaja - godišnje	5	7
	Broj organizovanih kulturnih manifestacija i događaja - godišnje	5	7
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.1.1. Razvoj kulture i sporta			
2.1.2. Podrška razvoju obrazovanja i aktivnostima djece i mladih			
2.1.3. Unaprjeđenje institucionalne saradnje između privrednika, obrazovnih institucija i općine			
PRIORITET 2.2: IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPRJEĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA	Stepen zadovoljstva građana stanjem i dostupnošću komunalne infrastrukture - % ispitanih	-	>75%
	Stepen zadovoljstva građana kvalitetom javnih usluga - % ispitanih	-	>85%
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.2.1. Izgradnja putne infrastrukture			
2.2.2. Elektrifikacija ruralnih područja			
2.2.3. Unapređenje vodovodne infrastrukture i vodosnadbjevanja stanovništva na području općine Bosanski Petrovac			
2.2.4. Unapređenje rada u organima uprave			
PRIORITET 2.3: PODIZANJE NIVOA SOCIJALNE INKLUIZIJE	Broj osoba u stanju socijalne potrebe koje su obuhvaćene	-	>120

	novim programima podrške (korisnici usluga Dnevnog centra, briga o starijim licima u ruralnim područjima)		
	Broj korisnika prava na jednokratnu i izuzetnu socijalnu novčanu pomoć	150	100
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.3.1. Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac			
2.3.2. Pomoć ugroženim kategorijama stanovništva kroz jačanje saradnje sa mjesnim zajednicama i NVO sektorom			
PRIORITET 2.4: SIGURNOST I ZAŠTITA STANOVNIŠTVA	Iznos prijavljenih šteta od prirodnih i drugih nepogoda - projek	53.618,59	40.000,00
	Prijave incidenata uslijed napada pasa latalica	da	ne
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.4.1. Unapređenje rada Civilne zaštite na području općine Bosanski Petrovac			
2.4.2. Rješavanje problema pasa latalica			

Tabela 25: Prioriteti za Strateški cilj br.3 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 3 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2018)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET 3.1: EFIKASNIJE UPRAVLJANJE OTPADOM I OTPADNIM VODAMA NA PODRUČJU OPĆINE	Količina otpada koji nije prikupljen ili adekvatno zbrinut – u m ³	300	<100
	Broj funkcionalnih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	0	1
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.1.1. Zbrinjavanje komunalnog otpada			
3.1.2. Odvodnja fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac			
PRIORITET 3.2: SMANJENJE EMISIJE CO₂ I UPOTREBE FOSILNIH GORIVA	Ukupan iznos troška električne energije u objektima u vlasništvu općine – u KM	23.902 (2019. godina)	<20.000
	Udio korištenja obnovljivih izvora u proizvodnji el. energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) – u kW godišnje	219MWh	400 MWh
	Udio registrovanih vozila na području općine sa električnim ili hibridnim pogonom	< 1%	>5%
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.2.1. Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije			
3.2.2. Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza			

4. Strateški projekti

U okviru ovog poglavlja predstavljeni su strateški projekti koji imaju ključan značaj za budući razvoj općine Bosanski Petrovac obzirom na očekivani katalitički efekat ovih projekta i činjenicu da njihova implementacija može biti osnov za pokretanje drugih projekata. Takođe, radi se o projektima čiji će

rezultati značajno doprinijeti održivom rastu i razvoju te poboljšanju kvaliteta života većeg broja građana, uključujući i socijalno ugrožene kategorije stanovništva.

- **Strateški projekat: „Podrška razvoju stočarske proizvodnje po sistemu krava-tele“**

Radi se o projektu koji je veoma važan za općinu Bosanski Petrovac obzirom da poljoprivreda predstavlja osnovni ili sporedni izvor primanja za većinu stanovništva na području općine. Zbog svoje topografije i prostranih livada i pašnjaka, područje općine Bosanski Petrovac posjeduje značajan potencijal za razvoj stočarstva/govedarstva i profitabilnu proizvodnju mesa. Shodno tome u narednom periodu planirana je realizacija projekta koji se odnosi na uvođenje i razvoj stočarstva u sistemu „krava-tele“ pri čemu će uzgajivači proći obuku o općim uvjetima proizvodnje po ovom sistemu, primjenjivom zakonskom okviru, obavezama koje proizilaze iz zakona o zdravlju životinja i propisanim praksama koje se moraju poštivati itd. Nakon toga, kvalifikovani uzgajivači će dobiti junice i rasplodne bikove (približno 20 - 25 junica i 1-2 bika) i prateći (manji dio) opreme. Znanje koje će se prenijeti ovim uzgajivačima omogućiće im povećanje prihoda od prodaje rasnih goveda kvalitetne priplodne stoke. Poseban značaj daće se održavanju evidencije zaliha i ispravnosti. Općina će realizacijom ovog projekta imati značajne koristi kroz povećanje finansijskih aktivnosti u Općini, očuvanje broja radno sposobnog stanovništva u općini, s obzirom da Bosanski Petrovac spada među općine u Federaciji, ali i u BiH sa značajnim odlivom radno sposobnog stanovništva. U srednjem roku, očekuje se da će realizacija projekta omogućiti dodatno zapošljavanje jednog doktora veterinarske medicine kao i pokretanje određenih prerađivačkih kapaciteta čime će se dodatno izgraditi lanac vrijednosti. Okvirna vrijednost projekta je oko 800.000 maraka od čega će veći dio biti finansiran iz donatorskih sredstava (IFAD, resorna ministarstva za poljoprivredu) a iz općinskog budžeta oko 15%.

Ovaj strateški projekat se direktno veže za Strateški cilj br.1., „Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa“, te Prioritet 1.1. „Razvoj poljoprivrede“.

- **Strateški projekat: Uspostavljanje poslovne zone "Pilana"**

Projekat uspostavljanja poslovne zone „Pilana“ je od posebne važnosti za općinu Bosanski Petrovac jer predstavlja osnov za snažniji razvoj lokalne ekonomije i zapošljavanje. U prvoj fazi realizacije ovog projekta cilj je obezbijediti po sistemu javno-privatnog partnerstva građevinsko zemljište površine oko 12 ha za najmanje pet poslovnih subjekata u oblasti finalne drvene industrije i energetike. U narednim fazama predviđeno je da se izgradi solarna elektrana te započne postupak kogeneracije od drvenog ostatka. Općina Bosanski Petrovac bi na taj način imala postojenje koje kombinovano proizvodi električnu i topolotnu energiju kapaciteta 1000 kW, i 4100 kWt, bazirano na nekoj od komercijalnih tehnologija. Raspoloživa toplotna energija bi mogla biti osnova za naredne projekte i toplifikaciju objekata u gradu Bosanskom Petrovcu.

Ideja je da se projekat implementira putem javno-privatnog partnerstva. Ovaj strateški projekat se direktno veže za Strateški cilj br.1., „Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa“, te Prioritet 1.2. Izgradnja podsticajnog preduzetničkog i investicionog okruženja.

- **Strateški projekat: „Izgradnja prostorija Centra za socijalni rad“**

JU Centar za socijalni rad Bosanski Petrovac već dugi niz godina svoj rad vrši u prostorijama zgrade Općine Bosanski Petrovac. Ograničeni su sa malim brojem prostorija i dodatne otežavajuće okolnosti predstavlja im i problem što se te prostorije nalaze na drugom spratu zgrade i onemogućen je pristup invalidnim osobama. Također, uzimajući u obzir težinu posla i problematikom kojom se bave uposlenici općine, korisnicima nisu u mogućnosti pružiti privatnost. U skladu s tim ovaj projekat podrazumijeva izgradnju nove zgrade Centra za socijalni rad sa svom potrebnom infrastrukturom, na zemljištu koje bi bilo dodjeljeno od strane Općine Bosanski Petrovac. Svrha projekta je da se osiguraju adekvatni uslovi, kako bi se osigurao kvalitetan rad Centra za socijalni rad, omogućio pristup prostorijama za invalidna lica i osigurala privatnost korisnicima usluga Centra za socijalni rad i strankama. Prema inicijalnoj procjeni, okvirna vrijednost projekta je 170.000,00 KM. Sredstva bi se osigurala putem domaćih i međunarodnih donatora (USAID, Češka ambasada, UNDP i sl.).

Ovaj strateški projekat se direktno veže za Strateški cilj br.2. „Poboljšan kvalitet života stanovnika“, te Prioritet 2.2. „Prioritet 2.2: Izgradnja komunalne infrastrukture i unaprjeđenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga“.

- **Strateški projekat: „Unapređenje sistema odvoženja otpada i proširenje pokrivenosti“**

Cilj ovog izuzetno važnog projekta za općinu Bosanski Petrovac je uspostavljanje dugoročno održivog sistema za upravljanje otpadom, prije svega na nivou općine, ali i budućeg regiona, na način koji ima minimalan štetni uticaj na okoliš i zdravlje sadašnjih i budućih generacija, uz racionalno korištenje resursa i poštivanje savremenih principa upravljanja otpadom, a uz koordinisano učešće svih subjekata upravljanja otpadom – viših nivoa vlasti, lokalnih vlasti općina učesnica, domaćinstava, privrednih i komercijalnih organizacija, nevladinih institucija, privatnog sektora i naravno svakog pojedinca. Između ostalog, projektom se planira izgradnja reciklažnih dvorišta za selektivno prikupljanje otpada, nabavka vertikalne hidraulične prese za ambalažni otpad, itd. Realizacijom ovog projekta će se poboljšati kvalitet života stanovnika općine i stvoriti adekvatni uslovi za očuvanje životne sredine, čijom bi implementacijom direktno bilo obuhvaćeno oko 5.000 stanovnika. Sredstva se planiraju obezbjediti 40% iz budžeta.

Ovaj strateški projekat se direktno veže za Strateški cilj br.3. „Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima“.

- **Strateški projekat: „Izgradnja sekundarnih vodova na istočnom dijelu kanalizacione mreže i izgradnja Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda“**

Cilj rekonstrukcije i izgradnje kanalizacione mreže je trajno rješavanje problema odvodnje fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac i tretman fekalnih voda u postrojenju za prečišćavanje. Svrha projekta je: povećanje broja stanovništva priključenog na kanalizacionu mrežu, povećanje broja domaćinstava čije se otpadne vode u potpunosti prečišćavaju te opšte poboljšanje kvalitete života, vodnog okoliša, uz očuvanje bio-raznolikosti. Korisnici ovog projekta su prvenstveno stanovnici domaćinstva, stambene jedinice i privredni subjekti, na području općine Bosanski Petrovac i dijelu prigradskih naselja koji nisu spojeni na kanalizacioni sistem. Realizacija ovog projekta omogućava smanjenje jako velikog broja septičkih jama, kao i smanjenje zagadenja površinskih tokova u koje se direktno ispuštaju otpadne vode. Za potrebe ovog projekta urađena je iusvojena projekto-tehnička dokumentacija (Knjiga I - Glavni projekt (istočni dio Bosanskog

Petrovca) u kojoj se nalazi detaljan pregled planiranih radova, te su pribavljene sve potrebne dozvole i saglasnosti. Ukupna vrijednost projekta, po predračunu iz projektne dokumentacije iznosi 317.225KM, a finansiranje je predviđeno iz eksternih izvora i iz opštinskog budžeta.

Ovaj strateški projekat se direktno veže za Strateški cilj br.3. „Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima“.

5. Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata

Kada je u pitanju usklađenost Strategije razvoja općine Bosanski Petrovac sa drugim strateškim dokumentima, potrebno je naglasiti kako je tokom postupka pripreme, a u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH, posebna pažnja posvećena usaglašenosti sa relevantnom Strategijom razvoja Unsko-sanskog kanotna za period 2021 – 2027. godina i strateškim dokumentima viših nivoa vlasti u Federaciji BiH, imajući u vidu obavezu iz pomenute Uredbe po kojoj jedinice lokalne samouprave treba da se vode razvojnim ciljevima i prioritetima na nivou kantona, uz mogućnost definisanja i dodatnih ciljeva i prioriteta prema svojim razvojnim potrebama. Shodno tome, „**Ekonomski razvoj zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korišćenju prirodnih resursa**“, kao prvi strateški cilj, zatim „**Poboljšan kvalitet života stanovnika**“ kao drugi strateški cilj i „**Osigurano upravljanje okolišem i prirodnim resursima**“ kao treći strateški cilj, u potpunosti slijede razvojne pravce i prioritete iz relevantnih strateških dokumenata na višim nivoima vlasti u Federaciji BiH, uključujući i šire razvojne pravce utvrđene nacrtom Okvira za ciljeve održivog razvoja u BiH što je u konačnici i formalno konstatovano od strane Federalnog zavoda za programiranje razvoja dopisom broj: 03-24-5-120-4/20 od 19.02.2021. godine. i od strane Vlade USK-a, dopisom broj: 20/1-45-2621-2/21 od 15.03.2021. godine.

U narednoj tabeli prikazane su ključne poveznice Strategije razvoja opštine Bosanski Petrovac sa relevantnim strateškim dokumentima viših nivoa vlasti u Federaciji BiH i Okvirom za ciljeve održivog razvoja.

Tabela 26: Pregled ključnih poveznica sa strateškim dokumentima viših nivoa vlasti

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjeru iz strategije razvoja
Okvir za ciljeve održivog razvoja u Bosni i Hercegovini	
Razvojni pravac: "Dobra uprava i upravljanje javnim sektrom" Akcelerator 1.1: „Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor“ Pokretač 1.1.1: „Odgovorna uprava fokusirana na građane i poslovni sektor“	Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika Prioritet 2.2: Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga Mjera 2.2.4: Unapređenje rada u organima uprave
Razvojni pravac: "Pametan rast" Akcelerator 2.1 "Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije" Akcelerator 2.2 "Povećanje investicija u infrastrukturu" Akcelerator 2.3 „Unapređenje pristupa i kvalitete obrazovanja i nauke“ Akcelerator 2.5 "Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem"	Strateški cilj 1: Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa Prioritet 1.2: Izgradnja podsticajnog preduzetničkog i investicionog okruženja Mjera 1.2.2: Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačenje novih investicija Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika Prioritet 2.1: Proširenje obrazovnih, kulturnih i sportskih sadržaja Prioritet 2.2: Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga

	<p>Strateški cilj 3: Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima</p> <p>Prioritet 3.1: Efikasnije upravljanje otpadom i otpadnim vodama na teritoriji opštine</p> <p>Prioritet 3.2: Smanjenje emisije CO₂ i upotrebe fosilnih goriva</p>
Razvojni pravac: "Socijalna uključenost – društvo jednakih mogućnosti" Akcelerator 3.1 Unapređenje politike socijalne zaštite	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika</p> <p>Prioritet 2.3: Podizanje nivoa socijalne inkluzije</p> <p>Mjera 2.3.1: Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac</p>
Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine (2021 – 2027. godina) – radna verzija dokumenta	
STRATEŠKI CILJ 1:Ubrzan ekonomski razvoj PRIORITET 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora PRIORITET 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti	<p>Strateški cilj 1: Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa</p> <p>Prioritet 1.2: Izgradnja podsticajnog preduzetničkog i investicionog okruženja</p> <p>Mjera 1.2.2: Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačanje novih investicija</p>
STRATEŠKI CILJ 2: Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj PRIORITET 2.1. Unaprjeđivati obrazovni sistem PRIORITET 2.3. Poboljšavati rast stanovništva, stabilnost obitelji i položaj mlađih PRIORITET 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika</p> <p>Prioritet 2.1: Proširenje obrazovnih, kulturnih i sportskih sadržaja</p> <p>Mjera 2.1.2. Podrška razvoju obrazovanja i aktivnostima djece i mladih</p> <p>Prioritet 2.3: Podizanje nivoa socijalne inkluzije</p> <p>Mjera 2.3.1: Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac</p> <p>Mjera 2.3.2: Pomoći ugroženim kategorijama stanovništva kroz jačanje saradnje sa mjesnim zajednicama i NVO sektorom</p>
STRATEŠKI CILJ 3: Resursno efikasan i održiv razvoj PRIORITET 3.1. Unaprjeđivati zaštitu i korištenje prirodnih resursa PRIORITET 3.2. Unapređivati kvalitet zraka PRIORITET 3.3. Povećati energijsku efikasnost PRIORITET 3.5. Poticati razvoj ruralnih prostora PRIORITET 3.6. Povećati otpornost na krize	<p>Strateški cilj 3: Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima</p> <p>Prioritet 3.1: Efikasnije upravljanje otpadom i otpadnim vodama na teritoriji opštine</p> <p>Prioritet 3.2: Smanjenje emisije CO₂ i upotrebe fosilnih goriva</p> <p>Mjera 3.2.1: Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije</p> <p>Mjera 3.2.2: Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza</p> <p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika</p> <p>Prioritet 2.4. Sigurnost i zaštita stanovništva</p>
STRATEŠKI CILJ 4: Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor PRIORITET 4.2. Staviti javnu upravu u službu građana	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika</p> <p>Prioritet 2.2: Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga</p> <p>Mjera 2.2.4: Unapređenje rada u organima uprave</p>
Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona (2021 – 2027. godina) – nacrt dokumenta	
STRATEŠKI CILJ 1: Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo	<p>Strateški cilj 1: Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa</p>

korištenje prirodnih resursa	Usklađenost na nivou zajedničkih indikatora: <ul style="list-style-type: none"> - Vrijednost izvoza - Prosječna mjesecna neto plata
STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora	Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika Usklađenost na nivou zajedničkih indikatora: <ul style="list-style-type: none"> - Stepen migracija stanovništva, - Indeks razvijenosti na nivou FBiH
STRATEŠKI CILJ 3: Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Strateški cilj 3: Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima Usklađenost na nivou zajedničkih indikatora: <ul style="list-style-type: none"> - Udio komunalnog otpada koji se odlaže na sanitарne deponije
Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument	
STRATEŠKI CILJ 5: Poboljšanje kvaliteta života u ruralnim područjima kroz ostvarivanje novih izvora prihoda i unaprjeđenje fizičke infrastrukture, društvene uključenosti i dostupnosti javnih usluga	Strateški cilj 1: Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa Prioritet 1.1: Razvoj poljoprivrede Prioritet 1.2: Izgradnja podsticajnog preduzetničkog i investicionog okruženja Prioritet 1.3: Efektuiranje turističkih potencijala na području opštine Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života stanovnika Prioritet 2.2: Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga
Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja BiH za period 2020-2030 (nacrt)	
STRATEŠKI CILJ: Zaustavljanje trenda povećanja emisija gasova staklene bašte, značajno smanjenje emisije do 2030. godine uz istovremeni rast ekonomije mjerama i programima koji će rezultirati smanjenjem emisije gasova staklene bašte za 50% do 2050. godine u odnosu na 2014. godinu.	Strateški cilj 3: Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima Prioritet 3.2: Smanjenje emisije CO ₂ i upotrebe fosilnih goriva Mjera 3.2.1: Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije Mjera 3.2.2: Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza

6. Indikativni finansijski okvir

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Redni broj i oznaka	Struktura finansiranja u %	Ukupno u KM	Budžet Opštine u KM	Ostali izvori	
				u KM	Naziv potencijalnog donatora
Strateški cilj 1	25,35 %	3.105.000	1.002.000	2.103.000	
Prioritet 1.1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE	9,79 %	1.200.000	220.000	980.000	
1.1.1. Unaprijediti održivost poljoprivrednih gazdinstava i povećati prihode u poljoprivredi	8,16%	1.000.000	150.000	850.000	Ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a, Federalno ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, IFAD, Federalno ministarsvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori
<i>Strateški projekat 1.1.1.1 "Podrška razvoju stočarske proizvodnje po sistemu krava-tele"</i>	6,53%	800.000	120.000	680.000	<i>IFAD, resorna ministarstva za poljoprivredu, i po pozivima različitih međunarodnih organizacija usmjereni na poljoprivrednu proizvodnju</i>
1.1.2. Uspostavljanje održivog korištenja poljoprivrednog zemljišta i prirodnih poljoprivrednih resursa	1,63 %	200.000	70.000	130.000	Ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a, Federalno ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, IFAD, Federalno ministarsvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori
Prioritet 1.2. IZGRADNJA PODSTICAJNOG PREDUZETNIČKOG I INVESTICIONOG OKRUŽENJA	10,61%	1.300.000	640.000	660.000	
1.2.1. Unaprijediti održivost postojećih obrta i posticanje za otvaranje novih kroz podršku u vidu novčanih podsticaja	2,44%	300.000	140.000	160.000	Federalni zavod za zapošljavanje, Federalno ministarsvo razvoja, poduzetništva i obrta, Federalno ministarsvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori
1.2.2. Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačanje novih investicija	8,16%	1.000.000	500.000	500.000	Federalno ministarsvo razvoja, poduzetništva i obrta, Federalno ministarsvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori
<i>Strateški projekat 1.2.2.1: Uspostavljanje poslovne zone "Pilana"</i>	6,12%	750.000	250.000	500.000	<i>Federalno ministarsvo razvoja, poduzetništva i obrta, dijaspora, korisnici</i>
Prioritet 1.3. Efektuiranje turističkih potencijala na području općine	4,94%	605.000	142.000	463.000	

1.3.1. Promocija turističke i kulturne ponude općine Bosanski Petrovac	0,29%	35.000	35.000	0	
1.3.2. Unapređenje turističke infrastrukture općine Bosanski Petrovac	4,08%	500.000	100.000	400.000	Federalno ministarstvo kulture i sporta, Federalno ministarstvo prostornog uređenja i UNDP Via Dinarica
1.3.3. Uvezivanje smještajnih kapaciteta na teritoriji općine u funkciji razvoja cijelokupne turističke ponude	0,57%	70.000	7.000	63.000	Federalni zavod za zapošljavanje, Federalno ministarstvo razvoja i poduzetništva dr.međunarodni donatori
Strateški cilj 2	34,03%	4.167.415	2.640.403	1.527.012	
Prioritet 2.1. PROŠIRENJE OBRAZOVNIH,KULTURNIH I SPORTSKIH SADRŽAJA NA PODRUČJU OPĆINE	8,04%	985.000	638.920	346.080	
2.1.1. Razvoj kulture i sporta	1,54%	188.250	37.650	150.600	Transferi viših nivoa vlasti Federalno ministarstvo kulture i sporta, Zavod za zaštitu spomenika USK-a, Ministarstvo obrazovanja kulture i sporta USK-a
2.1.2. Podrška razvoju obrazovanja i aktivnostima djece i mladih	4,87%	596.750	501.270	95.480	Fondacija Mozaik
2.2.3. Unapređenje institucionalne saradnje između privrednika, obrazovnih institucija i općine	1,63%	200.000	100.000	100.000	UNDP, GIZ, Američka ambasada..i domaći Federalno ministarstvo razvoja i poduzetništva
Prioritet 2.2. IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA	18,80 %	2.302.415	1.591.483	710.932	
2.2.1. Izgradnja putne infrastrukture	9,80 %	1.200.000	1.200.000	0	Kreditna sredstva Razvojne banke
2.2.2. Elektrifikacija ruralnih područja	4,35%	532.415	106.483	425.932	Elektrodistribucija, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH na osnovu "Memoranduma o razumjevanju"
2.2.3. Unapređenje vodovodne infrastrukture i vodosnadbjevanja stanovništva na području općine Bosanski Petrovac	4,08%	500.000	250.000	250.000	GIZ, UNDP
2.2.4. Unapređenje rada u organima uprave	0,57%	70.000	35.000	35.000	Češka ambasada, USAID, OSCE
Prioritet 2.3. PODIZANJE NIVOA SOCIJALNE INKLUIZIJE	4,08%	500.000	220.000	280.000	

2.3.1. Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac	3,26%	400.000	170.000	230.000	Ministartsvo civilnih poslova, Federalno ministarsvo zdravstva i socijalne politike, OSCE, ambasade SAD i Japana, Japanska Ambasada
<i>Strateški projekt 2.3.1.1: Izgradnja prostorija Centra za socijalni rad</i>	1,39%	170.000	85.000	85.000	<i>Ambasade SAD, Češke, Njemačke, UNDP, CRS.</i>
2.3.2. Pomoć starijim kategorijama stanovništva kroz jačanje saradnje sa mjesnim zajednicama i NVO sektorom	0,82%	100.000	50.000	50.000	Međunarodni donatori, viši nivoi vlasti
Prioritet 2.4.SIGURNOST I ZAŠTITA STANOVNIŠTVA	3,10%	380.000	190.000	190.000	
2.4.1. Unaprjeđenje rada Civilne zaštite na području općine Bosanski Petrovac	2,94%	360.000	180.000	180.000	Međunarodni donatori, viši nivoi vlasti
2.4.2. Rješavanje problema pasa latalica	0,16%	20.000	10.000	10.000	UNDP
3. Strateški cilj	40,61%	4.972.866	981.293	3.991.573	
Prioritet 3.1. EFIKASNIJE UPRAVLJANJE OTPADOM I OTPADNIM VODAMA NA PODRUČJU OPŠTINE	37,75 %	4.622.886	881.293	3.741.573	
3.1.1. Zbrinjavanje komunalnog otpada	8,16%	1.000.000	300.000	700.000	Fond za zaštitu okoliša FBiH, donatorska sredstva
<i>Strateški projekt 3.1.1.1:Unapređenje sistema odvoženja otpada i proširenje pokrivenosti</i>	0,57%	70.000	28.000	42.000	<i>Fond za zaštitu okoliša FBiH, donatorska sredstva</i>
3.1.2. Odvodnja fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac	29,59 %	3.622.866	581.293	3.041.573	SIDA, EIB, Ministartsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a i Fond za zaštitu okoliša FBiH
<i>Strateški projekt 3.1.2.1:Izgradnja sekundarnih vodova na istočnom dijelu kanalizacione mreže i izgradnja Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda</i>	2,59%	317.225	31.222	286.003	<i>Fond za zaštitu okoliša FBiH, Min.vodoprivrede, poljoprivrede i šumarstva USK</i>
Prioritet 3.2. SMANJENJE EMISIJE CO2 I UPOTREBE FOSILNIH GORIVA	2,85%	350.000	100.000	250.000	
3.2.1. Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije	1,22%	150.000	50.000	100.000	UNDP, Češka ambasada
3.2.2. Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza	1,63%	200.000	50.000	150.000	UNDP
UKUPNO IZ STRATEŠKOG DOKUMENTA	100%	12.245.281	4.623.696	7.621.585	

PREGLED POIZVORIMA			
(IZNOSI U KM i procenti)			
Budžetska sredstva	Kreditna sredstva	Sredstva EU i međunarodnih donatora	Donacije / transferi
4.623.696	3.700.000	1.517.225	2.404.360
37,76%	30,22%	12,39%	19,63%

7. Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja

U proteklom periodu implementacije Strategije izrađena je formalna organizacijska struktura i donesena Procedura za planiranje, praćenje, vrednovanje i izvještavanje (PPVI pravilnik), te je uspostavljena Jedinica za upravljanje razvojem unutar organa uprave. Na ovaj način su stvorene sve pretpostavke za efikasno upravljanje razvojem. Izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta formirana je Služba Kabineta općinskog načelnika i Služba za obrt, poduzetništvo, razvoj i poljoprivredu, koje su ključni nosioci razvojnih aktivnosti. U skladu sa preporukama tehničke pomoći UNDP-a, Općina je izvršila izmjene u sistematizaciji uvođenjem nove pozicije „Stručni savjetnik za upravljanje razvojem i informacionim sistemom“ pri Kabinetu općinskog načelnika, koji bi trebao imati ulogu koordinatora Jedinice za upravljanje razvojem (JURA) i Općinskog razvojnog tima (ORT). Međutim pozicija nije popunjena i ulogu koordinatora JURA-e i ORT-a obavlja po rješenju općinskog načelnika Viši stručni saradnik za lokalni razvoj pri Službi za obrt, poduzetništvo, razvoj i poljoprivredu. Načelnik je svojim rješenjem imenovao prošireni JURA tim kojeg čine i svi šefovi službi, određeni državni službenici, te članovi Komisije za upravljanje razvojem i strateško planiranje (dalje u tekstu detaljnije pojašnjeno).

Ključnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju Strategije imaju:

Načelnik općine kroz jasno uspostavljanje mehanizama i definisanje odgovornosti odsjeka, odjeljenja u pogledu implementacije dijelova Strategije iz njihove nadležnosti te obezbjeđivanja njihove koordinacije.

Općinsko vijeće koje razmatra izvještaj o realizaciji strateških dokumenata Općine, uključujući i Strategiju razvoja kao vodeći strateški dokument koji je osnova za kreiranje i usvajanje svih ostalih razvojnih politika Općine.

Jedinstveni općinski organ kroz svoje organizacione jedinice (Kabinet načelnika i službe) koji priprema program razvoja općine, prostorne i urbanističke planove i učestvuje u izradi i operacionalizaciji plana implementacije strateških intervencija.

Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) koju, prema Odluci o formiranju, čine svi šefovi općinskih službi na čelu sa načelnikom, Viši stručni saradnik za lokalni razvoj i stručni saradnik za planiranje razvoja poljoprivrede i po potrebi i drugi uposleni. Unutar ovog tima, općina se bavi Strategijom razvoja općine kao cjeline, zatim inicira, koordinira i olakšava internu i eksternu koordinaciju aktivnosti svih aktera od promocije, pripreme i iniciranja projekata, izvođenja, praćenja, izvještavanja do iniciranja i ažuriranja Strategije te permanentno prati moguće izvore finansiranja na svim nivoima.

Općinski razvojni tim čiji je zadatak da zajedno sa Jedinicom za upravljanje razvojem (JURA), vodi proces planiranja na općinskom nivou i prati implementaciju Strategije razvoja te učestvuje u izradi godišnjeg plana implementacije i izvještaja o realizaciji Strategije kojeg JURA podnosi Načelniku, odnosno, Općinskom vijeću na usvajanje. ORT je sastavljen od predstavnika: općinskih službi i javnih ustanova i preduzeća.

Potrebe za unaprijeđenjem pristupa upravljanju razvojem

Na osnovu analize kapaciteta i procesa za upravljanje razvojem u Općini Bosanski Petrovac, koja je provedena u okviru srednjoročne evaluacije Strategije razvoja te na osnovu zaključaka analize sprovedene od Općinske uprave utvrđeno je da postoji osnova za dalje jačanje funkcije upravljanja razvojem (JURA-e). U tom pravcu zaključeno je da je potrebno:

- Unaprijediti internu komunikaciju službi i jedinice za koordinaciju strateških aktivnosti (JURA) s ciljem pravovremenog prikupljanja podataka, izrade jedinstvene baze projekata sa relevantnim podacima i pokazateljima ostvarenja strategije te redovne analize ostvarenja implementacije putem tematskih (mjesečnih/kvartalnih sastanka);
- Osigurati dostavljanje podataka kreiranjem jedinstvenih formi i obrazaca za izvještavanje od strane svih učesnika u implementaciji;
- Dosljedno primjenjivati Pravilnik o planiranju, praćenju i vrednovanju i izvještavanju (PPVI procedure), odnosno Zakon o razvojnem planiranju i upravljanju razvojem FBiH i prateće uredbe, kojim su definirani poslovi, uloge, odgovornosti i rokovi svih relevantnih aktera, a prvenstveno zaposlenih u općinskoj upravi, na realizaciji svake faze u procesu implementacije Strategije razvoja;
- Unaprijediti komunikaciju i ulogu Partnerske grupe u svim procesima upravljanja razvojem;
- Jačati međusobni dijalog i kanale komunikacije sa eksternim akterima s ciljem aktivnijeg uključenja u procese planiranja i implementacije u svrhu postizanja boljih i održivih rezultata;
- Jačati kapacitete predstavnika lokalne uprave i eksternih aktera za pisanje projekata u skladu sa zahtjevima donatora i EU fondova u svrhu privlačenja eksternih izvora koji predstavljaju visok udio u implementaciji strategije razvoja;
- Jačati sistem upravljanja kvalitetom putem dosljedne primjene PPVI procedure ali i putem ostalih mehanizama (npr. anketiranjem građana ili provođenjem tematskih sastanaka sa Partnerskom grupom, NVO, poslovnim sektorom, vezano za informiranje o Strategiji razvoja, planiranim i provedenim intervencijama koje imaju direktnе efekte na potrebe socioekonomskih aktera).

Tabela 27 Pregled aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja JLS

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti^{1*)}	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendarja aktivnosti Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA***)	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-a/RT-a
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: JURA tim
Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e zajedno sa Kabinetom načelnika Učesnici u procesu: Šefovi službi zajedno sa ostalim članovima JURA tima
Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nosilac procesa: Šefovi nadležnih službi Učesnici procesa: Ostali relevantni državni službenici i članovi JURA tima
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada JLS (<u>za narednu godinu</u>)	Nosilac procesa: Šefovi službi zajedno sa Kabinetom načelnika Učesnici procesa: Ostali članovi JURA tima
Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (<u>za narednu godinu</u>)	Nosilac procesa: Šef Službe za finansije Učesnici procesa: Koordinator JURA-e zajedno sa Načelnikom i šefovima službi;
Usklađivanje godišnjih planova rada službi/odjeljenja i Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (<u>za narednu godinu</u>)	Nosilac procesa: Šefovi Službi zajedno sa Kabinetom načelnika Učesnici procesa: Šefovi službi
Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (<u>za narednu</u>)	Nosilac procesa: Načelnik

godinu)	Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Nadležne službe i ostali službenici JURA-e
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških ciljeva	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	Nosilac procesa: Šefovi službi Učesnici procesa: Koordinator JURA-e zajedno sa ostalim članovima JURA tima
Uključivanje javnosti/ Partnerske grupe u praćenje provođenja strategije razvoja(**)	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e i članoviPartnerska grupe
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e zajedno sa Kabinetom načelnika Učesnici procesa: Šefovi službi
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Ostale važne aktivnosti: ▪ Uspostavljanje i unaprijeđenje međuopćinske/međuopštinske saradnje ▪ Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nosilac procesa: Koordinator JURA-e Učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e

8. Prilozi

Sažeti pregled strategije razvoja

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
1. Strateški cilj Podignut stepen ekonomskog razvoja koji je zasnovan na znanju, inovacijama i održivom korištenju prirodnih resursa		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Ukupna vrijednost izvoza	39 miliona KM	60 miliona KM
		Ukupan broj zaposlenih na području općine	1.274	1.500
		Vrijednost prosječne isplaćene neto plate na području općine	757 KM	> 1.000 KM
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.002.000	2.103.000	3.105.000
1.1. Prioritet Razvoj poljoprivrede		Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Ostvareni prihodi u poljoprivredi u KM	1.688.584	2.700.000
		Broj poljoprivrednih gazdinstava	480	500
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		220.000	980.000	1.200.000
1.1.1. Mjera Unaprijediti održivost poljoprivrednih gazdinstava i povećati prihode u poljoprivredi		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Ostvarena količina proizvodnje mlijeka	980.012 l	1.500.000
		Zasijane površine u plastenicima	2.000 m ²	4.000 m ²
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		150.000	850.000	1.000.000
1.1.2. Mjera Uspostavljanje održivog korištenja poljoprivrednog zemljišta i prirodnih		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj organskih proizvođača	2	4

	poljoprivrednih resursa	Broj registrovanih sakupljača samoniklog i začinskog bilja	2	5
		Broj registrovanih pčelara	7	10
		Broj registrovanih proizvođača Petrovačke base i sira	0	2
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		70.000	130.000	200.000
1.2. Prioritet	Izgradnja podsticajnog preduzetničkog i investicionog okruženja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj registrovanih obrtničkih djelatnosti na području općine Bosanski Petrovac	164	184
		Broj registrovanih pravnih lica na području općine	209	220
		Ostvareni poreski prihodi <i>per capita</i>	196 KM	>250 KM
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		640.000	660.000	1.300.000
1.2.1. Mjera	Unaprijediti održivost postojećih obrta i posticanje za otvaranje novih kroz podršku u vidu novčanih podsticaja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj programa podrške za obrte	-	1
		Broj podržanih obrta	-	50
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		140.000	160.000	300.000
1.2.2. Mjera	Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačanje novih investicija	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj novih investicija u općini/poslovnoj zoni	0	3
		Broj uposlenih u preduzećima lociranim u poslovnoj zoni Pilana	0	100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		500.000	500.000	1.000.000

		Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
1.3. Prioritet	Efektuiranje turističkih potencijala na području općine	Broj turista	0	500
		Broj novozaposlenih u turizmu	0	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		463.000	142.000	605.000
1.3.1. Mjera	Promocija turističke i kulturne ponude općine Bosanski Petrovac	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj novih turističkih proizvoda	0	10
		Broj implementiranih projekata iz oblasti turizma	0	7
		Broj kulturnih znamenitosti općine Petrovac uvrštenih u turističku ponudu	0	3
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		35.000		35.000
1.3.2. Mjera	Unapređenje turističke infrastrukture općine Bosanski Petrovac	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj izvršenih intervencija na unaprjeđenju turističke infrastrukture	0	15
		Uspostavljene free WI-FI zone	0	1
		Broj realizovanih projekata ljetnih kampova	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000	400.000	500.000
1.3.3. Mjera	Uvezivanje smještajnih kapaciteta na teritoriji općine u funkciji razvoja cjelokupne turističke ponude	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj registrovanih objekata u seoskim domaćinstvima za pružanje usluge smještaja	1	10
		Broj raspoloživih ležaja u seoskim domaćinstvima	10	50

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		7.000	63.000	70.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
2. Strateški cilj	Poboljšan kvalitet života stanovnika	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Migracioni saldo – petogodišnji prosjek	-77 stanovnika	-30 stanovnika
		Stepen razvijenosti općine Bosanski Petrovac na nivou FBiH – rang i grupa	58 (IV)	<50 (III)
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.640.403	1.527.012	4.167.415
2.1. Prioritet	Proširenje obrazovnih,kulturnih i sportskih sadržaja na području općine	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Ukupan broj djece i korisnika odgojno-obrazovnih ustanova sa područja općine	208	220
		Broj organizovanih sportskih manifestacija i događaja - godišnje	5	7
		Broj organizovanih kulturnih manifestacija i događaja - godišnje	5	7
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		638.920	346.080	985.000
2.1.1. Mjera	Razvoj kulture i sporta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj zaštićenih i obnovljenih objekata kulture	-	5
		Broj izgrađenih i modernizovanih objekata sportske infrastrukture	-	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		37.650	150.600	188.250
2.1.2. Mjera	Podrška razvoju obrazovanja i aktivnostima djece i mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Finansijska sredstva izdvojena za prevoz učenika godišnje	31.500	35.000

		Finansijska sredstva za stipendiranje učenika godišnje	7.500	25.000
		Broj realizovanih projekata Omladinske banke godišnje	12	15
		Broj pokrenutih mikrobiznisa mladih	0	2
		Broj rekonstruisanih igrališta (po standardima	0	2
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		501.270	95.480	596.750
2.1.3. Mjera	Unapređenje institucionalne saradnje između privrednika, obrazovnih institucija i općine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj koordinacionih tijela za institucionalnu saradnju	0	1
		Broja zaposlenih pripravnika	4	10
		Broj korisnika programa prekvalifikacije i dokvalifikacije	0	70
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000	100.000	200.000
2.2. Prioritet	Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje kvaliteta i efikasnosti javnih usluga	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Stepen zadovoljstva građana stanjem i dostupnošću komunalne infrastrukture - % ispitanih	-	>75%
		Stepen zadovoljstva građana kvalitetom javnih usluga - % ispitanih	-	>85%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.591.483	710.932	2.302.415
2.2.1. Mjera	Izgradnja putne infrastrukture	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj kilometara asfaltiranih i izgrađenih puteva	222,6 km	234,96 km
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		1.200.000	0	1.200.000
2.2.2. Mjera	Elektrifikacija ruralnih područja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj domaćinstava u predmetnim ruralnim područjima (Jakšići, Podosječenica, Veliki Risovac – Guskarica, Šobatovac i Prkos) koji imaju pristup električnoj energiji	8	52
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		106.483	425.932	532.415
2.2.3. Mjera	Unapređenje vodovodne infrastrukture i vodosnadbjevanja stanovništva na području općine Bosanski Petrovac	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Br.km vodovodne mreže na području općine	158	200
		Br.potrošača vode sa javnog vodovoda	4.000	4.500
		% gubitka vode	50	25
		Br. domaćinstava u općini koji nemaju pristup vodovodu	350	150
		Br. domaćinstava u općini koji koriste vodu iz lokalnih sigurnih/kontroliranih vodovoda	380	530
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000	250.000	500.000
2.2.4. Mjera	Unapređenje rada u organima uprave	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj nabavljenih računara i software-a	0	50
		Broj kancelarija u zgradama organa uprave u kojima je izvršena adaptacija (zamjena stolarije, podnih obloga i dr.)	0	3
		Broj organizovanih edukacija iz oblasti informatike za uposlenike uprave	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		35.000	35.000	70.000
		Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
2.3. Prioritet	Podizanje nivoa socijalne inkluzije	Broj osoba u stanju socijalne potrebe koje su obuhvaćene novim programima podrške (korisnici usluga Dnevnog centra, briga o starijim licima u ruralnim područjima)	-	> 120
		Broj korisnika prava na jednokratnu i izuzetnu socijalnu novčanu pomoć	150	100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		220.000	280.000	500.000
2.3.1. Mjera	Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj korisnika prava na osnovnu (stalna) socijalnu pomoć	7	15
		Broj korisnika za tuđu njegu i pomoć putem FBiH	67	80
		Broj korisnika za tuđu njegu i pomoć putem USK-a	36	50
		Broj žrtava nasilja u porodici	8	< 3
		Broj pruženih terapija u novouspostavljenom Dnevnom centru	0	70
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		170.000	230.000	400.000
2.3.2. Mjera	Pomoć ugroženim kategorijama stanovništva kroz jačanje saradnje sa mjesnim zajednicama i NVO sektorom	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Dodatno opremljeni objekti MZ na području općine tehničkom i kancelarijskom opremom	0	13
		Broj educiranih predstavnika mjesnih zajedница, nevladinih organizacija i Crvenog križa za podršku lokalnom stanovništvu	0	30

		Broj NVO kojima je riješen kancelarijski prostor	0	5
		Crvenog križa i obilazak starih i iznemoglih lica iz ruralnih područja općine	-	1
		Broj mjesnih zajednica u kojima postoji praksa redovnog obilaska starih i iznemoglih lica	0	13
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		50.000	50.000	100.000
2.4. Prioritet	Sigurnost i zaštita stanovništva	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Iznos prijavljenih šteta od prirodnih i drugih nepogoda - prosjek	53.618,59 KM	40.000,00 KM
2.4.1. Mjera	Unapređenje rada Civilne zaštite na području općine Bosanski Petrovac	Prijave incidenata uslijed napada pasa latalica	da	ne
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		190.000	190.000	380.000
		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Nabavljeno vatrogasno vozilo	0	1
		Broj godišnje očišćenih kanala za odvođenje oborinskih voda i sprečavanje poplava	1	4
		Broj pripadnika Vatrogasne jedinice i Civilne zaštite koji su osposobljeni za djelovanje u slučaju elementarnih nepogoda	3	6
		Spremnost Vatrogasne jedinice da djeluje u slučaju požara u ruralnim područjima tokom ljetnih mjeseci i sušnog perioda	nepotpuna	potpuna
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		180.000	180.000	360.000
2.4.2. Mjera	Rješavanje problema pasa latalica	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj provedenih kampanja o značaju sterilizacije pasa	0	2
		Broj potpisanih ugovora sa centrima za smještaj napuštenih životinja	0	1
		Broj napuštenih životinja koje su trajno zbrinute/udomljene	0	130
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		10.000	10.000	20.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
3. Strateški cilj	Osigurano održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Udio komunalnog otpada koji se prikuplja i odlaže na sanitарне deponije, %	92%	100%
		% otpadnih voda obuhvaćenih kanalizacionim sistemom koje se prečišćavaju	0	100%
		Granična vrijednost izloženosti za suspendovane čestice PM2.5 – mjerno mjesto na urbanom području	n/a	< 30 µg/m3
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		981.293	3.991.573	4.972.866
3.1. Prioritet	Efikasnije upravljanje otpadom i otpadnim vodama na području opštine	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Količina otpada koji nije prikupljen ili adekvatno zbrinut – u m ³	300	<100
		Broj funkcionalnih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	0	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		881.293	3.741.573	4.622.866
		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
3.1.1. Mjera	Zbrinjavanje komunalnog otpada	Broj korisnika usluge odvoza smeća i otpada	2.800	3.300
		Broj evidentiranih divljih deponija	8	0
		Količina otpada prikupljenog tokom godine – m ³	4.000	>5.000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		300.000	700.000	1.000.000
3.1.2. Mjera	Odvodnja fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Br. kilometara kanalizacijske mreže na području općine – u km	33	45
		Domaćinstva – broj priključaka	1.750	2.100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		581.293	3.041.573	3.622.866
3.2. Prioritet	Smanjenje emisije CO ₂ i upotrebe fosilnih goriva	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Ukupan iznos troška električne energije u objektima u vlasništvu općine – u KM	23.902 (2019. godina)	<20.000
		Udio korištenja obnovljivih izvora u proizvodnji el. energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) – u kW godišnje	219MWh	400 MWh
		Udio registrovanih vozila na području općine sa električnim ili hibridnim pogonom	< 1%	>5%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000	250.000	350.000
3.2.1. Mjera	Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Boj solarnih kolektora na zgradama u privatnim objektima	1	6
		Broj javnih zgrada koje su utopljene	1	3
		Broj postavljenih solarnih klupa i stabala	0	7 (5+2)
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
3.2.2. Mjera	Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Dužina izgrađene „ekološke“ biciklističke staze – u km	5	15

	Broj označenih biciklističkih staza i biciklističkih parkinga u gradskom dijelu općine	1	6
	Broj postavljenih sistema punjenja za električna vozila na magistralnom putu M5	0	2
	Broj dodijeljenih subvencija za kupovinu bicikala	0	100
	Broj uređaja za mjerjenje kvaliteta vazduha u užem gradskom području	0	1
	Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
	50.000	150.000	200.000

Detaljan pregled mjera

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE		
Naziv mjere	1.1.1. Unaprijediti održivost poljoprivrednih gazdinstava i povećati prihode u poljoprivredi		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj mјere je na unapređenju stanja u oblasti stočarske i biljne proizvodnje na području općine Bosanski Petrovac kroz podršku u vidu poticaja razvoju poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - povećanje stočnog fonda koji će doprinjeti većoj proizvodnji mesa i mlijeka; - podrška poboljšanju i modernizaciji poljoprivredne mehanizacije i izgradnja stajskih objekata; - poticanje razvoja plasteničke proizvodnje, te organizovano uvezivanje proizvođača za otkup; 		
Ključni strateški projekti	"Podrška razvoju stočarske proizvodnje po sistemu krava-tele"	Očekivni krajnji rezultat: Više od 30 stočara sa područja općine Bosanski Petrovac proširilo svoj stočni fond	
Indikatori za praćenje rezultata mјere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata) - Ostvarena količina proizvodnje mlijeka - Zasijane površine u plastenicima	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
Razvojni efekat i doprinos mјere ostvarenju prioriteta	Očekivani razvojni efekat odnosi se na razvijenu poljoprivrednu proizvodnju kao strateške grane		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.000.000,00 KM Izvor: 150.000,00 KM iz budžeta općine 750.000,00 KM (Ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a, Federalno ministarsvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, IFAD Federalno ministarstvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka 100.000,00 KM korisnici		
Period implementacije mјere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mјere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mјere	Služba za obrт, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu		
Ciljnegrupa	Poljoprivredni proizvođači, žene u ruralnim područjima		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE		
Naziv mjere	1.1.2. Uspostavljanje održivog korištenja poljoprivrednog zemljišta i prirodnih poljoprivrednih resursa		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Ova mjera podrazumjeva osiguranje podrške promociji i privlačenju investicija u oblasti razvoja poljoprivredne proizvodnje. Obzirom na to da općina Bosanski Petrovac raspolaže značajnim, ali nedovoljno iskorištenim prirodnim potencijalima za diverzifikaciju privrednih aktivnosti, potrebno je povećati iskorištenost potencijala za intenziviranje poljoprivredne proizvodnje. Bogatstvo pašnjacima i livadama pruža uslove za povećanje stočarske djelatnosti, pri čemu postoje područja pogodna za organsku proizvodnju sa zemljишtem koje nije zagađeno teškim metalima i koje je udaljeno od aerozagadživača. Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provođenje agrotehničkih mjer za zaštitu tla i kontrolisano odlaganje otpada iz poljoprivrede; - Davanje pod zakup poljoprivrednog zemljišta zainteresovanim poljoprivrednim proizvođačima; - Podrška razvoju organske proizvodnje, - Podrška i promocija u sakupljanju samoniklog ljekovitog i začinskog bilja - Podrška i promocija proizvođača meda; - Podrška i promocija proizvođačima Petrovačke base i sira. 		
Ključni strateški projekti	Očekivni krajnji rezultat:		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj organskih proizvođača; - Broj registrovanih sakupljača samoniklog i začinskog bilja, - Broj registrovanih proizvođača Petrovačke base i sira - Broj registrovanih pčelara 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 - 2 - 0 - 7 	<ul style="list-style-type: none"> - 4 - 5 - 2 - 10
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekivani razvojni efekat odnosi se na razvijenu poljoprivrednu proizvodnju kao strateške grane privrede općine Bosanski Petrovac		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 200.000,00 KM Izvor: 70.000,00 KM iz budžeta općine; 130.000,00 KM (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, IFAD Federalno ministarstvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori.		
Period implementacije mjere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjere	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu		
Ciljnegruppe	Poljoprivredni proizvođači koji se bave organskom proizvodnjom, žene u ruralnim područjima, udruženje pčelara		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.2. IZGRADNJA PODSTICAJNOG PREDUZETNIČKOG I INVESTICIONOG OKRUŽENJA		
Naziv mjere	1.2.1. Unaprijediti održivost postojećih obrta i podsticanje za otvaranje novih kroz podršku u vidu novčanih podsticaja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Fokus ove mјere je na unapređenju stanja u oblasti razvoja obrtničke djelatnosti na području općine Bosanski Petrovac kroz podršku u vidu novčanih poticaja. Glavna područja djelovanja odnose se na : <ul style="list-style-type: none"> - promociju i podršku obrtničkoj djelatnosti kroz finansijske podsticaje (putem javnih poziva) i nefinansijske podsticaje; - podrška obrtnicima u pripremi za korištenje dostupnih finansijskih izvora finansiranja, 		
Ključni strateški projekti		Očekivni krajnji rezultat:	
Indikatori za praćenje rezultata mјere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj programa podrške za obrte - Broj podržanih obrtnika 	<ul style="list-style-type: none"> - 0 - 0 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 - 50
Razvojni efekat i doprinos mјere ostvarenju prioriteta	Očekivani razvojni efekat odnosi se smanjenje broja nezaposlenih osoba na području općine, kao i razvoj obrtničke djelatnosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 300.000,00 KM Izvor: 140.000,00 KM iz budžeta općine 160.000,00 KM (Federalni zavod za zapošljavanje, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, Federalno ministarstvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori)		
Period implementacije mјere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mјere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mјere	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu		
Ciljnegrupa	Obrtnici, nezaposlene osobe sa evidencije biroa za zapošljavanje		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.2. IZGRADNJA PODSTICAJNOG PREDUZETNIČKOG I INVESTICIONOG OKRUŽENJA		
Naziv mjere	1.2.2. Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija općine za privlačanje novih investicija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj mjere je osigurati finansijska sredstva za izgradnju, kako putne, tako i komunalne infrastrukture koja je neophodna za funkcionisanje privrednih subjekata na području općine. Također, ova mjera podrazumejava osiguranje podrške promociji i privlačenju investicija u ciljane oblasti privrede i razvoja novih privrednih djelatnosti. U oblasti drvne industrije potrebno je poticati razvoj kapaciteta za veći stepen finalizacije proizvoda i veću dodanu vrijednost u ovoj industriji, jer značajan dio preduzeća u ovoj industriji izvozi drvo bez finalne prerade.</p> <p>Glavna područja djelovanja ove mjeru odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnju putne i komunalne infrastrukture, - promociju općine kao atraktivne destinacije za ulaganje, sa posebnim naglaskom na investicije iz dijaspore - povećanje iskorištenosti prirodnih potencijala za rast privrednih aktivnosti 		
Ključni strateški projekti	Uspostavljanje poslovne zone "Pilana"	Očekivni krajnji rezultat: Otvoren najmanje 1 prerađivački kapacitet i kreirano min. 60 novih radnih mesta	
Indikatori za praćenje rezultata mjeru	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata) <ul style="list-style-type: none"> - Broj novih investicija u općini - Broj uposlenih u preduzećima lociranim u poslovnoj zoni Pilana 	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
Razvojni efekat i doprinos mjeru ostvarenju prioriteta	Očekivani razvojni efekat odnosi se smanjenje broja nezaposlenih osoba na području općine, povećanje prihoda i samim tim održivi razvoj općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 1.000.000,00 KM Izvor: 500.000,00 KM iz budžeta općine 500.000,00 KM (Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, Federalno ministarstvo za izbjegla i raseljena lica kroz programe održivog povratka i drugi međunarodni donatori)</p>		
Period implementacije mjeru	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjeru	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjeru	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu		
Ciljnogrupo	Privrednici, nezaposlene osobe sa evidencije biroa za zapošljavanje		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.3. Efektuiranje turističkih potencijala na području općine Bosanski Petrovac		
Naziv mjere	1.3.1. Promocija turističke i kulturne ponude općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj mjere je promocija i privlačanje investicija u ciljane oblasti u sektoru turizma i razvoja novih turističkih proizvoda i njihovo uvezivanje u turističku ponudu općine Bosanski Petrovac.</p> <p>Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koordinacija i povezivanje svih zainteresovanih strana (javne institucije, privatnici, ugostiteljski objekti, turistički radnici, turističke agencije - Kreiranje jedinstvene turističke i kulturne ponude na području općine - Izrada promotivnih materijala i promocija općine kao atraktivne turističke destinacije. - Jačanje međuopćinske, entitetske i prekogranične saradnje, - Pripremanje i razrada projekata iz sektora razvoja turizma i kulture za apliciranje prema domaćim i međunarodnim izvorima finansiranja. 		
Ključni strateški projekti	Očekivni krajnji rezultat:		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novih turističkih proizvoda, - Broj implementiranih projekata iz oblasti turizma - Broj kulturnih znamenitosti općine Petrovac uvrštenih u turističku ponudu 	-0 -0 -0	- 10 - 7 - 3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<ul style="list-style-type: none"> - Očekivani razvojni efekat odnosi se na unapređenje li podizanje nivoa usluga za razvoj turizma općine Bosanski Petrovac, te privlačenje turista radi ostvarivanja prihoda. 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 35.000</p> <p>Izvor: 35.000 KM iz budžeta općine</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjere	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu, JU Centar za kulturu i obrazovanje		
Ciljnegrupa	Obrtnici, poljoprivredna gazdinstva, nezaposlene osobe i turisti		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.3. Efektuiranje turističkih potencijala na području općine Bosanski Petrovac		
Naziv mjere	1.3.2. Unapređenje turističke infrastrukture općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Općina Bosanski Petrovac je bogata kulturno historijskim znamenitostima, kao i prirodnim ljepotama, ali ti potencijali nisu u dovoljnoj mjeri iskorišteni. Ova mjera se odnosi na finansijsku podršku za izgradnju, obnovu, restauraciju kulturno-turističkih potencijala općine u cilju povećavanja konkurentnosti u turizmu.</p> <p>Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnova, restauracija kulturno-historijskih obilježja, - Izgradnja pristupnih staza i turističke signalizacije - Unapređenje sadržaja turističke interpretacije na planinarskim stazama (npr. poučne staze, interpretacijske table, odmorišta s vidikovcima) - Razvoj mreže biciklističkih i pješačkih staza kroz ruralni krajolik opremljenih turističkom interpretacijom (signalizacija, table, GPS sistev, karte) - razvoj specijalističkog infopunkta za bicikliste, planinare i speleologe u sklopu centara za posjetioce - razvoj projekata ljetnih kampova - unaprjeđenje tehnološke opremljenosti destinacija (besplatne WiFi zone) 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izvršenih intervencija na unapređenju turističke infrastrukture - Uspostavljene free WI-FI zone - Broj realizovanih projekata ljetnih kampova 	<ul style="list-style-type: none"> - 0 - 0 - 0 	<ul style="list-style-type: none"> - 15 - 1 - 5
Razvojni efekat i doprinos mjeri ostvarenju prioriteta	<ul style="list-style-type: none"> - Očekivani razvojni efekat odnosi se na unapređenje li podizanje nivoa usluga za razvoj turizma općine Bosanski Petrovac, te privlačenje turista radi ostvarivanja prihoda. 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 500.000,00KM Izvor: 100.000 KM iz budžeta općine 400.000 KM (Federalno ministarstvo kulture i sporta, Federalno ministarstvo prostornog uređenja i dr.međunarodni donatori)</p>		
Period implementacije mjeri	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjeri	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjeri	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu, JU Centar za kulturu i obrazovanje		
Ciljnegrupo	Obrtnici, NVO,		

Veza sa strateškim ciljem	1. PODIGNUT STEPEN EKONOMSKOG RAZVOJA KOJI JE ZASNOVAN NA ZNANJU, INOVACIJAMA I ODRŽIVOM KORIŠTENJU PRIRODNIH RESURSA		
Prioritet	1.3. Efektuiranje turističkih potencijala na području općine Bosanski Petrovac		
Naziv mjere	1.3.3. Uvezivanje smještajnih kapaciteta na teritoriji općine u funkciji razvoja cjelokupne turističke ponude		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Ova mjeru se odnosi na povećanje kvaliteta smještajnih kapaciteta uz uključivanje većeg broja lokalnih seoskih gazdinstava i njihovih proizvoda i usluga u lanac vrijednosti.</p> <p>Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - poticanje razvoja i uređenja ponude smještaja u ruralnim područjima, naročito malih pansiona i smještaja u porodičnim poljoprivrednim domaćinstvima - razvoj agroturizma; - poticanje razvoja raznovrsne i autentične ugostiteljske ponude razvoj programa turističke edukacije za ugostitelje (npr. domaći meniji, lokalni sastojci, uređenje enterijera/eksterijera i sl.) 		
Ključni strateški projekti	-	Očekivni krajnji rezultat:	
Indikatori za praćenje rezultata mjeru	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2019.	Ciljne Vrijednosti 2027
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj registrovanih objekata u seoskim domaćinstvima za pružanje usluge smještaja - Broj raspoloživih ležaja u seoskim domaćinstvima 	-1 10	-10 -50
Razvojni efekat i doprinos mjeru ostvarenju prioriteta	<p>- Očekivani razvojni efekat odnosi se na unapređenje li podizanje nivoa usluga za razvoj turizma općine Bosanski Petrovac, te privlačenje turista radi ostvarivanja prihoda.</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 70.000,00 Izvor: 10 % KM iz budžeta općine 90% KM (Federalni zavod za zapošljavanje, federalno ministarstvo razvoja i poduzetništva UNDP-Via Dinarica, Američka ambasada)</p>		
Period implementacije mjeru	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjeru	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjeru	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu, JU Centar za kulturu i obrazovanje		
Ciljnegrupa	Obrtnici, poljoprivredna gazdinstva, nezaposlene osobe		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLIŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.1. PROŠIRENJE OBRAZOVNIH, KULTURNIH I SPORTSKIH SADRŽAJA NA PODRUČJU OPĆINE		
Naziv mjere	2.1.1. Razvoj kulture i sporta		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Uvažavajući bogato kulturno-historijsko naslijeđe općine, kao ključna potreba u ovoj oblasti nameće se implementacija strateških intervencija koje će za cilj imati očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa i promociju ove vrste sadržaja na području općine, a što u velikoj mjeri može doprinijeti i razvoju turizma. Prioritetne potrebe u oblasti kulture odnose se na pokretanje likovne kolonije „Jovan Bijelić“, sanaciju rodne kuće Jovana Bijelića, postavljanje zadnje i bočne fasade Spomen-muzeja Jovan Bijelić, kao i potkrovле zgrade, potom uvođenje sistema grijanja u prostorije u prizemlju zgrade gdje se nalazi postavka tri izložbene cjeline. Pored toga potrebno je izvršiti sanaciju i uređenje „Kulin Kapetanove kule Prkos“, restauraciju Bjelajske kule i hrama Sv. Georgija, Kolunić, kao i sanaciju spomen kuće Ahmeta Hromadžića. Ulagaju su neophodna i u obnovu i rekonstrukciju Partizanskog groblja, restauraciju Titovog voza, te restauraciju monolitnih ploča i ostalih identifikovanih kulturno-historijskih spomenika na području naše općine. Za potrebe JU "Centar za kulturu i obrazovanje" Bosanski Petrovac koja je smještena u Domu kulture trebala bi se izvršiti nabavka kancelarijskog namještaja i računara. Zaštita, očuvanje i opremanje Spomen biblioteke Skendera Kulenovića u skladu sa dogovorom i smjernicama resornog kantonalnog ministartsva u čijoj ingerenciji se nalazi ustanova.</p> <p>U oblasti sportsa u narednom periodu potrebno je sanirati sportski-nogometni teren, nastaviti sa sanacijom igrališta MSŠ, te raditi na rješavanju problema plaćanja sportske dvorane za aktivnosti sportskih klubova uz istovremenu nabavku opreme za sve sportske klubove na području općine. Isto tako za razvoj sporta je od velike važnosti i stavljanje gradskog bazena u funkciju sa svim pratećim sadržajem. Mogućnost rekonstrukcije gradskog bazena i njegovo stavljanje u funkciju je predviđeno putem javnog - privatnog parterstva.</p> <p>U narednom periodu raditi na unapređenju kulturnih i sportskih događaja koji se organizuju na teritoriji naše općine od kojih izdvajamo kao najznačajnija područja djelovanja ove mjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promocija sadržaja i privlačenje većeg broja posjetilaca stalnoj postavci umjetničkih slika Akademskog slikara Jovana Bijelića u Muzeju Jovan Bijelić kao i stalnoj postavci petrovačkih člima i rukotvorina - Uređenje i prezentacija postavka ličnih predmeta Ahmeta Hromadžića - Organizacija Dana Skendera Kulenovića - Organizacija Sajma base i krompira Smoljana-Bosanski Petrovac; - Obilježavanje 27. jula-Dan ustanka naroda BiH protiv fašizma, - Organizovanje Prvomajske trke, - Obilježavanje Dana općine Bosanski Petrovac, 25. Maj - Organizovanje manifestacije „Prvi glas Bosanskog Petrovca“ - Organizovanje Petrovačkog kulturno-sportskog ljeta u mjesecu julu - Organizovanje manifestacije pod nazivom „Prva kosa Grmeča“ 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***

	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zaštićenih i obnovljenih objekata kulture - Broj izgrađenih i modernizovanih objekata sportske infrastrukture 	-	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjere biće unaprjeđeni kulturni i sportski sadržaj na području općine što će doprinijeti većoj zainteresovanosti stanovništva za oblast sporta i kulture te ukupom kvalitetu društvenog života na području općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>188.250 KM</p> <p>37.650 KM ili 20 % institucije kulture i sporta (Federalna i kantonalna ministarstva kulture i sporta, Kantonalni zavod za zaštitu spomenika)</p> <p>37.650 KM ili 20 % budžet općine</p> <p>112.950 KM ili 60 % donatori (Ambasada Njemačke, Ambasada SAD, Ambasada Japana, CRS)</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjere	<p>JU Centar za kulturu i obrazovanje Bosanski Petrovac</p> <p>JU Spomen biblioteka "Skender Kulenović" Bosanski Petrovac</p> <p>Sportski savez općine Bosanski Petrovac</p>		
Ciljne grupe	Ljubitelji kulture, sportisti, mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLIŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.1. PROŠIRENJE OBRAZOVNIH, KULTURNIH I SPORTSKIH SADRŽAJA NA PODRUČJU OPĆINE		
Naziv mjere	2.1.2. Podrška razvoju obrazovanja i aktivnostima djece i mlađih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Cilj mjere je pružiti podršku aktivnostima djece i mlađih kroz formalno obrazovanje, a drugim aktivnostima poboljšati kvalitet provedenog slobodnog vremena djece i mlađih sa područja općine Bosanski Petrovac. Područja djelovanja: -sufinansiranje prevoza učenika srednjih škola; -stipendiranje studenata; -program Omladinske banke, društveno korisni projekti neformalnih grupa mlađih, apliciranje na javni poziv; -Uspostavljanje fonda za podršku mikrobiznisima mlađih (komercijalno poljoprivredno gazdinstvo ili obrt); -izgradnja i rekonstrukcija dječjih igrališta (sportskih i rekreativnih mobilijara).		
Ključni strateški projekti			Očekivni krajnji rezultat:
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Finansijska sredstva izdvojena za prevoz učenika godišnje - Finansijska sredstva za stipendiranje učenika godišnje - Broj realizovanih projekata Omladinske banke godišnje - Broj pokrenutih mikrobiznisima mlađih - Broj rekonstruisanih igrališta 	31.500 7.500 12 0 0	35.000 25.000 15 2 2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacija ove mjere dopriniće proširenju i podizanju kvalitete društvenih sadržaja za djecu i mlađe na području općine Bosanski Petrovac što je neophodan preduslov za njihov ostanak na ovom području.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Prevoz učenika: Iznos: 245.000,00 KM Izvor: 100% općina, - Stipendiranje učenika: Iznos: 175.000,00 KM Izvor: 100 % općina, - Program Omladinske banke: Iznos 148.750,00 KM Izvor: općina 45 %, Fondacija Mozaik 55 % - Fond za podršku mikrobiznisima: Iznos 28.000,00 KM, Izvor: općina 50 %, Fondacija Mozaik 50 % - Rekonstrukcija igrališta se provodi kroz program Omladinske banke ili apliciranjem na objavljenje javne pozive. <p>UKUPNO MJERA: 596.750,00 KM, Izvor: Općina 84%, (501.270,00 KM) Fondacija Mozaik 16% (95.480,00 KM)</p>		
Period implementacije mjere	2021.-2027.godina		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina
Nosioci mjere	Općina, škole, mladi
Ciljne grupe	Djeca i mladi

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNIKA		
Prioritet	2.1. PROŠIRENJE OBRAZOVNIH, KULTURNIH I SPORTSKIH SADRŽAJA NA PODRUČJU OPĆINE		
Naziv mjere	2.1.3. Unaprjeđenje institucionalne saradnje između privrednika, obrazovnih institucija i općine		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Ova mjera odnosi se na poboljšanje i jačanje saradnje između privrednog, obrazovnog i upravljačkog sektora s ciljem da se poboljša kvaliteta ljudskih resursa u privredi, tačnije, mapiranje deficitarnih zanimanja, kako bi obrazovni profili zadovoljili potražnju na tržištu. Ponude radne snage prilagoditi posebnim zahtjevima tržišta rada, odnosno potrebama poslodavaca. Glavna područja djelovanja odnose se na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspostava koordinacionog tijela i analiza i prikupljanje informacija o stanju i potrebama kvalificirane radne snage; - stvaranje uslova za uvođenje novih struka u MSŠ; - sfinansiranje zapošljavanja pripravnika i volontera u privrednim subjektima, JU i poduzećima; - projekat dokvalifikacije i prekvalifikacije kadrova. 		
Ključni strateški projekti	Očekivni krajnji rezultat:		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Formirano koordinaciono tijelo - Broj zaposlenih pripravnika - Broj korisnika programa prekvalifikacije i dokvalifikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - 0 - 4 - 0 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 - 10 -70
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<ul style="list-style-type: none"> - Očekivani razvojni efekat odnosi se na smanjenje broja nezaposlenih osoba na području općine, povećanje prihoda, održavanje MSŠ i samim tim održivi razvoj općine. 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 200.000,00 Izvor: 100.000,00 KM općina 100.000,00 KM (Federalni zavod za zapošljavanje, Federalno ministarstvo za izbjegla i raseljena lica,)</p>		
Period implementacije mjere	2021.-2027. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nosioci mjere	Služba za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu		
Ciljne grupe	Privrednici, nezaposlene osobe sa evidencije biroa za zapošljavanje, MSŠ		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.2. IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA		
Naziv mjere	2.2.1. Izgradnja putne infrastrukture		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Mjera ima za cilj uspostavljanje bolje saobraćajne povezanosti stanovništva, prohodnost proizvoda te bolje uvezivanje lokalnih proizvođača i tržišta.U proteklom petogodišnjem periodu lokalni putevi su djelimično sanirani i rekonstruisani, te se i dalje kao ključna potreba ističe sanacija preostalih lokalnih puteva.</p> <p>Evidencijom nadležne općinske službe za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša evidentirani su makadamski putevi koje je potrebno asfaltirati (preko 200 kilometara makadamskih puteva. U narednom strateškom periodu planirano je da se asfaltira najmanje 12 kilometara lokalnih puteva.</p> <p>Obzirom da trenutna situacija vezana za režim saobraćaja u užem dijelu grada nema mogućnosti izmještanja teretnog saobraćaja alternativnim pravcima u narednom periodu potrebno je planirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> -izgradnju zaobilaznice koja bi teretni saobraćaj usmjerila van užeg dijela grada; -izgradnjom zaobilaznice stvorile bi se mogućnosti za pješačku zonu, barem u ljetnom periodu u ulici Trgovačka i dijelu Ul. Bosanska; <p>Kako UL. Trgovačka ulazi u sastav magistralnog puta M14,2 otvara se mogućnost sufinansiranja zaobilaznice od strane Federalne direkcije za ceste. Pomenuta zaobilaznica biće neophodna i iz razloga planirane izgradnje industrijske zone u krugu bivšeg prostora Šipad Oštrelj.</p>		
Ključni strateški projekti	Očekivani krajnji rezultat projekta		
Indikatori za praćenje rezultata mјere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj km asfaltiranih makadamskih puteva na području općine Bosanski Petrovac 	222,6 km	234,96 km
Razvojni efekat i doprinos mјere ostvarenju prioriteta	Asfaltiranjem makadamskih lokalnih puteva na području općine Bosanski Petrovac unaprijediće se kvalitet i efikasnost javnih usluga te odgovoriti na brojne zahtjeve stanovništva u pogledu uređenja putne infrastrukture.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.200.000 KM Izvor: Budžet općine (kreditna sredstva Razvojne banke)		
Period implementacije mјere	2020-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mјere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mјere	Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša		

Ciljne grupe	Stanovnici općine Bosanski Petrovac, poljoprivredni proizvođači, privrednici
---------------------	--

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.2. IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA		
Naziv mjere	2.2.2. Elektrifikacija ruralnih područja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj mјere je osigurati finansijska sredstva za elektrifikaciju ruralnih područja općine koji nemaju nikako pristup električnoj energiji zbog uništene elektro mreže. Okvirna područja djelovanja su realizacija projekta elektrifikacije na sljedećim prioritetnim lokacijama i naseljima: Jakšići, Podosječenica, Veliki Risovac – Guskarica, Šobatovac i Prkos.</p> <p>Pored toga, u narednom periodu moguće su intervencije i na elektrifikaciji drugih područja u skladu sa iskazanim potrebama i njihovim zahtjevima</p>		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mјere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj domaćinstava u predmetnim ruralnim područjima (Jakšići, Podosječenica, Veliki Risovac – Guskarica, Šobatovac i Prkos) koji imaju pristup električnoj energiji. 	8	52
Razvojni efekat i doprinos mјere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat se odnosi na održivi povratak stanovništva na području općine Bosanski Petrovac i unapređenje kvaliteta života povratničke populacije.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 532.415,01 Izvor: 106,483,00 KM Općina 425,932,00 KM Elektrodistribucija, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH Na osnovu "Memoranduma o razumijevanju"</p>		
Period implementacije mјere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mјere	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mјere	Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša i Podružnica Elektrodistribucija Bihać, Poslovna jedinica Bosanski Petrovac		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.2. IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA		
Naziv mjere	2.2.3. Unapređenje vodovodne infrastrukture i vodosnadbjevanja stanovništva na području općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Ova mjera ima za cilj unapređenje i poboljšanje uslova vodosnadbjevanja stanovništva na području općine Bosanski Petrovac. Također, realizacijom predložene mjeru, odnosno planiranih aktivnosti, smanjiće se gubici vode tehnološkim unapređenjem sistema, proširiti sistem vodosnadbjevanja u ruralnim krajevima, te u znatnoj mjeri osiguraće se hemijsko-bakteriološka ispravnost vode, te sigurnost po javno zdravstvo.</p> <p>Glavna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja filter stanice za fizički tretman vode, odnosno eliminaciju suspendovanih čestica mutnoće i postizanje higijenske ispravnosti vode- zbog sve češće pojave mutnoće u vodi, nastale kao posljedica zamućenja izvorišta Smoljana i Sanica, značajno je ugrožen kvalitet vode za piće, a za očekivati je tendenciju pogoršanja budući da nije izvršena sanitarna zaštita izvorišta Sanica, dok sanitarna zaštita izvorišta Smoljana nije izvršena blagovremeno. - Remont vodovodnog sistema Sanica - zbog zastarjelosti i vremenske istrošenosti elemenata sistema, potrebne su dalje aktivnosti na zamjeni dotrajalih elemenata i tehnološkog unapređenja sistema, te postizanje adekvatnije energetske efikasnosti. - Rekonstrukcija distributivne mreže- zbog dotrajalosti distributivne mreže neophodno je izvršiti zamjenu postojećeg vodovodnog sistema u cilju smanjenja gubitaka i postizanja kvalitetnijeg snabdijevanja. - Izgradnja druge rezervoarske komore Bursaći- Druga i treća faza izgradnje vodovoda Sanica je zaustavljena zbog ratnih sukoba. Nastavak izgradnje vodovoda i širenje sistema prema ruralnim naseljima, zahtijeva povećanje rezervoarskog kapaciteta. - Izgradnja transportne i distributivne mreže u ruralnim naseljima- Zbog sve manje izdašnosti lokalnih izvorišta i potrebe za rekonstrukcijom postojećih lokalnih vodovoda, neophodno je pristupiti strateškom rješavanju probelma snabdijevanja vodom stanovništva i privrede, kao i navodnjavanja poljoprivrednih kultura. - Uspostavljanje zone sanitarne zaštite izvorišta Sanica- u cilju zaštite izvorišta Sanica neohodno je izvršiti sanitarnu zaštitu izvorišta 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjeru	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***

	<ul style="list-style-type: none"> - Br.km vodovodne mreže na području općine - Br.potrošača vode sa javnog vodovoda - % gubitka vode - Br. domaćinstava bez priključka na vodovod - Br. domaćinstava u općini koji koriste vodu iz lokalnih sigurnih/kontroliranih vodovoda 	- 158 -4.000 - 50 -350 -380	- 200 - 4.500 - 25 - 150 - 530
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<ul style="list-style-type: none"> - Unapređenje kvaliteta življenja stanovništva općine Bosanski Petrovac 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000,00 Izvor: 250.000,00 KM općina 250.000,00 KM (Fond za zaštitu okoliša, Ministarstvo vodoprivrede, poljoprivrede i šumarstva USK-a, Japanska Ambasada)		
Period implementacije mjere	2021-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac D.o.o Komunalno preduzeće		
Nosioci mjere	Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša D.o.o Komunalno preduzeće		
Ciljne grupe	Stanovništvo općine Bosanski Petrovac		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.2. IZGRADNJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA I EFIKASNOSTI JAVNIH USLUGA		
Naziv mjere	2.2.4. Unapređenje rada u organima uprave		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera ima za cilj uspostavu kvalitetnijeg rada državnih službenika i predstavničkog tijela vlasti kroz slijedeća područja djelovanja: <ul style="list-style-type: none"> - Građevinski radovi na zgradi organa uprave - Nabavka i opremanje informatičkom opremom organa uprave i predstavničkog tijela vlasti, te edukacija istih; - Edukacija državnih službenika u okviru opisa poslova koje obavljaju. 		
Ključni strateški projekti		Očekivni krajnji rezultat:	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj kancelarija u zgradama organa uprave u kojima je izvršena adaptacija (zamjena stolarije, podnih obloga i dr.) - broj nabavljenih računara i softvera-a - broj edukacija iz oblasti informatike 	0 0 0	3 50 5
Razvojni efekat i doprinos mjeri ostvarenju prioriteta	<ul style="list-style-type: none"> - Poboljšanje rada organa uprave i pružanje efikasnije i transparentnije usluge građanima 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 70.000,00 Izvor: 35.000,00 KM općina 35.000,00 KM UNDP		
Period implementacije mjeri	2021.-2027.godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjeri	Općina		
Nosioci mjeri	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, stručne poslove OV i zajedničke poslove 		
Ciljne grupe	Uposlenici općine, članovi predstavničkog tijela vlasti -vijećnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.3. PODIZANJE NIVOA SOCIJALNE INKLUSIJE		
Naziv mjere	2.3.1. Proširenje kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite na području općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj mjere je poboljšanje opšte situacije svih korisnika Centra za socijalni rad (porodica i pojedinca) kroz stručni rad, materijalnu potporu, saradnju sa drugim institucijama, a u skladu sa Zakonskim propisima iz oblasti socijalne zaštite. Područja djelovanja u okviru ove mjere su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rad sa grupama - Rad sa pojedincem - Terenske posjete stručnih lica - Koordinacija sa drugim institucijama koji obavljaju poslove iz domena socijalne zaštite, - Saradnja sa drugim relevantnim institucijama koji su zakonskim propisima "naslonjene" na oblast socijalne zaštite, kao što su policija, domovi zdravlja, škole... - Obezbeđenje adekvatnih prostorija za rad sa ciljnim grupama i pojedincima (rad sa: žrtvama nasilja u porodici, dijecom sa poteškoćama u razvoju, stariм i iznemoglim, invalidnim osobama, osobama oboljelim od težih oblika bolesti, korisnicima prava na stalnu novčanu pomoć) - Obezbeđenje sredstava (novčana i nenovčana) licima koja su u stanju socijalne potrebe i kod kojih postoji potreba za nekim vidom socijalne zaštite, kao npr. ekonomsko osnaživanje osoba u nabavci: poljoprivredne mehanizacije, plistenika, sjemena, rješavanje pitanja stambenog zbrinjavanja i dr. - Institucionalna saradnja Kantonalnog ministarstva zdravstva i socijalne politike, Doma zdravlja, Općine Bosanski Petrovac, JU Centar za socijalni rad Bosanski Petrovac, Crvenog križa, po pitanju iskorištavanja viška slobodnog prostora u Domu zdravlja Bosanski Petrovac. 		
Ključni strateški projekti	Izgradnja prostorija Centra za socijalni rad	Očekivni krajnji rezultat: Uvedena usluga dnevnog centra za provođenje radno okupacionih terapija za korisnike usluga	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata) <ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika prava na osnovnu (stalna) socijalnu pomoć - Broj korisnika za tuđu njegu i pomoć putem FBiH - Broj korisnika za tuđu njegu i pomoć putem USK-a - Broj žrtava nasilja u porodici - Broj pruženih terapija u novouspostavljenom Dnevnom centru 	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjere, izgradnjom i stavljanjem u funkciju prostorija Centra za socijalni rad omogućiće se kvalitetnije pružanje usluga korisnicima te pružiti dodatne usluge, prvenstveno u vidu Dnevnog centra i provođenje radno-okupacionih terapija. To će dovesti i do boljeg ekonomskog položaja pojedinih korisnika te smanjenja izdvajanja za novčane vidove pomoći kroz sistem podrške Centra za socijalni rad.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 170.000 KM (izgradnja prostorija centra za soc.rad) 224.000 KM (za kućnu njegu kroz program sa ck-a) ukupno 394.000 KM Izvor:50% ili 197.000,00 KM općina 50% ili 197.000 KM Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federalni Crveni križ...
Period implementacije mjere	2021.-2027. godina
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Centar za socijalni rad, Crveni križ
Nosioci mjere	Centar za socijalni rad
Ciljne grupe	Stara lica, porodice u stanju soc.potrebe, djeca ometena u razvoju

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.3. PODIZANJE NIVOA SOCIJALNE INKLUIZIJE		
Naziv mjere	2.3.2. Pomoć ugroženim kategorijama stanovništva kroz jačanje saradnje sa mjesnim zajednicama i NVO sektorom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Mjerom će se kroz različite projekte i saradnju sa predstvincima mjesnih zajednica i Crvenog križa omogućiti bolja usluga njego o starijim i iznemoglim licima, naročito u ruralnim područjima općine Bosanski Petrovac. Takođe, predstavnici mjesnih zajednica i Crvenog krža će se aktivnije uključivati u djelovanje na rješavanje problema povezanih sa migrantskom krizom kao i drugim pitanjima od značaja za život lokalnog stanovništva. U skladu s tim okvirna područja djelovanja podrazumijevaju rad na izgradnji kapaciteta 13 mjesnih zajednica (nabavka opreme i educiranje predstavnika mjesnih zajednica) imajući u vidu da mjesne zajednice u najvećoj mjeri nisu tehnički osposobljene, tj. nisu uspostavljene kancelarije za rad mjesnih zajednica. Samim tim ne raspolažu ni potrebnom informatičkom i drugom neophodnom tehničkom opremom za kvalitetniji rad. Također, povjerenici mjesnih zajednica nisu u dovoljnoj mjeri educirani da rade na računaru i neophodno je izvršiti edukacije za iste kako bi efikasnije mogli reagovati na različite radne zadatke.</p> <p>Isto tako obzirom na vrstu i opis poslova Crvenog križa općine Bosanski Petrovac vezane za aktivnosti pružanja pomoći starijim licima, kao i licima slabijeg materijalnog stanja, te aktivno djelovanje u području upravljanja migrantskom krizom, kao i prirodnim i drugim nepogodama, Crveni križ je neophodno, kako tehnički, tako i u ljudstvu jačati. Prvenstveno se misli na obezbjeđenju kvalitetnijih prostorija, kao i nabavka terenskog vozila (zbog velike razuđenosti teritorije općine i udaljenosti korisnika). U skladu sa navedenim osnovna područja djelovanja će biti :</p> <ul style="list-style-type: none"> - jačanje kapaciteta MZ-a i NVO-a kroz različite edukacije, - tehnička i operativna opremljenost kancelarija MZ-a i NVO-a, - tehnička i operativna opremljenost prostorija CK-a 		
Ključni strateški projekti	Očekivni krajnji rezultat:		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Dodatno opremljeni objekti MZ na području općine tehničkom i kancelarijskom opremom - Broj educiranih predstavnika mjesnih zajednica, nevladinih organizacija i Crvenog križa za podršku lokalnom stanovništvu - Broj NVO kojima je riješen kancelarijski prostor - Broj vozila koja se koriste za potrebe Crvenog križa i obilazak starih i iznemoglih lica iz ruralnih područja općine - Broj mjesnih zajednica u kojima postoji praksa redovnog obilaska starih i iznemoglih lica 	0 0 0 - -	13 30 5 1 13
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Izgradnjom infrastrukture te edukacijom savjeta mjesnih zajednica i NVO-a stvorice se bolji uslovi za rad i funkcionisanje mjesnih zajednica koje bi pružale adekvatne usluge stanovnicima i bile spona između lokalnog stanovništva i		

	lokalnih vlasti. Takođe, ulaganjem u Crveni križ i zajedničke prostorije za rad nevladinih organizacija sa područja općine unaprijediće se saradnja i osigurati pružanje kvalitetnijih usluga stanovništvu, posebno socijalno ranjivim kategorijama kao što su stara i iznemogla lica sa ruralnih područja.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 100.000,00 Izvor: 50.000,00 KM općina 50.000,00 KM međunarodni donatori, EU i ambasade nekoliko zemalja (Japan, Švicarska, Norveška,...)
Period implementacije mjere	2021.-2027.godina
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, stručne poslove OV i zajedničke poslove, MZ-a, NVO, CK-a
Ciljne grupe	Stanovnici svih MZ-a i članovi NVO-a i CK-a

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.4. SIGURNOST I ZAŠTITA STANOVNiŠTA		
Naziv mjere	2.4.1. Unapređenje rada Civilne zaštite na području općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Realizacija ove mjere ima za cilj poboljšanje sigurnosti i zaštite stanovništva prvenstveno od elemnetarnih nepogoda, požara i poplava. U vezi s tim planirano je unapređenje rada Civilne zaštite na području općine Bosanski Petrovac kroz osposobljavanje vatrogasne jedinice sa vatrogasnem cisternom i opremanje sa adekvatnom opremom. Cilj je unaprijediti rad vatrogasne jedinice sa nabavljenim vozilom i opremom. Shodo tome glavna područja djelovanja su :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opremanje Vatrogasne jedinice radi podizanja efikasnosti prilikom intervencija - Odvoz pitke vode u sušnom periodu, - Uređenje i izgradnja novog kanala za oborinske vode u MZ Grad 2, - Čišćenje korita od šiblja i uređenje obala riječice Suvaja, Smoljana, Japaga i Vođenica, kako bi se eventualno smanjila ili u potpunosti spriječila plavljenja - Osposobljavanje Vatrogasne jedinice u slučaju elementarnih nepogoda, - Intervencije i djelovanje u kriznim situacijama kao što je pandemija COVID-19 (javna higijena, pranje i dezifikacija ulica) 		
Ključni strateški projekti	Očekivni krajnji rezultat:		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novih vatrogasnih vozila (cisterna)	0	1
	Broj godišnje očišćenih kanala za odvođenje oborinskih voda i sprečavanje poplava	1	4
	Broj pripadnika Vatrogasne jedinice i Civilne zaštite koji su osposobljeni za djelovanje u slučaju elementarnih nepogoda	3	6
	Spremnost Vatrogasne jedinice da djeluju u slučaju požara u ruralnim područjima tokom ljetnih mjeseci i sušnog perioda	nepotpuna	potpuna
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Pružanje efikasnije zaštite u spašavanju ljudi i materijalnih dobara izazvanih elementarnim nepogodama.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 360.000 KM Izvor: 180.000,00 KM općina 180.000,00 KM Kantonalna uprava civilne zaštite, Federalna uprava civilne zaštite).</p>		
Period implementacije mjere	2021.-2027.godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nosioci mjere	Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo.		
Ciljne grupe	Vatrogasna jedinica, stanovnici općine Bosanski Petrovac		

Veza sa strateškim ciljem	2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA STANOVNika		
Prioritet	2.4. SIGURNOST I ZAŠTITA STANOVNiŠTVA		
Naziv mjere	2.4.2. Rješavanje problema pasa latalica		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj realizacije ove mjere jeste obezbjediti sigurnost građana od napuštenih životinja, prvenstveno pasa latalica kojih je, ne rješavanjem ovog pitanja, iz godine u godinu sve veći broj. Sve više je evidentiranih slučajeva napada pasa latalica na stanovnike naše općine, a samim tim i zahtjeva adresiranih na organ uprave za naplatu nanesenih povreda i šteta. Za rješavanje ovog pitanja mora se pristupiti humano i sistemski, uključivanjem svih relevantnih institucija i pojedinaca. Shodno tome okvirna područja djelovanja u okviru mjere su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sterilizacija i kastracija životinja - Kampanja udomljavanja - Ugovor sa jednim centrom (azilom) za smještaj napuštenih životinja - Edukacija vlasnika pasa o potrebi sterilizacije 		
Ključni strateški projekti			Očekivni krajnji rezultat:
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih kampanja o značaju sterilizacije pasa - Broj potpisanih ugovora sa centrima za smještaj napuštenih životinja - Broj udomljenih pasa 	0 0 0	2 1 130
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjere i udomljavanjem i smještajem napuštenih životinja obezbjediće se humani odnos za napuštene životinje, a prvenstveno osiguraće se bezbjednost građanima. Time će se u isto vrijeme doprinijeti i unapređenju sigurnosti građana na području općine Bosanski Petrovac i stvaranju sveukupno povoljnijeg društvenog ambijenta.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 20.000 Izvor: 10.000,00 KM budžet i 10.000,00 KM (Fond za zaštitu okoliša, Federalno ministarstvo okoliša i turizma)		
Period implementacije mjere	2021.-2027.godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina , Veterinarska stanica Bosanski Petrovac		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivodu i zaštitu okoliša 		
Ciljne grupe	Stanovnici općine		

Veza sa strateškim ciljem	3. OSIGURANO ODRŽIVO UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PRIRODNIM RESURSIMA		
Prioritet	3.1. EFIKASNIJE UPRAVLJANJE OTPADOM I OTPADNIM VODAMA		
Naziv mjere	3.1.1. Zbrinjavanje komunalnog otpada		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Mjerom će se unaprijediti i poboljšati kvalitet života stanovnika općine Bosanski Petrovac. Adekvatnim zbrinjavanjem otpada obezbjediće se sve pretpostavke za očuvanje zdrave i čiste životne sredine kao i kvalitetniji uslovi života stanovništva.</p> <p>Ključni strateški projekat: „Unapređenje sistema odvoženja otpada i proširenje pokrivenosti“ je projekat od velikog značaja za općinu Bosanski Petrovac, jer će se realizacijom ovog projekta poboljšati kvalitet života stanovnika općine i stvoriti adekvatni uslovu za očuvanje životne sredine, čijom bi implementacijom direktno bilo obuhvaćeno oko 5.000 stanovnika. To će dalje doprinijeti ostanku stanovništva i razvoju zajednice. Pored ovog projekta u okviru mjere predviđene su i aktivnosti na uklanjanju i saniranju divljih deponija na području općine Bosanski Petrovac, te sanacija postojeće deponije komunalnog otpada općine Bosanski Petrovac i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja“ (Deponija "Vaganac")</p> <p>Okvirna područja djelovanja u sklopu mjera su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adekvatno zbrinjavanje otpada - Čišćenje i uklanjanje divljih deponija na teritoriji općine Bosanski Petrovac - Sanacija postojeće deponije komunalnog otpada općine Bosanski Petrovac i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja“ (Deponija "Vaganac") - Uvođenje pristupa selektivnog prikupljanja otpada 		
Ključni strateški projekti	Unapređenje sistema odvoženja otpada i proširenje pokrivenosti	Očekivni krajnji rezultat: Do 2027. godine biće za 10 % proširena pokrivenost teritorije na kojoj se organizovano zbrinjava otpad	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika usluge odvoza smeća i otpada - Broj evidentiranih divljih deponija - Količina otpada prikupljenog tokom godine – m³ 	2.800 8 4.000	3.300 0 >5.000
Razvojni efekat i doprinos mjeri ostvarenju prioriteta	Proširenjem pokrivenosti zbrinjavanja otpada i smanjenjem odlaganja otpada na nepropisan način stvorice se bolji uslovi za razvoj i opstanak stanovništva. Takođe rješenjem adekvatnog zbrinjavanja otpada stvorice se bolji uslovi za očuvanje zdrave i čiste životne sredine, što će unaprijediti kvalitet življenja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: Iznos: 1.000.000,00 KM Izvor: 300.000,00 KM Općina i 700.000,00 KM (Fond za zaštitu okoliša FBiH, Federalno ministarstvo okoliša i turizma)		
Period implementacije mjeri	2020.-2027.		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša - javna preduzeća
Ciljne grupe	Stanovništvo općine Bosanski Petrovac, oko 5.000 stanovnika

Veza sa strateškim ciljem	3. OSIGURANO ODRŽIVO UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PRIRODNIM RESURSIMA		
Prioritet	3.1. EFIKASNIJE UPRAVLJANJE OTPADOM I OTPADNIM VODAMA		
Naziv mjere	3.1.2. Unapređenje odvodnje fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj rekonstrukcije i izgradnje kanalizacione mreže je trajno rješavanje problema odvodnje fekalnih voda na području općine Bosanski Petrovac i tretman fekalnih voda u postrojenju za prečišćavanje. Ranijom izgradnjom centralnog kanalizacionog sistema nije postignut očekivani efekat u smislu povećanja broja korisnika te zaštite podzemnih voda. Kao osnovni razlog, utvrđen je problem dostupnosti usluge, odnosno prevelika udaljenost kanalizacionih priključaka od objekata individualnog stanovanja. Iz navedenog razloga, neohodan je dalji razvoj kanalizacione mreže u smislu izgradnje sekundarnih priključaka i omogućavanja pristupa korisnicima usluzi odvodnje otpadnih voda. Urgentnost rješavanja odvodnje fekalnih voda do privremenog ispusta ili do uređaja za tretman otpadnih voda uslovio je kvalitet vode, jer se sve otpadne vode direktno ispuštaju u otvoreni vodotok Japaga i na taj način direktno ugrožavaju okoliš. Ova mjera je zbog toga od velikog značaja u pogledu zaštite voda kako za općinu Bosanski Petrovac tako i za FBiH. Cjelokupni rezultat ove mjere je da se poboljša kvalitet površinskih voda izvođenjem infrastrukture za prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda. U okviru ove mjere predviđeni su sljedeći projekti i aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nastavak radova na izgradnji/proširenju kanalizacione mreže - Izgradnja i stavljanje u funkciju Postrojenja za prečišćavanje opadnih voda 		
Ključni strateški projekti	Izgradnja sekundarnih vodova na istočnom dijelu kanalizacione mreže i izgradnja Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	Očekivani krajnji rezultat projekta	
		Sve otpadne vode koje su obuhvaćene kanalizacionim sistemom na području općine Bosanski Petrovac se prečišćavaju	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Br. kilometara izgrađene kanalizacione mreže na području općine - Domaćinstva – br. priključaka na kanalizacionu mrežu 	-33 -1750	- 45 - 2100
Razvojni efekat i doprinos mjeri ostvarenju prioriteta	Poboljšanje kvaliteta okoliša (kvalitet površinskih vodenih tokova), kao i ispunjenje međunarodnih obaveza.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p><u>Ukupno: 3.622.866 KM</u></p> <p>Izvori finansiranja:</p> <p>Kredit EIB 766.048 KM (391.180 EUR)</p> <p>Donacija SIDA 1.958.300 KM (1.000.000 EUR)</p>		

	Fond za okoliš 317.225 Sredstva Općine 581.293 (296.836 EUR)
Period implementacije mjere	2021-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac D.o.o Komunalno preduzeće
Nosioci mjere	Služba za stambeno komunalnu djelatnost, vodoprivredu i zaštitu okoliša D.o.o Komunalno preduzeće
Ciljne grupe	stanovnici domaćinstva, stambene jedinice i privredni subjekti, na području općine Bosanski Petrovac i dijelu prigradskih naselja koji nisu spojeni na kanalizacioni sistem.

Veza sa strateškim ciljem	3. OSIGURANO ODRŽIVO UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PRIRODNIM RESURSIMA		
Prioritet	3.2. SMANJENJE EMISIJE CO₂ I FOSILNIH GORIVA		
Naziv mjere	3.2.1. Energetska efikasnost i promocija obnovljivih izvora energije		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Realizacija ove mjere podrazumijeva provođenje projekata i aktivnosti utopljavanja i postavljanja solarnih kolektora. Na ovaj način riješit će se problem na najmanje 4 zgrade u općini Bosanski Petrovac. Na najmanje 2 zgrade bit će izvršeno utopljavanje, a na druge dvije zgrade postavljeni solarni kolektori. Pored toga u okviru ove mjere predviđeno je i postavljanje 5 solarnih klupa i 2 solarna drveta u užem dijelu grada gdje je najveće okupljanje mlađih ljudi. Realizacijom ove mjere smanjiće se emisije CO₂ i smanjit će se potrošnja električne energije koja se ne dobija iz obnovljivih izvora energije. Većinski dio će se finansirati iz eksternih izvora koji se planira obezbijediti projektima kod kojih je prioritet zaštita okoliša i energetska efikasnost.</p> <p>Okvirna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Institucionalna saradnja Općine, resornih ministarstava, NVO i javnih ustanova za obezbeđenje finansiranja projekata energetske efikasnosti, te razradi i priremi projekne dokumentacije. - Energetska efikasnost objekata javna namjene: škole, vrtić, dom zdravlja, - Edukacije djece, mlađih, nastavnog osoblja o zanačaju energetske efikasnosti i obnovljivim izvorima energije, - Iznašlanje i uspostava modela za provođenje mjera energetske efikasnosti u zgradama etažnih vlasnika. 		
Ključni strateški projekti			Očekivni krajnji rezultat:
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Postavljeno 5 solarnih klupa - Postavljeno 2 solarna drveta - Utopljene zgrade u vlasništvu općine i javnih institucija - Postavljeni kolektora na zgradama u privatnim objektima 	0 0 1 1	5 2 3 6
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećanjem energetske efikasnosti, korištenjem obnovljivih izvora energije smanjit će se emisije CO ₂ a samim tim povećati će se promocija obnovljivih izvora energije u našoj lokalnoj zajednici. Ova mjeru direktno doprinosi očuvanju i bezbjednosti životne sredine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 150.000,00 KM Izvor: 50.000,00 KM iz općinskog budžeta, i 100.000,00 KM iz Fond za zaštitu okoliša FBiH i Federalno ministarstvo prostornog uređenja		
Period implementacije mjeru	2020. - 2027.godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjeru	Općina Bosanski Petrovac		
Nosioci mjeru	<ul style="list-style-type: none"> - Općinske službe - Javne institucije 		
Ciljne grupe	Stanovništvo općine Bosanski Petrovac		

Veza sa strateškim ciljem	3. OSIGURANO ODRŽIVO UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PRIRODNIM RESURSIMA		
Prioritet	3.2. SMANJENJE EMISIJE CO₂ I FOSILNIH GORIVA		
Naziv mjere	3.2.2. Promocija „čistih“ i ekoloških oblika prevoza		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Ova mjeru za primarni cilj ima promovisati čiste i ekološke oblike prevoza kako bi se smanjilo korištenje fosilnih goriva za potrebe lokalnog prevoza te, što je još važnije, smanjilo zagađenje vazduha po osnovu emisije P2.5 čestica. Ovom mjerom će se dodatno unaprijediti imidž općine Bosanski Petrovac kao ekološki zdrave sredine sa ogromnim potencijalima u oblasti zdravog i održivog načina života.</p> <p>Predviđena područja intervencije odnose se na stimulisanje (uključujući i finansijske podsticaje) aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje korištenja fosilnih goriva. Jedan od ključnih projekata biće afirmacija korištenja bicikala umjesto automobila i u tu svrhu je predviđena nabavka ili subvencionisanje 100 bicikala, organizovanje javnih kampanja, postavljanje sistema za punjenje za električna vozila duž magistralnog puta M5 te izgradnja i uređenje biciklističkih staza u urbanom ali i ruralnim područjima općine. Pored osnovnih ekoloških razloga, realizacijom ove mjeru stvorice se i uslovi za privlačenje većeg broja turista na području naše lokalne zajednice.</p> <p>Okvirna područja djelovanja u sklopu mjeru su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Subvencija kupovine 100 bicikala - Nabavka uređaja za mjerjenje kvaliteta vazduha (stepen izloženosti P2.5 čestica) - Izgradnja 2 sistema punjenja za električna vozila na magistralnom putu M5 - Izgradnja i označavanje biciklističkih staza kao i biciklističkih parkinga u gradskom dijelu grada naše zajednice 		
Ključni strateški projekti		Očekivni krajnji rezultat:	
Indikatori za praćenje rezultata mjeru	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgrađene biciklističke staze na području općine - Broj označenih biciklističkih staza i biciklističkih parkinga u gradskom dijelu grada naše zajednice - Broj sistema punjenja za električna vozila na magistralnom putu M5 - Broj bicikala koji su nabavljeni kroz programe subvencije - Broj uređaja kojima se mjeri kvalitet vazduha na užem gradskom području 		
Razvojni efekat i doprinos mjeru ostvarenju prioriteta	Izgradnjom biciklističkih staza povećali bi korištenje ovakve vrste vozila u svakodnevnom životu građana, a također bi povećali i broj turista u našoj općini, zatim bi vršili subvenciju nabavke bicikala i samim tim smanjili korištenje fosilnih goriva. U korak s vremenom neophodno je instalirati 2 sistema za punjenje električnih vozila.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 200.000,00 KM Izvor: 50.000,00 iz općinskog budžeta, 150.000,00 KM Fond za zaštitu okoliša FBiH</p>		

Period implementacije mjere	2020. - 2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Bosanski Petrovac
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> - općinske službe - javne institucije - nevladine organizacije
Ciljne grupe	Stanovništvo općine Bosanski Petrovac i turisti